

2018-12-12

Uumajan käräjäoikeudelle, Maa- ja ympäristötuomioistuim

Juttu nro 1828-18, tuomari 2:5; koskien luonnonsuojeluviraston hakemusta Tapulin kaivoksen ja Kaunisvaaran rikastamon jne. toimintaa koskevan, Rajajokikomission 20.8.2010 jutussa nro 11/09 myöntämän luvan osittaista kumoamista – nyt kyseessä vastine.

Kaunis Iron AB ja Kaunis Holding AB (alla yhdessä Kaunis Iron tai yhtiö) on velvoitettu, myönnetyn lykkäyksen jälkeen, viimeistään 12.12.2018 antamaan vastimen luonnonsuojeluviraston yllä mainittuun hakemukseen kaivostoimintaluvan jne. ”osittaisesta peruuttamisesta” Edelleen yhtiö on velvoitusmääräyksissä 12.11.2018 ja 20.11.2018 velvoitettu, myönnetyn lykkäyksen jälkeen, viimeistään samana ajankohtana toimittamaan luonnonsuojeluviraston pyytämät tiedot muun muassa rikipitoisuudesta malmissa, sivukivessä, rikastushiekassa ja ulos tulevassa rikasteessa sekä pohjaveden laskusta osassa Kokkovuoman suota ja analyysitulokset otetuista vesinäytteistä.

Vastineeksi Luonnonsuojeluviraston kanteeseen ja sitä seuraaviin mahdollisiin velvoitusmääräyksiin Kaunis Iron haluaa esittää kantansa alla mainitun mukaisesti.

Yhtiön vastike on laadittu seuraavasti.

Alla olevien osaotsikoiden alla yhtiö on kursiviteyllillä tehnyt yhteenvedon luonnonsuojeluviraston hakemuksen osista, joissa yhtiön vaste ja muut mielipiteet seuraavat tavallisella kirjaintyyllillä. Yhtiö on pyrkinyt mahdollisimman pitkälle käyttämään samaa rakennetta ja otsikointia kuin luonnonsuojeluviraston hakemuksessa. Tämä tarkoittaa sitä, että pohjimmiltaan samoihin kysymyksiin ja olosuhteisiin palataan useiden otsikoiden alla ja että

toistoja esiintyy säännöllisesti. Yhtiö on kuitenkin tehnyt arvion, että vastineen lukemista tästä huolimatta helpottaa saman jaon ja otsikoiden käyttäminen kuin luonnonsuojeluviraston hakemuksessa.

Kohdissa 1-5 h yhtiö on ensi kädessä esittänyt vastineen asiassa ja kommentoinut esitettyjä puutteita ja muita olosuhteita joihin luonnonsuojeluvirasto on vedonnut hakemuksensa tueksi. Kohdassa 6 yhtiö on antanut ne tiedot, joita on perätty yllä mainituissa velvoitusmääräyksissä. Kohdassa 7 yhtiö on tarkastellut lähemmin voivatko esitetyt olosuhteet olla perustana voimassa olevan luvan peruuttamiselle. Tässä kohdassa yhtiö ottaa myös esille erittäin tärkeän kysymyksen, mutta jonka luonnonsuojeluvirasto on jostain syystä jättänyt pois hakemuksestaan, nimittäin suhteellisuutta koskevan ja tarkemmin sanottuna kuinka peruuttamista voidaan pitää kohtuullisena toimenpiteenä suhteessa mahdollisiin poikkeamiin ja ”puutteisiin”. Kohdassa 8 yhtiö antaa loppukommentit.

Kaunis Iron on antanut tehtäväksi Golder Associatesille (alla Golder) ja Sweco Energuide AB:lle (alla Sweco) avustaa tämän vastineen laatimisessa.

Tähän vastineeseen kuuluvat seuraavat liitteet:

Liite 1	Jätteenkäsittelysuunnitelma – Tapulin avolouhos ja Kaunisvaaran rikastamo (Golder).
Liite 2	Tapulin kaivos - Kaivostoiminnan vaikutus ympäristölaatuunormiin (MKN) pinta- ja pohjavesiesiintymissä (Golder).
Liite 3	PM- Padot (SWECO).
Liite 4	Kuvaus pohjavesimittauksista Tapulin avolouhoksessa (Golder).

- Liite 5 Vuoriviraston päätös käsittelytoimiluvasta Tapuli K nro 1 ja 2 jonka Vuorivirasto myönsi 20. marraskuuta 2008, hallituksen vahvistama 26. helmikuuta 2009.
- Liite 6 Syyttäjän päätös jättää kuljetuksia koskeva ilmoitus sillensä.
- Liite 7 PM koskien vaadittuja tietoja rikkisisällöstä jne.
- Liite 8 Pintavesinäytteiden tulosten tilitys.

0. Kanta ja yhteenveto

Kaunis Iron vaatii alla mainituin perustein, että luonnonsuojeluviraston hakemus on hylättävä.

Perusteista yhtiön näkemykselle voidaan tehdä yhteenveto seuraavasti.

Luonnonsuojeluvirasto on viitannut joukkoon olosuhteita, jotka viraston mukaan ovat peruste voimassa olevan luvan peruuttamiselle. Olosuhteet, joihin vedotaan, koskevat laajaa kirjoa olosuhteista laajoista, kokonaisvaltaisista kysymyksistä, kuten siitä miten toiminnalla on mahdollisesti merkitystä Ruotsin EU-jäsenyyden asettamille velvoitteille, pelkkiin yksityiskohtiin, kuten rikastushiekan kuljetukseen rikastamosta hiekka-altaaseen valittujen pumppujen sopivuuteen. Vaikka ei ole helppoa luoda selkeää rakennekuvaa laitoksen hakemuksesta, yhtiö uskoo voivansa ymmärtää, että perusteet voidaan, vahvasti yksinkertaistettuina jakaa kolmeen pääryhmään, nimittäin 1) mainitut puutteet laitosten rakentamisessa ja /tai toiminnassa suhteessa Rajajokikomission (Alla RJK) lupaan 2) mainitut puutteet itse luvassa sekä 3) mainitut odottamattomat vaikeudet toiminnassa riippumatta tapahtuuko/tapahtuiko se luvan mukaisesti vai ei. Tämän lisäksi yhtiö mielestään ymmärtää, että on olemassa ”jäännöskategoria” pysyviä ”puutteita”, joita ei luonnollisella tavalla voida liittää mihinkään edellä mainituista kategorioista, mutta jotka luonnonsuojeluvirasto kuitenkin, yhtiön käsityksen mukaan, katsoo olevan peruste voimassa olevan luvan peruuttamiselle. Esimerkiksi viimeksi mainitusta kategoriasta yhtiö käsittää sen, mitä luonnonsuojeluvirasto esittää puutteellisesta jälkikäsittelysuunnitelman päivittämisestä.

Luonnonsuojeluviraston hakemus ei kuitenkaan noudata tätä rakennetta (ja sen seurauksena ei myöskään yhtiön vastine, koska yhtiö on arvioinut, että vastineen lukeminen on helpompaa, mikäli se noudattaa samaa otsikointia jne. kuin

hakemus), mikä on ikävää koska se olisi yhtiön käsityksen mukaan antanut paremman yleiskuvan ja helpottanut viraston perusteiden ymmärtämistä.

Alla olevassa vastineessa yhtiö on käynyt läpi ja kommentoinut periaatteessa jokaisen yksittäisen kohdan, jonka Luonnonsuojeluvirasto on nostanut esiin hakemuksessaan, ja on nähnyt vaivaa selvittää todelliset olosuhteet ja millaiset ne ovat suhteessa siihen mitä virasto esittää hakemuksessaan. Kuten käy ilmi, yhtiöllä on useissa kohdissa vaikeuksia nähdä kuinka ne olosuhteet, joihin virasto vetoaa ja laskee asiaan kuuluvaksi, ovat suhteessa todellisiin olosuhteisiin ja siihen mikä on täysin keskeistä, perusteet, joihin se vetoaa luvan peruuttamiseksi ympäristökaaren 24 luvun 3 § mukaan.

Tässä periaatteellisessa osassa yhtiö haluaa lopuksi esittää, että mikäli voitaisiin katsoa olevan olemassa jokin yksittäinen” puute” toiminnassa tai voimassa olevassa luvassa, peruuttaminen olisi kohtuuton toimenpide, mikä sotisi suhteellisuusperiaatetta vastaan, joka on nykyisin keskeinen osa kaikessa lainsäädännössä ja oikeuden soveltamisessa sekä kansallisesti että EU-tasolla. Luonnonsuojeluviraston hakemuksessa ei näy mitään jälkiä siitä, että virasto olisi edes harkinnut mahdollisuutta saada aikaan sen, mitä käsitetään tarpeelliseksi muutoksiksi/oikaisuksi, lievemmillä toimenpiteillä kuin peruuttaminen, ei edes, kysymyksessä taloudellisesta vakuudesta, jonka uudelleenarvioinnasta on nimenomainen määräys ympäristökaaren 24 luvun 5 § 12 kohdassa, mikäli vakuuden katsotaan olevan liian pieni. Tässä yhteydessä yhtiön on myös muistutettava, että voimassa oleva lupa on käytännössä aikarajoitettu vuoden 2025 loppuun (vaatimus hakemuksesta uudelleenarviointia varten viimeistään 2023 mikäli toimintaa on ajateltu jatkaa edelleen tämän päivämäärän jälkeen) ja että yhtiö työskentelee voimaperäisesti voidakseen jo kesällä 2019 jättää uuden hakemuksen meneillään olevaa ja tulevaisuuden toimintaa varten.

Yhtiön kannasta olosuhteisiin, joihin vedotaan, voidaan tehdä yhteenveto seuraavasti. Yksityiskohtien ja aineiston suhteen viitataan seuraavaan kohtaan ja oheistettuun aineistoon.

Laitokset on muotoiltu pääasiassa voimassa olevan luvan mukaisesti. Nykyinen selkeytysallas on kuitenkin maahan kaivettu allas tukipenkerein sen sijaan, että allas olisi tehty suon päälle (korkeine) patoineen rajana ympäristöön. Kuten alla olevasta selvityksestä käy ilmi, rakennettu allas täyttää kuitenkin toiminnalliset vaatimukset (ennen kaikkea sedimentointikapasiteetin) ja rakennevaatimukset

(ennen kaikkea turvallisuuden patomurtumaa ja muuta hallitsematonta selkeyttämättömän veden virtausta vastaan) joka voidaan lukea luvasta ja aineistosta RJK:lle.

Ylijuoksutus/purkaminen Muonionjoen purkuvesistöön on tapahtunut voimassa olevien ehtojen mukaan mitä tulee veden laatuun ja volyyymiin. Yleistä ehtoa tai ehtoa 4 ei ole ylitetty.

Toiminta ei ole myötävaikuttanut minkään voimassa olevan pintaveden ympäristölaatunormin ylittämiseen. Se ei myöskään ole vaikuttanut (määrällisesti tai laadullisesti) pohjavesiesiintymään SE749567-181699 eikä myöskään muuhun osoitettuun pohjavesiesiintymään. Päästöt veteen toiminnasta eivät millään tavalla jätä ottamatta huomioon Ruotsin EU-jäsenyyden asettamia velvoitteita.

Se, että luvassa ei ole niin mittavaa luetteloja raja-arvoista koskien päästöjä veteen kuin nykyisin on käytäntö luvissa ja ympäristökaaressa, ei ole aiheuttanut voimassa olevien laatuvaatimusten ylityksiä tai muita haittoja eikä se ole myöskään millään muulla tavalla peruste voimassa olevan luvan peruuttamiselle.

Pohjaveden pinnan laskeminen Kokkovuoman suolla avolouhoksen läheisyydessä on suurempi kuin RJK:n harkinnan perustana olevassa ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa oli ennakoitu. Sitä, kuinka laaja (levinneisyys ja koko) lasku todellisuudessa on tai kuinka suuri ja pysyvä sen vaikutus on/tulee olemaan suolla, ei kuitenkaan voida vahvistaa nykyisen aineiston avulla. Ei ole kuitenkaan mitään, mikä indikoisi laskun olevan suurempi kuin mitä voidaan odottaa avolouhoskaivokselta, joka on yhtä suuri ja syvä kuin Tapuli. Tapahtunut lasku ei ylitä voimassa olevan luvan yleistä ehtoa p 1.

Louhintajäte (ennen kaikkea sivukivi ja rikastushiekka) on erittäin hyvin tutkittua ja karakterisointi täsmää hyvin RJK:n saaman aineiston kanssa. Mikään jätteestä ei ole happoa muodostavaa tai potentiaalisesti happoa muodostavaa, vaikka yksittäisissä sivukivinäytteissä / linsseissä esiintyy koholla olevia rikkipitoisuuksia.

”Menetelmät” jätteen käsittelemiseksi täyttävät kaikki olennaiset vaatimukset ja vastaavat RJK:lle toimitettua aineistoa

Lääninhallitukselle on toimitettu ”uusi” jätteenkäsittelysuunnitelma siihen kuuluvine jälkikäsittelysuunnitelmineen, joka on laadittu

jätteenkäsittelyasetuksen (2013:319) mukaan. Riippumatta siitä mitä mieltä ollaan siitä, että lääninhallitukselle ei toimitettu päivitettyä suunnitelmaa ennen kuin toiminta lopetettiin NRAB:n ajautuessa konkurssiin 2014, kaikki mahdolliset puutteet on korjattu nyt jätetyssä suunnitelmassa.

Taloudellinen vakuus on asetettu lupaehdon 23 vaatimusten mukaisesti. Siinä määrin, kun vakuuden katsotaan olevan liian pieni (ja asiaa ei voida ratkaista vapaaehtoista tietä) asia on käsiteltävä tekemällä hakemus uudelleenharkinnasta ympäristökaaren 24 luvun 5 § 12 p mukaan eikä peruuttamisen kautta.

Natura 2000-luvan puuttuminen ei merkitse, että Ruotsin EU-jäsenyyden asettamat ympäristökaaren 24 luvun 3 § 7 p mukaiset velvoitteet jätetään ottamatta huomioon. Määräyksiä ei ilmeisesti ole tarkoitettu perusteeksi lain voiman saaneen luvan peruuttamiselle, joka on myönnetty asianmukaisessa järjestyksessä, josta kukaan (ei läheteviranomainen tai muut) ei ole esittänyt vaatimusta harkinnasta ympäristökaaren 7 luvun 28 a ja b §§ mukaan.

Lopuksi yhtiö asettaa kyseenalaiseksi onko edes muodollisesti mahdollista, kuten luonnonsuojeluvirasto vaatii, peruuttaa lupa kokonaisuudessaan (mitään toiminnan osaa ei ole ajateltu saatavan jatkaa edelleen) ja kuitenkin pitää tietyt ehdot ilman minkäänlaista kytköstä voimassa olevaan lupaan.

1. Johdanto

Sivulla 2, ilman omaa otsikkoa, luonnonsuojeluvirasto on johdantotekstissä, jossa virasto yleisellä tasolla esittää näkemyksensä toiminnan jatkamisesta laitoksissa ja perusteet viraston päätökselle hakea voimassa olevan luvan peruuttamista. Virasto esittää muun muassa, että juttu on "periaatteellisesti tärkeä".

Kuten yhteenvedosta on jo käynyt ilmi, yhtiön käsityksen mukaan luonnonsuojeluviraston esittämät peruuttamisen perusteet voidaan jakaa kolmeen pääryhmään, nimittäin 1) mainitut puutteet laitosten rakentamisessa ja /tai toiminnassa suhteessa Rajajokikomission (alla RJK) lupaan, 2) mainitut puutteet itse luvassa sekä 3) mainitut ennalta arvaamattomat vaikeudet toiminnassa, sekä, aikaisemmassa että nykyisessä. Lisäksi yhtiön mielestä väitetyjä "puutteita", joita ei luonnollisesti voida liittää mihinkään edellä mainituista kategorioista, mutta joiden luonnonsuojeluvirasto, yhtiön käsityksen mukaan, katsoo kuitenkin antavan aiheutta voimassa olevan luvan

peruuttamiselle. Tähän neljänteen kategoriaan voidaan muun muassa liittää se, mitä virasto mainitsee aikaisemmasta jätteenkäsittelysuunnitelmasta.

Yhtiö palaa kohdassa 7 alla periaatteelliseen eroon esitettyjen eri perusteiden välillä ja siihen mikä merkitys tällä on luonnonsuojeluviraston hakemuksen arvioinnille, mutta haluaa jo tässä tähdentää, että hakemusta olisi ollut helpompi ymmärtää, mikäli periaatteelliset erot olisivat tulleet selvemmin esille hakemuksessa.

Hakemusta olisi myös ollut helpompi ymmärtää, mikäli luonnonsuojeluvirasto olisi kehitellyt lähemmin sitä, millä tavalla juttu katsotaan ”periaatteellisesti tärkeäksi”. Kuten kohdassa 7 on tarkemmin kehitelty, on suhteellisuus (ja kysymys jutun vaihtoehtoisista mahdollisuuksista) periaatteellisesti erittäin tärkeä kysymys, mutta tästä osasta yhtiö ei ole voinut löytää jälkeäkään harkinnoista jo itse hakemuksen sekä yhtiölle että kunnalle ja alueelle aiheuttamien pitkälle menevien ja ennakoitavien seurausten taustaa vasten, jotka luonnonsuojeluviraston on täytynyt voida kohtuudella ennakoida, minkä olisi pitänyt edeltää viraston tekemää hakemusta.

2. Perusteet

Luonnonsuojeluviraston kohdassa 2 esittämä on pääasiassa yhteenveto perusteista, joita on kehitetty alempana viraston hakemuksessa ja jota kommentoidaan tässä vastineessa. Yhtiö ei näe mitään syytä kommentoida kohdassa 2 esitettyä, vaan viittaa alla mainittuun.

3. Tausta

Tämän otsikon alla luonnonsuojeluvirasto esittää ylimalkaisen kronologian tärkeistä tapahtumista käsittelytoimilupapäätöksestä 2009 aina viraston käyntiin laitoksissa toukokuussa 2018 ja viittaa tässä muun muassa lausuntoon, jonka virasto on hankkinut Svenska Kraftnät - on (SvK) hiekka- ja selkeytysaltaita ympäröivien rakennelmien statuksesta.

Luonnonsuojeluviraston esitys tässä kohdassa ei anna aihetta kommentteihin yhtiön taholta, paitsi mitä virasto esittää lausunnosta, jonka se hankki SvK:lta

vuoden 2018 alussa. Viraston mukaan lausunnosta ”käy ilmi” että hiekka- ja selkeytysallasta ympäröivät rakennelmat ”ovat patoja”.

Yhtiö olettaa, että viraston lausunto viittaa siihen, mitä SvK esittää lausuntonsa kohdassa p 1, jossa se kirjoittaa että (koskien pengertä altaan hiekkaosan ympärillä) ”Siinä määrin, kun kyseisen penkereen tarkoituksena on padota tai sulkea pois vesi tai veden sekoitukset, se on katsottava padoksi. Tämän pitäisi olla voimassa siitä riippumatta mihin tarkoitukseen tämä patoaminen tapahtuu”. SvK:n lausunnon kohta p 2 koskien pengertä altaan hiekkaosan ympärillä, sisältää periaatteessa vain toteamuksen siitä, että mikäli rakenne/penger täyttää kuvauksen/määritelmän padosta ympäristökaaren 11 luvun 4 § mukaan, niin rakenne/penger on katsottava padoksi. Lausunnot eivät täten ole täysin niin yksiselitteisiä kuin luonnonsuojeluvirasto väittää, eikä yhtiö voi tulkita SvK:n lausuntoa muulla tavalla, kuin että se on tietoisesti jättänyt ottamatta lopullista kantaa juuri kyseisiin rakennelmiin, vaan on antanut lausuntonsa vain periaatteellisella tasolla. Yhtiö ei muuten voi nähdä, että SvK:n lausunnosta käy selvästi ilmi, koskevatko heidän kommenttinsa rakenteita, jotka on esitetty asiakirjoissa RJK:lle vai lopullisia rakenteita, mutta on lähtenyt siitä, että se koskee jälkimmäistä.

Yhtiö palaa muihin asioihin alla, muun muassa pohjaveden alenemiseen, joka on mainittu kohdassa ”joulukuu 2013”.

4. Nykyinen lupa

Kohta sisältää ainoastaan selvityksen mineraalilain (1991:45) mukaisista ja RJK:n tekemistä harkinnoista sekä ympäristökaaren mukaisen lupahakemuksen nykyistä toimintaa (Tapulin kaivos ja Kaunisvaaran rikastamo) ja Sahavaaran kaivosta varten, joka tehtiin vuonna 2011, mutta joka peruutettiin ja jätettiin sillensä sen jälkeen, kun silloinen toiminnan harjoittaja, Northland Resources AB (alla NRAB) asetettiin konkurssiin joulukuussa 2014 (juttu nro M 1666-11).

Selvitys vaikuttaa korrektilta, eikä siksi anna aiheutta kommentteihin yhtiön taholta.

5. Luonnonsuojeluviraston kanteen kehittäminen

5.1 Rikastushiekan läjitys

Tämän otsikon alla luonnonsuojeluvirasto antaa selvityksen eri läjitystekniikoista sekä tietyistä olosuhteista ja asioiden tilasta, joilla on merkitystä tekniikan valitsemiselle ja sille, mitä tuloksia voidaan odottaa.

Selvitys on pääasiassa korrekti eikä se johda lähempiin kommentteihin yhtiön taholta. On kuitenkin joitakin väittämiä, joita tulee kommentoida, vaikka niillä ei yhtiön käsityksen mukaan ole merkitystä kysymykselle siitä pitääkö voimassa oleva lupa peruuttaa.

Luonnonsuojeluvirasto esittää muun muassa että, kuten yhtiö käsittää hakemuksen, sakeutetun rikastushiekan pumppaaminen vaatii toisen tyyppiset pumput kuin keskipakopumput, jollaiset laitoksessa on, mikä merkitsisi, että edellytykset riittävän suuren kiintoainepitoisuuden saavuttamiseksi puuttuvat.

Luonnonsuojeluviraston väittämän takia yhtiö haluaa esittää, että nykyisen laitoksen rikastushiekan kuljettamiseksi ja läjittämiseksi suunnitteli ja hankkeisti Metso Minerals, jolla on pitkä kokemus kaivostoiminnasta, mukaan lukien rikastushiekan läjittäminen Metso on itse asiassa alansa johtaja maailmassa veden ja mineraalituotteiden lietteen (slurry) pumppauksessa. Toimeksiannon lähtökohtana oli suunnitella ja hankkeistaa laitos sakeutetun rikastushiekan läjitystä varten sen mukaan, mitä aineistossa RJK:lle on mainittu. Yhtiön on vaikeata ymmärtää mihin luonnonsuojeluviraston kommentti vääristä pumpuista viittaa ja mikä merkitys kysymyksellä on sille, peruutetaanko voimassa oleva lupa tai ei, mutta voi todeta, että laitos täsmää oleellisilta osin RJK:lle toimitetun aineiston kanssa (niiltä osin mitkä yleensäkin koskevat "läjityslaitosta", ts. putkia ja pumppuja jne.). Ongelmat toivotun kiintoainepitoisuuden saavuttamisessa, mikä on voitu todeta, olivat suurelta osin NRAB:lle odottamattomia vaikka, yhtiössä ymmärrettiin, että vaadittaisiin tietty aika trimmaukseen ja säätöihin ennen kuin täysin hyvä toimintatulos saavutettaisiin. Lopuksi yhtiö haluaa esittää, että uudelleen käynnistämisen jälkeen tehdyt järjestelmän selvitykset mahdollisuuksista lisätä kiintoaineen pitoisuutta ovat osoittaneet, että ennen kaikkea putkien mitoitus on pääasiallinen ongelma ja että nykyiset pumput voidaan pitää ja niitä täydentää. Putkistoihin liittyvät

ongelmat voitaneen liittää siihen toiseikkaan, että rikastamossa on toistaiseksi käynnissä vain yksi linja, kun taas putket on mitoitettu kahta linjaa varten. Hiekan määrä on näin huomattavasti pienempi kuin se, mikä oli perustana mitoitukselle, jonka vuoksi putkistoissa ei ole päästy samaan nopeuteen, joka vaaditaan pumpattaessa sakeutettua materiaalia. Yhtiön hallitus on sen vuoksi kokouksessaan 3.12.2018 tehnyt päätöksen investoida noin 50 Mkr aivan uuteen pumppausputkeen (siihen kuuluvine lisävarusteineen), jonka on laskettu otettavan käyttöön elokuun keskivaiheilla 2019, edellyttäen, että toimintaa voidaan/saadaan jatkaa. Putki ja järjestelmä muutoin on sovitettu nykyisiin käyttöolosuhteisiin (vain yksi linja käytössä rikastamossa) ja sen arvioidaan pienempien säätöjen ja sovitusten jälkeen johtavan siihen, että kiinteän aineen pitoisuus voidaan lisätä noin 55-65 paino-%:iin ja hiekan luiskakaltevuus noin 3-4 %:iin.

Luonnonsuojeluvirasto esittää edelleen, että "entisöinnistä" tulee kalliimpi koska hiekka sakeutetussa läjityksessä "leviää usein suurille alueille" minkä sanotaan johtavan suurempiin entisöinti-/jälkikäsittelykustannuksiin.

Yhtiö käsityksen ja kokemusten mukaan asia on itse asiassa päin vastoin, ts. sakeutettu hiekka vie vähemmän pinta-alaa (suhteessa läjitetyn hiekan määrään) jonka ansiosta jälkikäsittelykustannukset jäävät normaalisti huomattavasti pienemmiksi kuin perinteisessä lietteen varastoinnissa (pienempi kiintoaineen pitoisuus). Tämä siksi, koska hiekkavarastojen käsittelykustannukset riippuvat pinta-alasta. Ei käy tarkemmin ilmi mihin aineistoon luonnonsuojeluviraston väittäämä perustuu, jonka vuoksi yhtiön on vaikeata kommentoida asiaa tarkemmin, samoin sitä, millä tavoin tällä katsotaan olevan merkitystä kysymykselle voimassa olevan luvan peruuttamisesta.

Yhtiön hankkimien tietojen mukaan ratkaisevana tekijänä sille, että NRAB valitsi sakeutetun hiekan läjitysratkaisun, oli pienempi tarve rakentaa (korkeita) penkereitä hiekalle ja vedelle. Tämä puolestaan vähensi rakennusmateriaalin tarvetta patoja varten ja tuolloin ennen kaikkea moreenin tarvetta, jota olisi jouduttu hakemaan kaivannosta ja, jonka vuoksi olisi jouduttu kajoamaan luonnonympäristöön. Maakerroksen kuorinnasta saatu moreeni ei olisi riittänyt sekä jälkikäsittelyyn että patoihin. Sivukiveä oli sinänsä riittävät määrät korkeiden patojen rakentamiseen, mutta kuljetuksista varastosta altaalle olisi tullut erittäin mittavat ja se olisi aiheuttanut varsinkin merkittäviä CO₂-päästöjä ilmaan. Sakeutettu läjitys merkitsee myös tehokkaampaa maan käyttöä, mikä on

varsin tärkeää tässä tapauksessa, kun puuttuu luonnollinen "alava maa" (laakso tai muu luonnollinen painanne maastossa), jota voidaan käyttää hiekka-altaana.

5.2 Läjitystekniikka

Johdantona tämän otsikon alla luonnonsuojeluvirasto esittää, että RJK:n päätöksestä "ei käy ilmi saako yhtiö luvan läjittää rikastushiekkaa hiekka-altaaseen."

Yhtiölle on epäselvää väittääkö luonnonsuojeluvirasto, että yhtiö ei todellisuudessa ole saanut lupaa varastoida hiekkaa altaaseen vai käsitetäänkö teksti vain toteamukseksi, että lupalausekkeisiin ei ole kirjoitettu erityisesti, että annetaan lupa läjitykseen. Yhtiö edellyttää lähinnä, että kyseessä on jälkimmäinen, missä tapauksessa yhtiöllä ei ole kommentteja, mutta siinä tapauksessa, että kysymys olisi ensimmäisestä, yhtiö haluaa painottaa, että sille, joka perehtyy RJK:n päätöksen aineistoon, on selvää, että lupa myönnetään myös rikastushiekan läjitykseen. Tätä tukee myös olennaisesti viranomaisten toiminta aikaisemman toimintajakson aikana, kun mikään viranomainen ei väittänyt, että lupa puuttuu, ei lääninhallitus vastaavana operatiivisesta valvonnasta tai luonnonsuojeluvirasto siinä ominaisuudessa, jonka perusteella virasto nyt katsoo itsensä kutsutuksi hakemaan voimassa olevan luvan peruuttamista väittämällä, että lupa rikastushiekan läjitykselle puuttuisi. Tätä taustaa vasten yhtiö ei voi välttää asettamatta kyseenalaiseksi luonnonsuojeluviraston lausuntoa tästä osasta.

Luonnonsuojeluvirasto esittää edelleen tämän otsikon alla että "päätöksestä ei käy ilmi valittu läjitystekniikka eikä myöskään onko kyseessä paras mahdollinen tekniikka ympäristökaaren mukaan tai paras saatavilla oleva tekniikka kaivosjätteen käsittelyä koskevan BREF-dokumentin mukaan."

Myös täällä yhtiölle on epäselvää mikä merkitys ja tarkoitus luonnonsuojeluviraston kommentilla on. Yhtiön kokemuksen mukaan lupapäätöksessä ei normaalisti mainita nimenomaan rikastamotoinnalle ja siihen liittyvälle rikastushiekan läjitykselle mitä "läjitystekniikkaa" pitää käyttää. Sitä vastoin sellaisesta päätöksestä voidaan epäsuorasti lukea mistä "tekniikasta" on kysymys, mikäli päätöksestä ilmenee, että aiotaan rakentaa hiekka-allas (ja siinä tapauksessa minkä muodon altaan on ajateltu saavan) tai tapahtuuko varastointi muihin tiloihin (kuten luonnollisiin onkaloihin tai lopetettuun

avolouhokseen tai maanalaisiin louhittuihin tiloihin) samalla kun hakemuksesta luonnollisesti käy ilmi, kuinka varastointi on aiottu tehdä. Periaatteessa on olemassa vain kolme päävaihtoehtoa ("kuivavarastoinnin" lisäksi, joka vaatii suodatusta ja joka on useista syistä epärealistista ajankohtaisessa toiminnassa), nimittäin perinteinen lietevarastointi, sakeutettu läjitys (toisinaan paksunnettu läjitys) sekä "pastaläjitys", jossa vaihtoehtojen pääasiallisena erona on kiintoaineen pitoisuus lopullisessa läjitettävässä materiaalissa.

Kuten luonnonsuojeluviraston tekstistä jatkossa käy ilmi, tämän otsikon alla nyt ajankohtaisessa tapauksessa on ilmeistä, että tarkoituksena on jo alusta alkaen ollut soveltaa sakeutettua (paksunnettua) läjitystä, toisin sanoen maassa/maan päällä olevaan varastoon hiekkaa, jossa on korkea kiintoainepitoisuus. Paikalla vallitsevien olosuhteiden taustaa vasten (tällä hetkellä ei ole luonnollisia tai tehtyjä onkaloita, joihin voidaan varastoida ja toivomus mahdollisimman pitkälle ja kohtuullisesti rajoittaa varastoalueen leviämistä ja täten maan käyttöä) yhtiön käsityksen mukaan on myös ilmeistä, että ei ole olemassa mitään parempaa "menetelmää" läjitykseen kuin se mikä on valittu.

Jatkossa kyseisen otsikon alla luonnonsuojeluvirasto selvittää muun muassa osia kuvatusta läjittämisestä, joka on RJK:n päätöksen aineistossa ja tietoja, jotka saatiin viraston käydessä kaivoksella 30.5.2018.

Tiedot ovat sikäli, kun yhtiö näkee, korrekteja eivätkä ne johda kommentteihin yhtiön taholta.

5.2.1 *Kuinka läjitys toimii käytännössä*

Tämän otsikon alla oleva kohta sisältää pääasiassa sitaatin Ramböllin PM:sta, joka on päivätty 9.6.2017, jonka mukaan tiettyjä sisäpenkereitä hiekkavarastoon on jo tehty, eikä se johda erityisiin kommentteihin yhtiön taholta.

5.2.2 *Luonnonsuojeluviraston asenne*

Tämän otsikon alla virasto esittää, että "läjitykseen tarkoitettujen laitosten rakenne sekä sijoitus eivät ole luvan mukaisia" ja asettaa tämän jälkeen kyseenalaiseksi onko teknisesti mahdollista "saavuttaa sakeutettu läjitys ja jatkossa stabiili rikastushiekkakartio, kun 15-45 % rikastushiekasta on karkeampaa raetta, joka ei edes läpäise sakeutinta." Virasto toteaa sen jälkeen,

että hiekka on valunut sellaisella tavalla, jonka vuoksi NRAB on joutunut "osittain rakentamaan sisäpuolisia penkereitä", jotka ovat viraston mukaan patoja, joita ei ole lupaharkittu.

Koskien väittämää että "läjitykseen tarkoitettujen laitosten rakenne sekä sijoitus eivät ole luvan mukaisia" yhtiö ei oikein näe mihin tämä viittaa (kysymyksiä ympäröivien penkereiden/patojen muodosta esiintyy myöhemmin muissa kohdissa eikä niihin kohtuudella voida viitata myös täällä) eikä voi kommentoida asiaa lähemmin.

Kokonaisvaltaisella tasolla (koko hiekka- ja selkeytysallas niihin kuuluvine hiekan ja veden käsittelyjärjestelmineen) voidaan kuitenkin todeta, että osalla laitoksesta ei tänään ole se muoto, joka käy ilmi aineistosta RJK:lle, mutta ei silti ole itsestään selvää, että laitoksia "ei ole rakennettu luvan mukaisesti". Kuten käy ilmi luvan nk. yleisestä ehdosta p 1, toimintaa on harjoitettava ja laitokset rakennettava "pääasiassa sillä tavalla, jonka yhtiö on maininnut tai johon se on sitoutunut jutussa, mikä tarkoittaa sitä, että on olemassa tietty vara poikkeamille ilman, että toiminnan tai laitosten sen vuoksi katsottaisiin rikkovan lupaa.

Tähän liittyen yhtiö haluaa myös esittää, että se mitä yhtiö on noutanut aikaisemmasta NRAB:sta, sekä alkuperäinen selkeytysallas että nykyinen allas oli tarkoitettu vain tilapäisiksi ratkaisuiksi, joita ajan mittaan kehitettäisiin/jotka korvattaisiin selkeytyspinta-alalla, joka olisi suunnilleen saman kokoinen ja muotoinen kuin RJK:lle toimitetussa aineistossa.

Yhtiö haluaa edelleen korostaa, että kuva teknisestä kuvauksesta (alla TB) aineistossa RJK:lle (katso kuva 31 liite 4 luonnonsuojeluviraston hakemuksessa), johon sekä lääninhallitus että luonnonsuojeluvirasto ovat vedonneet useissa yhteyksissä, on ilmeisesti yksinkertaistettu luonnos, jota ei ole koskaan ollut tarkoitus "tulkita" kirjaimellisesti. Kuvan tarkoituksena on havainnollistaa keskeltä tapahtuvaan sakeutettuun läjitykseen tarkoitettun altaan ja altaan itäosassa olevan vettä sisältävän osan (selkeytysosa) *periaatteellista muotoa*. Se, että kuvaa ei ole tarkoitettu käsitettäväksi täsmälliseksi altaan kuvaukseksi käy ilmi jo alla olevasta tekstistä, jossa mainitaan, että kyseessä on "periaateluonnos", mutta myös siitä suhteesta, että altaan hiekkaosa on muotoiltu täydelliseksi ympyräksi. Koska luonnoksessa/suunnitelmissa ei ole pengertä tai muuta rakennetta, joka erottaa hiekan selkeytysosasta on edelleen

ilmeistä, että rajaa molempien altaan pääosien (hiekkosa ja selkeytysosa) välissä ei kuvassa voida ymmärtää täsmälliseksi.

Muuten yhtiö palaa alla kohdassa 5.4.3 ja 7 kysymykseen siitä, kuinka on arvioitava missä suhteessa poikkeamia on katsottava olevan ja millaiseksi niiden merkitys siinä tapauksessa katsotaan.

Koskien mahdollisuuksia "saavuttaa sakeutettu läjitys" on sinänsä epäselvää mitä virasto katsoo käsitteen "sakeutettu läjitys" sisältävän, mutta yhtiö on vakaasti sitä mieltä, että on olemassa hyvät mahdollisuudet lisätä kiintoaineen pitoisuutta hiekkassa siinä määrin, että keskimääräinen noin 3-4 % hiekan/luiskan kaltevuus voidaan saavuttaa. Tätä koskeva työ on asetettu etusijalle ja useita vaihtoehtoisia ratkaisuja/toimenpiteitä on harkittu. Yksi toteutettu toimenpide, joka ei sinänsä vaikuta kiintoainepitoisuuteen hiekkassa, mutta jolla on jo ollut vaikutusta hiekan kaltevuuteen, on "hajaläjitys", jossa hiekka puretaan useiden pienempien putkien kautta yhden suuren tuloputken sijasta. Toimenpiteellä on päästy huomattavasti suurempiin hiekan luiskakaltevuuksiin kuin aikaisemmin ja ensimmäiset mittaukset indikoivat hajaläjitetyn hiekan päässeen vähän yli 2 % kaltevuuteen, ts. lähes kaksikertainen verrattuna keskimääräiseen hiekan kaltevuuteen ennen toimenpidettä. Vaikka tämä on yksityiskohta asiayhteydessä, yhtiö haluaa väittää, että sillä olosuhteella, että rikastushiekan karkeampi raekoko ei läpäise sakeutinta, ei ole merkitystä mahdollisuuksille saavuttaa haluttu kiintoainepitoisuus läjityksessä. Sakeutin on rakennettu käsittelemään hiukkaskooltaan hienoa materiaalia ja jos karkeampien materiaalien virtoja johdetaan laitoksiin, on olemassa riski, että se itse asiassa häiritsee laitoksen toimintaa. Ja niin kauan kuin tällä ei ole mitään merkitystä mahdollisuuteen saada hiekalle haluttu kaltevuus on osavirtaamien teiden kuljettava sen alueen ulkopuolella, jota tulee kohtuuden nimissä kokeilla ja säännellä (yleisellä ehdolla tai muulla tavoin) luvan puitteissa.

Tässä yhteydessä tulee myös tähdentää, että yhtiöllä on erittäin vahvat taloudelliset kannustimet ratkaista ongelmat, koska suuri hiekan kaltevuus/luiskakulma merkitsee sitä, että hiekka-altaaseen mahtuu enemmän hiekkaa samalle pinta-alalle, patojen tarve vähenee ja jälkikäsittelykustannukset näin pienenevät. Ei siis ole mitään ristiriitaa viraston pyrkimyksen ja yhtiön etujen välillä tässä suhteessa. On myös aihetta huomauttaa, että yhtiön kokemuksen mukaan NRAB oli tietoinen siitä, että valittu läjitysmenetelmä vaatisi hienosäätöä ja sopeuttamista ennen kuin haluttu hiekan kaltevuus

voitaisiin saavuttaa. Tämä työ oli käynnissä konkurssin tullessa ja jota yhtiö nyt jatkaa.

Koskien tietoja rakennetuista "sisäpuolisista penkereistä" yhtiö olettaa, että tällä viitataan yhdistettyyn sivukivipenkereeseen/autotiehen, joka rakennettiin aikaisessa vaiheessa selkeytsaltaan (penger/tie haarautuu välittömästi molempien altaiden pohjoispuolella) ja läjitysrampin välille ja joka näkyy heikosti kuvassa 3 luonnonsuojeluviraston hakemuksessa. Siinä sanotaan, että tämä rakenne ei ole ollut erityisen lupaharkinnan kohteena. Samalla se on yhtiön käsityksen mukaan sen tyyppinen toimenpide, joka esiintyy normaalisti hiekka-altaan käytössä ja joka ei aiheuta riskiä tai muuta vaikutusta vesiolosuhteisiin altaan ulkopuolella. Penger/tie koostuu sivukivestä, joka kaadettiin suoraan suohon ja tiivistettiin ja oli keskimäärin 1-1,5 metriä korkea (laskettuna viereisestä maan pinnasta) rakennettaessa. Mitään varsinaista gradienttia ei esiinny alueella ja penger oli niin läpäisevä, että se ei aiheuttanut mitään huokospainetta penkereen ylävirran puolella olevaan hiekkaan. Penger/tie ohjasi/sisälsi sinänsä rikastushiekkaa (ja esti näin hiekkaa käytön alkuvaiheessa valumasta tarpeettoman suuriin osiin hiekka-allasta), mutta ei siinä määrin ja sillä tavalla, että se olisi aiheuttanut riskiä. Se on nykyisin hiekkakerroksen alla, eikä sillä ole varsinaista tarkoitusta tai vaikutusta olosuhteisiin altaassa. Lopuksi yhtiö panee merkille, että lääninhallitusta on informoitu penkereestä/tiestä, mutta ilman että tämä on ryhtynyt mihinkään toimenpiteisiin operatiivisen valvontansa puitteissa.

Yhteenvedona yhtiö katsoo, että penger/tie, jos sen rakentaminen on yleensäkin ollut vesitoimintaa, ei ole ollut pato ympäristökaaren merkityksessä (näin vaikka se jossakin määrin ohjasi/rajoitti hiekan leviämistä), mutta myös jos näin olisi ollut, yhtiö katsoo, että penger/tie voitiin rakentaa ilman erityistä lupaharkintaa ensi kädessä sillä perusteella, että sen katsotaan sisältyneen lupaan käyttää hiekka-allasta ja rakentaa tämän tyyppisiä yksinkertaisia rakennelmia työn helpottamiseksi hiekka-altaassa (päästävyys) ja/tai ohjaamaan hiekan leviämistä ja muuten ympäristökaaren 11 luvun 12 § poikkeussäännön tuella. Yhtiön käsityksen mukaan on ilmeistä, että toimenpide (penkereen/tien rakentaminen) ei ole aiheuttanut eikä voinut aiheuttaa vahinkoa yksityisille tai yleisille eduille sen vesiolosuhteisiin vaikuttamisensa kautta. Ei siksi, että sillä on yhtiön käsityksen mukaan merkitystä asiassa, mutta yhtiö haluaa kuitenkin muistuttaa, että penger on nykyään hiekan alla, eikä sillä ole enää merkittävää vaikutusta hiekka- tai vesivirtaamiin.

Muut ”rakenteet” hiekka-altaassa ovat yksinkertaisia teitä, jotka tehtiin laitteissa allasta kuntoon.

5.3 Jätteenkäsittelysuunnitelma

Tämän otsikon alla luonnonsuojeluvirasto toteaa, että voimassa olevassa luvassa ei mainita mitään louhintajäteasetuksesta (UtvavF) tai jätteenkäsittelysuunnitelmasta (AHP). Sen jälkeen virasto toteaa, että AHP on annettu RJK:lle jutussa ja että hakemuksesta käy ilmi, että yhtiö on karakterisoinut sekä sivukiveä että rikastushiekkaa UtvavF:n silloisen (siihen aikaan, kun hakemus tehtiin RJK:lle) voimassa olleen sanamuodon mukaan. Jatko sisältää puhtaita sitaatteja jätteenkäsittelysuunnitelmasta (AHP) koskien sivukiven ja hiekan karakterisointia.

Yhtiö ei voi nähdä, että luonnonsuojeluviraston toteamus, ettei sen kummemmin UtvavF tai AHP ole mainittu RJK:n luvassa, johtaa edelleen kannanottoon ja sen vuoksi on vaikeata nähdä mihin lausunto tähtää. Tämä erityisesti siksi, että virasto itse välittömästi tämän jälkeen toteaa, että AHP on tehty ja se on mainittu jutussa RJK:ssa.

Koskien sitaatteja AHP:sta ne näyttävät olevan korrekteja. Siinä yhteydessä on kuitenkin aihetta huomauttaa, että päivitetty AHP laadittiin vuonna 2014 harkittaessa juttua M 1666-11, jonka luonnonsuojeluvirasto oli ottanut esiin useassa yhteydessä ja annettiin maa- ja ympäristötuomioistuimelle ja jonka on myös kaiken todennäköisyyden mukaan pitänyt tulla myös lääninhallitukselle. Lääninhallitus on siis tähän aikaan saanut päivitetyn AHP:n ja olisi, jos suunnitelma olisi katsottu puutteelliseksi jossakin merkittävässä suhteessa, voinut ottaa yhteyttä NRAB:hen ja vaatia oikaisua.

5.3.1 Luonnonsuojeluviraston asenne

Tämän otsikon alla virasto huomauttaa alkajaisiksi, että annettu AHP olisi pitänyt päivittää UtvavFn vaatimusten mukaan, mitä ei ole tehty. Virasto asettaa kyseenalaiseksi myös ovatko sivukiven ja rikastushiekan karakterisoinnin perustana olevat näytteet edustavia ja riittäviä tehdylle karakterisoinnille. Virasto mainitsee edelleen, että osia louhintajätteestä on käytetty rakennustarkoituksiin, minkä ei sanota olevan sallittua ”jos on kysymys happoa

muodostavasta louhintajätteestä riippumatta siitä, mikäli osassa materiaalia on puskuroivat ominaisuudet". Virasto toteaa sen jälkeen, että "Mitään suostumusta käyttää jätettä rakennustarkoituksiin ei ole myönnetty." Sen jälkeen virasto ottaa esille lausunnon, joka oli tullut juttuun M 1666-11 uudesta luvasta laajennettua toimintaa varten, johon sisältyi Sahavaara, ja joka peruutettiin myöhemmin konkurssin takia, jossa perättiin aineiston täydentämistä tiedoilla hiekan kemiallisista ja mekaanisista ominaisuuksista, joita ei ollut toimitettu ennen kuin hakemus peruutettiin ja juttu jätettiin sillensä. Lopuksi virasto huomauttaa, että UtvavF:n vaatimuksen mukaan toiminnan harjoittajan on tunnettava jätteen kemialliset ja mekaaniset ominaisuudet ja että näitä tarvitaan läjitystekniikan ja strategian määrittämiseen, jälkikäsitteilyn suunnitteluun sekä taloudellisen vakuuden laskemiseen.

Luonnonsuojeluviraston kategorinen väite, että AHP on "päivitettävä" joka viides vuosi, ei täsmää täysin UtvavF:n kanssa ja sitä tulee kommentoida. Asetuksen 29 § mukaan "Toiminnan harjoittajan (pitää) tarkistaa jätteenkäsittelysuunnitelma niin pian, kuin siihen on aihetta ja vähintään joka viides vuosi. Suunnitelman muutoksista on ilmoitettava välittömästi valvontaviranomaiselle." Asetuksen mukaan vaatimuksena on, että toiminnan harjoittajan on "tarkistettava" suunnitelma ja tarvittaessa päivitettävä se. Mitään yleistä vaatimusta siitä, että suunnitelmaa ei pelkästään pidä tarkistaa, vaan myös päivittää se joka viides vuosi olosuhteista riippumatta, ei voida lukea asetustekstistä.

Yhtiö haluaa edelleen tähdentää, että aikaisempi toiminta oli käynnissä ainoastaan jakson myöhäissyksystä 2010 (kun maan kuoriminen aloitettiin) joulukuuhun 2014, toisin sanoen lyhyemmän ajan kuin asetuksen pakolliseen tarkistukseen määrätty viisi vuotta. Tästä huolimatta NRAB, mikä on mainittu yllä, laati vuonna 2014 päivitetyt ja täydennetyt AHP:n koskien silloista ja tulevaa toimintaa muun muassa Tapulin kaivoksessa ja Kaunisvaaran rikastamossa. Suunnitelma toimitettiin maa- ja ympäristötuomioistuimelle ja sen on täten täytynyt kohtuudella tulla myös lääninhallitukselle. Sitä, että konkurssipesä ei antanut tehdä suunnitelman tarkistusta sinä aikana, kun louhinta ja rikastus eivät olleet käynnissä ja louhintajätettä ei ollut syntynyt, voidaan pitää täysin ymmärrettävänä.

Toiminnan käynnistyessä uudelleen yhtiö käynnisti suunnitelman tarkistuksen ja uusi, "tarkistettu" ja päivitetty suunnitelma on toimitettu lääninhallitukselle sekä

oheistettu liitteenä 1 tähän vastineeseen. Tämän ansiosta toistuvaa tarkistusta ja AHP:n päivitystä koskevat aikaisemmat muodolliset puutteet katsotaan korjatuiksi.

Koskien sivukiven käyttämistä rakennustarkoituksiin, yhtiö haluaa tähdentää, että tämä noudattaa sekä ympäristökaaren resurssienkäyttövaatimuksia ja UtvavF:ää jonka mukaan mahdollisimman suuri osa louhintajätteestä on kierrätettävä muun muassa rakennustöissä. Kirjelmäsään virasto puhuu ”potentiaalisesti happoa muodostavasta” sivukivestä tavalla, joka antaa lukijalle kuvan, että sivukiveä sellaisin ominaisuuksin ei olisi pitänyt käyttää rakennustarkoituksiin, minkä yhtiö kiistää. Kaikki rakennustarkoituksiin käytetty sivukivi täyttää rakennusmateriaalille asetetut vaatimukset. Katso edelleen alla kohta 5.4.2.

Koskien vaatimusta louhintajätteen kemiallisten ja mekaanisten/fysikaalisten ominaisuuksien tuntemuksesta, asiakirjoista käy ilmi, että NRAB jo ennen RJK:n harkintaa tilittänyt selvityksiä sekä sivukiven että rikastushiekan ominaisuuksista, katso muun muassa RJK:lle toimitettu AHP liite 5 luonnonsuojeluviraston hakemukseen). Edelleen yhtiö on, kuten yllä on esitetty, laatinut uuden ja päivitetyn AHP:n, joka on liitetty tähän vastineeseen, liite 1. Suunnitelmasta käy ilmi muun muassa, että suoritettu jätteen karakterisointi (katso suunnitelman liite B) perustuu nykyisin erittäin laajaan materiaaliin, joka olennaisilta osin vahvistaa sen sivukiven karakterisoinnin, joka oli perustana RJK:n lupaharkinnalle. Aineisto, joka yhtiöllä on jätteiden ominaisuuksista, lienee itse asiassa huomattavasti laajempi ja vahvempi kuin mitä normaalisti vaaditaan ruotsalaisilta kaivoksilta ja tuolloin erityisesti rautamalmikaivoksilta, jotka tuottavat huomattavasti ”kiltimpää” (alempi rikkipitoisuus) louhintajätettä kuin sulfidimalmikaivokset. Suunnitelmasta ja aikaisemmasta aineistosta käy siten ilmi, että yhtiöllä on riittävät tiedot sekä sivukiven että rikastushiekan sekä kemiallisista että mekaanisista/fysikaalisista ominaisuuksista, jotta se voi vahvistaa, että meneillään oleva ja suunniteltu jätteiden käsittely täyttää BAT/BMT-vaatimukset.

5.4 Louhintajätelaitokset

5.4.1 Hiekka- ja selkeytysallas

Tämän otsikon alla luonnonsuojeluvirasto antaa selvityksen aikaisemmasta hakemuksesta RJK:lle, joka kuvaa ylimalkaisesti, kuinka allas on tarkoitus

muotoilla. Sen jälkeen virasto selvittää mitä lääninhallitus on maininnut "patojen" GruvRIDAS -vastaavuudesta muun muassa aikaisemmissa velvoitusmääräyksissä NRAB:lle ja konkurssipesälle sekä aikaisemmasta selkeytsaltaasta tapahtuneesta vuodosta. Luonnonsuojeluvirasto ottaa myös esille selkeytsaltaan muotoilun ja tilavuuden ja viittaa myös näiltä osin aikaisempiin velvoitusmääräyksiin NRAB:lle ja konkurssipesälle.

Yhtiö toteaa, että viraston selvitys lääninhallituksen aikaisemmista velvoitusmääräyksistä NRAB:lle ja konkurssipesälle näyttävät olevan korrekkeja. Koskien asiaolosuhteita, selvitys ei anna aihetta kommentteihin yhtiön taholta. Yhtiö ei kuitenkaan voi olla pohtimatta sitä, että luonnonsuojeluvirasto pääasiassa, kuten hakemuksen tästä osasta käy ilmi, viittaa siihen mitä valvontaviranomainen/lääninhallitus on esittänyt aikaisemmin. Tämä sitä taustaa vasten, että lääninhallitus on, ollessaan hyvin perillä siitä millaiset olosuhteet paikalla ovat nyt ja parannustoimenpideohjelmasta ja täysin uudesta toimintaluvasta, jonka mukaan yhtiö työskentelee, hyväksynyt toiminnan käynnistyksen uudelleen voimassa olevan luvan tuella. Vaikka lääninhallituksen aikaisempi asenne ja velvoitusmääräykset mahdollisesti voitiin käsittää antavan tukea hakemukselle voimassa olevan luvan peruuttamiseksi, minkä yhtiö tietenkin kiistää, tämä asenne on ilmeisesti muuttunut. Tästä ei mainita mitään viraston hakemuksessa minkä voidaan sanoa olevan merkittävää. Kunnioituksella luonnonsuojeluviraston asiantuntemusta ja roolia kohtaan yhtiö toteaa edelleen, että suurimman osan niistä seikoista ja olosuhteista, joita virasto on esittänyt ja joihin se on vedonnut, tulisi olla lähempänä operatiivisen valvontaviranomaisen/lääninhallituksen normaalia vastuualueita. Tässä yhteydessä on syytä muistuttaa, että niidenvelvoitusmääräysten, joita lääninhallitus on aikaisemmin tehnyt sekä NRAB:lle että konkurssipesälle, tarkoituksena on ollut enemmänkin saada aikaan oikaisu kuin kieltää toiminnan jatkaminen.

Koskien vuotoa selkeytsaltaasta ja varaston muotoilua ja tilavuutta jne. yhtiö viittaa selvitykseen alla kohdassa 5.4.3, jossa yhtiö on kommentoinut lähemmin, kuinka allas täyttää vaatimukset, jotka voidaan lukea RJK:n luvasta. Lyhyesti voidaan kuitenkin mainita, että todellinen vuoto (ei ainoastaan pohjaveden virtaamat altaaseen ja sieltä ulos, joita esiintyy johtuen gradientista) joka on esiintynyt, tapahtui toimintakauden hyvin aikaisessa vaiheessa (kun laitokset eivät olleet vielä täysin valmiita), eikä niillä ollut merkittävää vaikutusta ympäristöön. Yhtiö ei voi tätä taustaa vasten nähdä, että sillä on mitään

varsinaista merkitystä kysymykselle voimassa olevan luvan peruuttamisesta, joka on nyt harkinnan kohteena.

5.4.2 Sivukivivarasto

Tämän otsikon alla luonnonsuojeluvirasto siteeraa lausetta luvasta, jonka mukaan sivukiven varastoinnin on tapahduttava siten kuin yhtiö on selvittänyt jutussa ja sen jälkeen hakemuksen pienemmässä osassa, missä yhtiö kuvaa suunniteltua sivukiven varastointia. Edelleen virasto vetoaa siihen mitä lääninhallitus on maininnut sivukiven sulfidien/rikin sisällöstä aikaisemmassa velvoitusmääräyksessä ja esittää, että se mitä viraston käynnillä paikalla toukokuussa 2018 on vahvistettu, että osa sivukivestä on "potentiaalisesti happoa muodostavaa" ja että yhtiö aikoo jatkossa käsitellä tätä sivukiveä samalla tavalla kuin NRAB teki aikaisemmassa toiminnassa.

Yhtiö haluaa aluksi tässä osassa viitata siihen mitä on esitetty yllä kohdassa 5.4.1.

Luonnonsuojeluviraston kirjoittelu "potentiaalisesti happoa muodostavasta" sivukivestä on yhtiön käsityksen mukaan lähes harhaanjohtavaa ja johtaa virheisiin. Aluksi tulee painottaa, että käsite "potentiaalisesti happoa muodostava" viittaa materiaaliin (sivukivi tai rikastushiekka etupäässä, mutta myös moreeni) joka, perustuu rikkisisältöön, voisi olla happoa muodostavaa ja josta lisätutkimuksia siis vaaditaan olosuhteiden selventämiseksi.

Koskien ajankohtaisia olosuhteita, vahvistetaan sinänsä, että avolouhoksen kivimassassa esiintyy pieniä linssejä, joissa on kohonneita rikkipitoisuuksia (katso muun muassa yhtiön täydentävä vastaus 7.6.2018 luonnonsuojeluvirastolle) jotka yksittäisissä näytteissä (joita otetaan säännönmukaisesti porauspölystä 8 reiästä jokaisesta 150 000 tonnin kaadosta) saattaa nousta noin 3 %:in. Tehdyistä selvityksistä ja karakterisoinneista käy kuitenkin ilmi, että sivukivessä kokonaisuudessaan on voimakas ylijäämä puskuroivaa materiaalia, mikä merkitsee, että se ei ole "potentiaalisesti happoa muodostavaa". Kuten käy ilmi karakterisointiraportista, joka on alaliitteenä B uudessa AHP:ssa, joka on toimitettu lääninhallitukselle, käy ilmi myös, että useat erät/linssit, joissa on korkeampi rikkipitoisuus sisältävät myös korkeita pitoisuuksia karbonaatteja mikä merkitsee, että erät eivät ole potentiaalisesti happoa muodostavia huolimatta korkeammasta rikkipitoisuudesta. Täten ei edes yksittäisistä näytteistä katsota pelkästään rikkipitoisuutta, vaan täytyy nähdä kokonaisuus.

Edelleen täytyy arvioitaessa varastoitavaa sivukiveä, nähdä varastoitavan sivukiven kokonaismäärä. Nyt ajankohtaisessa tapauksessa varastossa oleva materiaali tulee olemaan voimakkaasti nettopuskuroivaa (voimakas ylijäämä karbonaatteja, jotka ovat jäljellä myös sen jälkeen, kun materiaalissa olevat sulfidit on "käytetty"), eikä voida, kuten luonnonsuojeluvirasto vihjaa, poimia yksittäisiä näytteitä ja niiden perusteella selittää sivukiven olevan "potentiaalisesti happoa muodostavaa".

Se, että sivukivivarasto ei synnytä hapanta suotovettä, käy ilmi myös vesinäytteistä, joita otetaan suotovedestä. Se valuu prosessivesialtaaseen (PWP-pato) ja alusta asti otetut vesinäytteet (myös konkurssijaksolla, kun varastoon ei tuotu lisää materiaalia) osoittavat vakaasti neutraalia pH-arvoa (7 ja 8 välillä). Siis mikään tehdyssä karakterisoinneissa tai suotoveden analyysituloksissa ei indikoi, että "sivukivi" yleensä ja/tai sivukivivarasto sellaisenaan olisi potentiaalisesti happoa muodostava.

Samat väitteet, jotka on esitetty yllä sitä vastaan, että sivukiven "luokittelu" keskittyy pienempiin määriin sivukiveä, jossa on korkeampi rikkipitoisuus kuin sivukivessä yleensä, koskee periaatteessa myös kysymystä siitä, kuinka sivukivi varastoidaan. Yhtiö käyttää, samalla tavalla kuin NRAB teki aikaisemmin, tuloksia porauspölynäytteistä huolehtiakseen siitä, että sivukivialueita, jossa rikkipitoisuudet ovat hieman korkeampia, varastoidaan keskeisesti varastoon. Kysymyksessä ei siten ole "potentiaalisesti happoa muodostavan sivukiven kapselointi" varastoon keinona "välttää" suojaustoimenpidevaatimuksia, jotka tulisi kohtuullisesti asettaa ja täyttää, vaan täysin normaali läjitysstrategia. Yhtiö ei voi nähdä millä tavalla tämä käsittely poikkeaisi siitä, minkä katsotaan olevan BAT/BMT.

Jälkimmäisenä mainitun vahvistamiseksi yhtiö viittaa muun muassa selvitykseen, jonka SRK Consulting teki vuonna 2014 NRAB:n toimeksiannosta ja joka on liitetty päivitettyyn AHP:n (katso alla oleva suunnitelman Liite C) josta käy ilmi, että sivukiven varastointistrategia on selvitetty tarkkaan ulkopuolisen asiantuntijan toimesta, joka on tullut siihen lopputulokseen, että sovellettu menetelmä/strategia (sellaisen sivukiven "yhteisvarastointi", jota ei käytetä rakennustarkoituksiin) on parempi kuin korkeita rikkipitoisuuksia (ja alhaisempia karbonaattipitoisuuksia) sisältävän sivukiven pitäminen erillään, tämä sitä taustaa vasten että varasto kokonaisuudessaan tulee olemaan voimakkaasti nettopuskuroiva ja täten estää

yleensäkin happaman suotoveden synnyn ja puolestaan varsinkin metallien mobilisoinnin.

Tähän liittyen yhtiö haluaa lopuksi esittää, että jo aineistossa RJK:lle (katso muun muassa alkuperäinen AHP, liite 5 luonnonsuojeluviraston hakemukseen) mainittiin, että esiintyy linssejä /eriä sivukiveä, joissa rikkipitoisuudet ovat noin 1,65 % ja että kaikkea sivukiveä ei täten voitu luokitella ”tehottomaksi” edes sen käsitteen määritelmän mukaan, jota tuolloin sovellettiin virallisen määritelmän puutteessa ja joka tarkoittaa sivukiveä, jonka NP/A suhde oli >3 tai rikkipitoisuus <0,1 %. Aineistossa RJK:lle mainittiin myös, että mikään rikkipitoisuuteen perustuva erillään pitäminen ei ollut ajankohtaista, vaan että ”yhteisvarastointia” käytettäisiin. Tätä taustaa vasten yhtiö voi nähdä, että luonnonsuojeluviraston väittämälle siitä, että aikaisemmin olisi ilmoitettu kaiken sivukiven olevan ”tehotonta” ja että käynnissä olevan sivukiven ”yhteisvarastoinnin” olevan RJK:n luvan vastaista, ei ole mitään tukea asiakirjoissa tai missään muussakaan aineistossa.

Koskien lähempää kuvausta sivukiven ominaisuuksista ja kuinka sitä tulee käsitellä (ja todellisuudessa käsitellä) viitataan päivitettyyn AHP:hen, liite 1 ja tuolloin erityisesti karakterisointiin alaliitteessä B SRK Consultingin raporttiin liitteessä C.

5.4.3 Luonnonsuojeluviraston kanta

Tämän otsikon alla Luonnonsuojeluvirasto esittää yhteenvedollisesti seuraavaa.

- *Selkeytysallasta tai hiekka- ja selkeytysallasta ei ole rakennettu sen mukaan mitä aineistossa RJK:lle on mainittu.*
- *Altaita ympäröiviä patoja ei ole rakennettu RJK:n luvassa olevien ehtojen 2 ja 3 mukaan, minkä vuoksi ylijuuksutusta purkuvesistöön on tapahtunut ”liian usein ja eikä rajoittavalla tavalla, jota on tarkoitettu ehdossa 4.”*
- *”Vuodenaikaisvaihtelut pitää pystyä hallitsemaan. Se, että esiintyy lumen sulamista, on tekijä, jonka toiminnan harjoittajan on otettava mukaan laskelmiinsa. Muut toiminnassa olevat kaivokset hoitelevat vastaavat tilanteet.”*
- *Louhintajätelaitosten muotoilu perustuu siihen, että sivukivi, kuten rikastushiekkakin ovat tehottomia, minkä ei ole nähty pitävän paikkaansa.*
- *Laitokset ja jätteen käsittely on tarkistettava ja ”muotoiltava louhintajätteen todellisten ominaisuuksien mukaan.”*

- *Mikään muu tuomioistuin ei ole harkinnut ”menettelyä sijoittaa happoa muodostava materiaali sivukivivaraston sisään ja sen vuoksi on epäselvää, onko menettely parasta mahdollista tekniikkaa.”*

Yhtiö vahvistaa, että *osat hiekka- ja selkeytysaltaan laitoksista* on muotoiltu tavalla, joka poikkeaa *siitä, mitä esitettiin hakemusasiakirjoissa* RJK:lle. Tämä olosuhde on siten kiistaton vaikkakin tulee mainita, mikä on mainittu yllä kohdassa 5.2.2, syynä poikkeamiin on suurelta osin se, että NRAB valitsi rakentaa ennen kaikkea selkeytysaltaan vaiheittain koko selkeytysaltaan rakentamisen sijasta jo alkuvaiheessa, kun ei vielä ollut niin suuren altaan tarvetta. Yhtiö tekee myös erilaisen arvioin näiden poikkeamien merkityksestä, ja siitä ovatko poikkeamat aiheuttaneet RJK:n luvassa olevien ehtojen 2 ja 3 ylityksen.

Aineistosta RJK:lle käy ilmi muun muassa seuraavaa.

Suunnitellussa hiekka- ja selkeytysaltaan yhdistelmässä oli ajateltu selkeytyksen tapahtuvan itäisessä osassa ja että osa erotetaan ympäröivästä suosta perinteisellä RIDASin ja GruvRIDASIN mukaan rakennetulla padolla. Yhdistetyn altaan sen osan ympärille, jonka ei tule pidättää vettä (altaan hiekkaosa) rakennettaisiin yksinkertainen pengerr louheesta/sivukivestä erottamaan ja toimimaan kulkutienä altaan ympäri tarkkailua jne. varten sekä rajoittamaan veden pääsyä ympäröivältä suomaalta altaaseen. Tätä pengertä ei ole koskaan esitetty patona, joka sisältää merkittäviä määriä hiekkaa ja/tai vettä ja jonka sen vuoksi pitäisi täyttää RIDAS ja GruvRIDAS -vaatimukset.

Tien/penkereen ulkopuolelle suunniteltiin erottavat ojat ja sen sisäpuolelle keruuojat, jotta vesi ympäristöstä ei valuisi altaaseen sekä että vesi läjitetystä hiekasta johdettiin altaan selkeytysosaan. Lopuksi voidaan todeta, että alun perin ei suunniteltu patoa/pengertä hiekkaosan ja selkeytysosan väliin. Tarkoituksena oli, että hiekka sedimentoituisi riittävän kauas ulommasta vettä pitävästä padosta, jotta jäljelle jäisi riittävä selkeytyspinta-ala.

Penger altaan hiekkaosan ympärillä

Penger, joka toimii tällä hetkellä ulkoisena rajoitteena altaassa, joka sisältää vain hiekkaa (ei siis toimi selkeytysaltaana), on rakennettu yksinkertaiseksi penkereeksi louheesta/sivukivestä ja sen korkeus on tällä hetkellä noin 0,3-1 m ympäröivän maan pinnasta. Rakenne vastaa olennaisesti sitä, kuinka penger esiteltiin/kuvattiin aineistossa RJK:lle koskien sekä toimintaa että rakennetta. Ainoa merkittävä ero on se, että penger on pidempi ja se ulottuu koko matkan nykyiselle selkeytysaltaalle (katso alla).

Yksi penkereen toiminnoista RJK:lle toimitetun aineiston mukaan on rajoittaa muutoin ulkopuolella olevalta suolta valuvan veden määrää altaaseen, mikä lisäksi täten selkeytysaltaan kuormitusta (tilavuuden suhteen). Läjitetystä hiekasta tuleva vesi päättyy pääasiassa leikkaavan ojaan penkereen sisäpuolella ja se johdetaan selkeytysaltaaseen. Penkereellä ei siten ole varsinaista toimintatarkoitusta, vaikka korkean veden aikana oja saattaa tulla.

Korkeuserot (gradientti) altaan sisä- ja ulkopuolella olevan maan välillä ovat hyvin pienet. (normaalisti vain enintään joitakin desimetrejä), jonka vuoksi esiintyvät virtaamat ovat hyvin rajoitettuja poikkeuksena lumen sulaminen, jolloin suurempia virtaamia on esiintynyt.

Yhteenvedon voidaan sanoa, että penkereellä sinänsä on tarkoitus muun muassa "estää" ulkopuolella olevaa vettä valumasta altaaseen, mutta että virtaamat, joita todellisuudessa esiintyy (ja voi esiintyä) ovat niin rajoitettuja, että penger ei yhtiön käsityksen mukaan ole sellainen "pato", jota ehto 2 RJK:n luvassa koskisi.

Läjitetystä hiekasta valuva vesi päättyy pääosin penkereen sisäpuolta seuraavaan rajoittavaan ojaan ja se johdetaan selkeytysaltaaseen. Siinä mielessä penkereellä ei ole omaa tehtävää.

Voidaan myös todeta, että mitään patomurtuman riskiä ei käytännössä ole olemassa. Penkereen korkeus on rajoitettu eikä rikastushiekka kuormita sitä paineella, samalla kun penkereen eri puolilla olevan veden korkeusero on minimaalinen, mikä kaiken kaikkiaan merkitsee sitä, että "murtuman" syntymisen riski on käytännössä olematon. Yhtiö ei ole teettänyt nykyiselle penkereelle, laskelmaa turvallisuuskertoimesta, mutta ylimalkaisen arvion mukaan se täyttää RIDAS ja GruvRIDAS suuntalinjat turvallisuuskertoimen ollessa

vähintään 1,5. Hiljattain tehdyn ympäristökaaren mukaisen patoturvallisuusluokituksen mukaan pengeri kuuluu kategoriaan U.

Lopuksi tässä osassa yhtiö haluaa esittää, että ne toimenpiteet, joita yhtiö on esittänyt neuvonpidon yhteydessä lääninhallituksen kanssa koskien suunniteltua ympäristökaaren 11 luvun mukaista lupahakemusta tietyille toimenpiteille varastossa, tehdään penkereelle (tiivistys sekä pienehkö kuivavaran korotus) merkitsee osittain, että ympäröivältä suoalueelta sisään tulevien virtaamien riskiä rajoitetaan lisää (lähes eliminoidaan) ja osittain, että pengeri myös muodollisesti täyttäisi GruvRIDAS -vaatimukset, jos sen nyt käsitettäisiin olevan ”pato”, jota i RJK:n luvan ehto 2 koskee.

Taustana suunnitellulle penkereen tiivistämiselle ei kuitenkaan ole se, että yhtiö katsoisi sille olevan todellista tarvetta ympäristösyistä. Kaivetut ojat (johtavat vaikutuksen alaisena ollutta vettä selkeytysaltaaseen) estävät tehokkaasti veden virtaamista ulos varastosta ja virtaama sisään ympäröivältä suoalueelta on niin rajoitettua, että sillä ei ole merkittävää vaikutusta suohon. Käytön kannalta olisi kuitenkin edullista vähentää entisestään virtaamisen riskiä suolta, koska selkeytysaltaan ja pumppujen ym. kuormitus pienenee ennen kaikkea korkean veden aikaan (lumen sulamisen aikaan). Yhtiö katsoo myös mielellään, että kysymys penkereestä voidaan poistaa päiväjärjestyksestä, koska se vie yhtiön käsityksen mukaan fokusta ja energiaa keskeisemmiltä asioilta.

Varaston selkeytysosa

Varaston selkeytysosan (siitä osasta, joka sisältää vettä) ja varaston tätä osaa ympäröivän penkereen osalta erot ovat suuremmat kuin varaston hiekkaosan kohdalla siihen verrattuna, mitä selvitettiin aineistossa RJK:lle. Pääasialliset erot RJK:lle tehdyn hakemuksen asiakirjoissa kuvattuna ja tähän mennessä rakennetun välillä ovat osittain pinta-ala ja tilavuus (rakennetun varaston pinta-ala ja tilavuus ovat pienemmät kuin mikä käy ilmi aineistosta RJK:lle), osittain se, että selkeytyspinta-ala/allas ”on kaivettu” suohon sen sijaan että se olisi ”rakennettu” maan päälle varastoalueelle ja rajattu suota vasten suhteellisen korkeilla pato-penkereillä.

Tässä ei siten ole kysymys siitä esiintyykö eroja itse rakenteessa (mikä on kiistatonta) vaan mikä merkitys näillä poikkeamilla katsotaan olevan ja kuinka niitä käsitellään parhaiten nykytilanteessa. Jotta voidaan arvioida poikkeamien

merkitys, yhtiön käsityksen mukaan on ratkaisevaa, että katsotaan sekä *toimintavaatimuksia* (toisin sanoen mikä/mitkä toiminta(-nat) selkeytysaltaalla pitää olla) että *rakennevaatimuksia* (ennen kaikkea turvallisuusvaatimukset) jotka luvasta voidaan lukea.

Toimintavaatimukset

Tässä osassa yhtiö pitää tärkeänä aluksi tehdä selväksi, että varaston pääasiallinen tehtävä on huolehtia siitä, että kiintoaine voi sedimentoitua riittävässä määrin ennen järjestelmässä olevan liikaveden ylijuoksutusta/purkamista purkuvesistöön, eli Muonionjokeen. Tässä tarkoituksessa *pinta/pinta-ala* on ehdottomasti tärkein.

Altaan *tilavuudella* on käytännön merkitystä ainoastaan mahdollisuutena varastoida vettä ja tällä tavoin tasoittaa vuoden aikana ja minimoida veden ylijuoksutusta/purkamista Muonionjokeen. Tarve/toivomus jakaa/ minimoida purkamista Muonionjokeen merkitsee puolestaan huolehtimista siitä, että selkeytetyn prosessiveden jokeen päästämisen muuttama veden kemia ja muuttunut veden virtaama eivät aiheuta voimassa olevan MKN:n (sekä kemiallinen että ekologinen status) (ei myöskään yksittäisten laatutekijöiden tason) ylittämistä purkamisen seurauksena. Ekologisessa statuksessa kysymys ei ole ainoastaan vaikutuksesta veden kemiaan joessa, vaan myös vaikutuksesta joen virtaamaolosuhteisiin (hydromorfologiset olosuhteet).

Purkuvirtaamasta tehdyt mittaukset toiminnan aloittamisesta 2012 lähtien osoittavat, että purkuveden lisä Muonionjoen virtaamaan noin 0,08 ja 0,5 prosentin välillä lasketusta (SMHI:n mallinnustiedot) joen luonnollisesta virtaamasta, josta suurin osuus on suurten virtaamien kuten lumen sulamisen yhteydessä ja pienin osuus esiintyy pienten virtaamien yhteydessä talvella. Vastaava laskelma vuodelta 2018, johon sisältyy jakso, jolloin avolouhoksen tyhjennyspumppaus käynnistettiin uudelleen ja seisokin aikana kertynyt vesi pumpattiin pois, antoi purkuvesilisän, joka oli noin 0,04 ja 0,75 % välillä. Kummassakin tapauksessa voidaan todeta, että purkuveden osuus on niin rajoitettu, että sillä ei ole mitään käytännön merkitystä joen virtaamaolosuhteille.

Talvikauden aikana on myös otettu jonkin verran vettä joesta. Osittain marraskuun-maaliskuun aikana on käynnissä jatkuva 50 m³/h pumpattu ”perusvirtaama” vain putkien pitämiseksi sulina, osittain lisääntynyt pumppaaminen toiminnan tarvitessa enemmän vettä lähinnä hiekka-altaan jäätyminen takia. Kyseessä ovat myös rajoitetut virtaamat, joiden ennustetaan nyt käynnissä olevalle toiminnalle olevan noin 800 000 m³ koko viiden kuukauden jaksolla noin 50 m³/h perusvirtaama mukaan lukien.

Purkamisen vaikutuksesta veden kemiaan ja veden virtaamaan joessa yhtiö viittaa Liitteeseen 2 jossa Golder on tehnyt yhteenvedon toiminnan päästöistä ja niiden vaikutuksesta joen statukseen. Raportissa käsitellään myös purkamisen vaikutusta joen hydromorfologiaan.

Raportista käy ilmi yhteenvedona, ettei ole mitään indikaatioita siitä, että veden purkaminen toiminnasta olisi vaikuttanut veden kemiaan Muonionjoessa siten, että voimassa olevaa ympäristölaatunormia (MKN) (sekä ekologinen että kemiallinen status) olisi ylitetty ja sama koskee yksittäisten laatutekijöiden tasoa. Sama arviointi tehdään vaikutuksesta hydromorfologiaan laatutekijöihin.

Ei ole mitään indikaatioita siitä, että esiintyneellä selkeytetyn prosessiveden ylijuoksutuksella/purkamisella (tai raakaveden ottamisella) ja jota esiintyy jatkossa, on ollut/tulee olemaan merkittävää vaikutusta Muonionjoen purkuvesistöön. Nykyinen selkeyttämispinta-ala on myös ollut riittävä, jotta voimassa olevia ehtoja kiintoaineen pitoisuuksista on voitu noudattaa. Yksittäiset ohjearvojen ylitykset (ei raja-arvojen) ehdossa 4, joita esiintyi aikaisemman toimintajakson aikana, johtuivat tietojen mukaan yksittäisistä tapauksista, eivätkä ne johtuneet selkeytyspinta-alan liiallisesta rajallisuudesta.

Toinen olennainen kysymys on se olisiko mahdollisuus jakaa/vähentää veden purkamista ollut suurempi, mikäli selkeytysaltaalla olisi ollut se muoto ja tilavuus, joka käy ilmi aineistosta RJK:lle. Tätä kysymystä on kommentoitu raportissa nykyisen, Ramböllin 2017 rakentaman hiekka- ja selkeytysaltaan toiminnasta ja joka on luonnonsuojeluviraston hakemuksen liitteessä 8. Raportista käy ilmi, että ero tässä suhteessa suunnitellun ja nykyisen rakenteen välillä on hyvin rajoitettu. Syynä on se, että myöskään RJK:n aineiston mukaisella suuremmalla altaalla ei katsottu olevan varsinaista sääntelyvaraa/sääntelytoimintaa. Suuremman altaan täyttämiseen kuluu luonnollisesti pitempi aika, kunnes allas on täysi ja purkaminen pitää aloittaa, mutta sen jälkeen tilavuudella ei ole varsinaista

merkitystä veden purkamiselle, ellei sitä yhdistetä toimintaan, joka sallii altaan pinnan korkeussäätelyyn. Asiaan kuuluu myös, että altaassa olisi RJK:lle menneen aineiston mukaan suuri pinta-ala, mutta hyvin rajoitettu veden syvyys, mikä merkitsee, että suuret osat säätelytilavuudesta jäätyisivät talvella.

Tässä tapauksessa pienempi vuotuinen ylijuuksutus yhteensä edellyttää sitä paitsi, että raakaveden ottamista Muonionjoesta voidaan jollakin tavalla vähentää merkittävästi, muuten olisi edelleen "vain" kysymys veden purkamisen uudelleenjaosta vuoden aikana. Yhtiö ei näe veden ylijuuksutuksen uudelleen jakamisella olevan ympäristöetua lähinnä Golderin raportissa liitteessä 2 mainitulla perusteella, jonka mukaan ylijuuksutuksella ei ole merkittävää vaikutusta veden laatuun tai virtausolosuhteisiin Muonionjoessa.

Tähän mennessä esiintynyt veden ylijuuksutus, joka on pysytellyt 2,14 – 5,7 Mm³/vuosi rajoissa (jossa suurin veden ylijuuksutus aivan luonnollisesti tapahtui vuonna 2015, kun tuhjennyspumppaus oli käynnissä, mutta ilman rikastamon toimintaa) on vastannut sitä enintään noin 4,12 Mm³ purkuvolyymia /vuosi, joka selvitettiin aineistossa RJK:lle.

Tähän voidaan lopuksi lisätä se yllä mainittu tosiasia, että yhtiöllä on tarkoitus lähiaikoina hakea lupaa rakentaa täydentävä selkeytysallas nykyisen selkeytysaltaan välittömään läheisyyteen. Tämä siitä huolimatta että veden ylijuuksutuksen/purkamisen ei tähän mennessä esitetty vaikuttaneen merkittävästi veden kemiaan ja/tai virtaussuhteisiin Muonionjoessa ja että voimassa olevia vaatimuksia kiintoainepitoisuuksista ulos päästettävässä vedessä on voitu noudattaa, lisäksi parantaa selkeytyskapasiteettia entisestään ja on ensi kädessä eteenpäin vaikuttava toimenpide, jonka tarkoituksena on huolehtia siitä, että riittävä selkeytyskapasiteetti voidaan varmistaa myös pitkällä aikavälillä rikastushiekan levitessä ja ottaessa käyttöön suurimman osan hiekkavarastosta. Uusi allas antaa sitä paitsi suuremmat mahdollisuudet varastoida ja säännellä purkuvesivirtaamaa. Jälkimmäisen yhtiö laskee antavan mahdollisuudet vähentää raakaveden ottamista ja täten myös vähentää tarvetta ylijuuksuttaa/purkaa vettä Muonionjokeen vuositasona. Kysymys ei kuitenkaan ole mistään ratkaisevista eroista nykytilanteeseen verrattuna.

Yhtiön tarkoituksena on jättää muun muassa tätä toimenpidettä koskeva lupahakemus lähiaikoina ja toivon mukaan se voidaan käsitellä kiireellisenä ja että lupa saadaan seuraavaksi sulan maan kaudeksi, jolloin allas voidaan ottaa käyttöön jo ensi syksynä.

Siinä määrin, kun nykyisen selkeytystoiminnon katsotaan olevan ongelma ympäristölle, minkä yhtiö siis kiistää, ongelma tulee ratkaistuksi syksyllä 2019 edellyttäen, että lupa myönnetään sellaisessa ajassa, että työt voidaan tehdä seuraavan sulan maan kauden aikana.

Koskien altaan tilavuutta ja sen merkitystä mahdollisuudelle rajoittaa veden purkamista, yllä oleva selvitys osoittaa, että RJK:lle toimitetun altaan rakennetta koskevan aineiston mukaan ei ole olemassa varsinaista eroa sen ja nykyisen altaan välillä. Mikäli tästä huolimatta katsotaan olevan syytä lisätä varastointivolyymia ennen kuin suunniteltu selkeytysallas on rakennettu, voitaisiin pohjoista kivilouhosta käyttää tilapäisenä varastointivolyymina. Tällainen toimenpide vähentäisi kuitenkin yhtiön joustavuutta/mahdollisuutta sovittaa louhintasuunnitelmia ja sitä ei tule käyttää ilman vahvoja syitä, jollaisia yhtiö ei katso tällä hetkellä olevan.

Yllä esitetystä käy ilmi yhtiön käsityksen mukaan se, että nykyisen varaston selkeytysosan rakenne täyttää kaikki voimassa olevan luvan mukaiset toimintavaatimukset, toisin sanoen huolehtimisen siitä, että kiintoainepitoisuus ylijuoksutetussa vedessä ei ylitä ohjearvoa ehdossa 4 ja että ylijuoksutus ei merkitse minkään voimassa olevan ympäristölaatunormin eikä myöskään laatutekijätason ylittämistä. Jälkimmäinen koskee myös vaikutusta joen virtaamaolosuhteisiin ja hydromorfologisiin laatutekijöihin.

Rakennevaatimukset

Rakenteen osalta on kaikkein tärkeintä, että se takaa riittävän suojan patomurtumaa ja muuta hallitsematonta padosta tapahtuvaa virtaamaa vastaan. Tämä on täsmennetty RJK:n luvan ehdossa 2, jossa mainitaan, että ”patojen” on täytettävä, olennaisilta osin, RIDAS ja GruvRIDAS -vaatimukset

Keskeistä on täten se, merkitseekö nykyinen rakenne ”maahan kaivetulla” altaalla ja sivukivestä ja moreenista rakennetuilla tukipenkereillä, suurempaa patomurtuman riskiä tai muuta hallitsematonta virtaamaa altaasta kuin se rakenne, joka selvitettiin aineistossa RJK:lle.

Tätä kysymystä kommentoidaan liitteenä olevassa Swecon PM:ssä (Liite 3), josta lyhyesti ilmenee, että aineistossa RJK:lle selvitetty ”selkeytysallas”, jossa on huomattava volyyymi vapaata vettä, voitaisiin sinänsä muotoilla siten että kaikki olennaiset RIDAS ja GruvRIDAS patoturvallisuusvaatimukset täytetään, mutta että valittu ratkaisu (maahan kaivettu allas ja pienempi volyyymi sekä tukevat penkereet) käytännössä kuitenkin merkitsee pienempää kokonaisriskiä.

Toinen keskeinen *rakennevaatimus* on, että allas ei saa normaaleissa käyttöolosuhteissa (ei patomurtuma tai muut ”haveritilanteet”) vuodon tai muun syyn takia aiheuttaa hyväksymättömiä päästöjä ympäristöön. Kysymys on täten siitä, merkitseekö sovellettu rakenne (maahan kaivettu allas), että kuormituksesta ympäristöön tulee suurempi kuin jos kyseessä olisi ollut ratkaisu, joka selvitettiin hakemusasiakirjoissa ja joka oli perustana voimassa olevalle luvulle. Myös tätä kysymystä Sweco on käsitellyt yllä mainitussa PM:ssä ja selvityksestä käy ilmi, että vuotovirtaaman ulos nykyisestä selkeytysaltaasta voidaan olettaa olevan vähäisemmän kuin sellaisesta patorakenteesta, joka käy ilmi aineistosta RJK:lle. Tämä lähinnä siksi, että maahan kaivettu allas, jonka veden pinnan korkeus on pääasiassa samalla tasolla kuin ympäröivässä suossa, ei aiheuta varsinaista gradienttia ulospäin. Ei yksinkertaisesti ole olemassa hydraulista gradienttia, joka painaa vettä ulos altaasta ympäröivään suohon.

Tässä yhteydessä yhtiö haluaa muistuttaa, että se on esitetystä huolimatta suunnitellut tiivistää myös selkeytysaltaan itäisen penkereeni (joka erottaa altaan sen ulkopuolella olevasta suomaasta). Yhtiön käsityksen mukaan tällainen tiivistys pitäisi voida tehdä ilman erityistä lupaharkintaa, mikä on esitetty valvontaviranomaiselle, joka ei kuitenkaan ole antanut varsinaista tietoa suhtautumisestaan toimenpiteeseen. Myös tämän tiivistystoimenpiteen kohdalla kyseessä eivät ole varsinaiset ympäristösyöt, vaan halu ennen kaikkea saada asia ratkaistuksi.

Kokonaisvaltainen arviointi

Yhteenvedona esitetty merkitsee, että hiekka- ja selkeytysaltaan rakenteessa on olemassa poikkeamia RJK:lle esitetyn aineiston ja nykyisen yhdistetyn hiekka- ja selkeytysaltaan välillä, mutta näillä poikkeamilla ei ole mitään varsinaista merkitystä toiminnan aiheuttamille ympäristövaikutuksille (Muonionjokeen ja muuten). Poikkeamat eivät myöskään lisää patomurtuman riskiä tai muuta hallitsematonta hiekan, veden tai saasteiden virtaamista muutoin, mieluummin päinvastoin. Maahan kaivettu selkeytysallas ilman varsinaista gradienttia ympäristön suuntaan merkitsee jo itsessään huomattavasti pienempää riskiä kuin jos allas on maan päällä patopenkereiden ympäröimänä.

Veden ylijuuksutus suhteessa ehtoon 4

Koskien väittämää, että esiintynyt veden ylijuuksutus on ristiriidassa ehdon 4 kanssa yhtiö haluaa esittää seuraavaa.

Kyseinen ehto kuuluu olennaisilta osiltaan seuraavasti:

”4. Yhtiön on pyrittävä rajoittamaan ylitevesien purkamista toiminnasta purkuvesistöön niin pitkälle kuin se on teknisesti mahdollista. Jos purkamista kuitenkin vaaditaan, sen on tapahduttava silloin, kun sen seuraukset purkuvesistöissä ovat mahdollisimman pienet.

Ehdosta käy ilmi aluksi, että ei ole mitään erityisesti mainittua rajaa sille kuinka paljon vettä saadaan ylijuuksuttaa. Yhtiön on ”pyrittävä” rajoittamaan veden purkamista purkuvesistöön niin pitkälle kuin se on ”teknisesti mahdollista”, mutta ilman erityistä mainintaa rajasta. Jo sanamuodosta ”pyrittävä” yhdessä puuttuvan määrätyn volyyimirajan kanssa käy yhtiön käsityksen mukaan ilmi, että ehdon puitteissa on tilaa sille ylijuuksutukselle, joka todellisuudessa on tapahtunut (ja joka vastaa arviointia RJK:lle toimitetussa aineistossa) ja että mitään ehdon 4 ylitystä ei ole tapahtunut.

Yhtiö haluaa edelleen tähdentää, että prosessiveden uusiokäyttö/kierrätys hiekka- ja selkeytysaltaan sekä prosessivesialtaan (PWP-pato asiakirjojen muissa osissa) kautta on tyyppiesimerkki sellaisista teknisistä toimenpiteistä ehdossa tarkoitetun ylijuuksutuksen minimoimiseksi. Sama koskee sakeutetun läjityksen käyttämistä, joka ei pelkästään anna mahdollisuutta lisätä varaston hiekkakartion luiskan kaltevuutta vaan myös lisätä kierrätysastetta.

Takeutetun läjityksen kohdalla asiakirjoista käy sinänsä ilmi, että tämä ei alussa toiminut tarkoitetulla tavalla, mutta selvitykset on tehty ja toimenpiteitä on suunniteltu ongelman ratkaisemiseksi. Tämä työ käynnistettiin jo aikaisemman käyttöjakson aikana, mutta se on priorisoitu entistä vahvemmin ennen käynnistämistä uudelleen ja sen jälkeen. Hiljattain päätetyssä selvityksessä on todettu, että pääasiallisena syynä ongelmiin oli putkien mitoitus kahdelle rikastamolinjalle ja kuten edellä on esitetty, (katso kohta 5.1) yhtiön hallitus on sen vuoksi päättänyt investoida 50 Mkr aivan uuteen pumppausputkeen (siihen kuuluvine varustuksineen), joka on ajateltu otettavan käyttöön viimeistään elokuun puolivälissä 2019 edellyttäen, että toimintaa voidaan/saadaan jatkaa.

Teknisiin toimenpiteisiin veden ylijuuksituksen rajoittamiseksi on siten ryhdytty. Kysymys on nyt siitä, seuraako ehdosta 4 juridisesti sitova vaatimus, että yhtiön on ryhdyttävä useampiin ja/tai muihin toimenpiteisiin vähentääkseen lisää veden ylijuuksutusta.

Ennen siirtymistä kysymykseen teknisesti mahdollisista toimenpiteistä, on punnittava, onko/onko ollut ympäristön kannalta motivoitua rajoittaa veden ylijuuksutusta enempää kuin on ollut mahdollista jo järjestelmässä olevan korkean uusiokäyttö-/kierrätysasteen ansiosta.

Tässä osassa yhtiö haluaa viitata yllä kohdassa 5.4.3 esitettyyn ja liitteeseen 2. Aineistosta tässä osassa käy ilmi yhtiön käsityksen mukaan selvästi, että esiintyneellä ylijuuksutuksella/purkamisella ei tähän mennessä ole ollut merkittävää vaikutusta veden kemiaan Muonionjoessa ja vielä vähemmän joen biologiaan. Veden purkamisella ei myöskään ole ollut merkittävää vaikutusta veden virtaamaan joessa.

Tapahuneella ylijuuksutuksella ei siten ole ollut varsinaista vaikutusta mahdollisuuksiin noudattaa voimassa olevaa ympäristölaatumnormia (MKN) ja tämä koskee myös laatutekijätasoa.

Veden ylijuuksituksen Tapulin kaivoksen ja rikastamon tulevaisuuden toiminnassa (joka on ainoa toiminta, jota voimassa oleva lupa koskee) arvioidaan sinänsä lisääntyvän jonkin verran, kun louhinnassa päästään syvemmälle, mutta yhtiön arvioinnin mukaan kyseessä eivät ole ratkaisevat erot.

Tämän yhteydessä yhtiö haluaa myös muistuttaa, että se yllä mainitun mukaisesti aikoo hakea lupaa rakentaa uuden selkeytysaltaan nykyisen selkeytysaltaan välittömään läheisyyteen, mikä lisää ”selkeytyskapasiteettia”, mutta mahdollistaa myös tietyn veden lisävarastoinnin. Yhtiö haluaa kuitenkin esittää sitä taustaa vasten, että joitakin kuvauksia luonnonsuojeluviraston hakemuksessa voidaan tulkita siten, että veden ylijuoksutukselta olisi välttytty kokonaan vain selkeytysallasta laajentamalla, mutta veden ylijuoksutusta ei koskaan pystytä välttämään niin kauan, kuin tyhjennyspumppauksen virtaamat avolouhoksesta ja sade varastoalueelle ja laitoksen muihin osiin, joista on valumia johonkin altaaseen, ylittävät sen määrän vettä, joka sidotaan rikastushiekkaan, haihtuu altaasta tai prosessissa sekä sitoutuu rikasteeseen. Ei myöskään ole itsestään selvää, että suurempi altaan volyyymi merkitsee, että yhteenlaskettua vuosittaista ylijuoksutusta voidaan vähentää jollakin merkittävällä tavalla. Jotta tämä olisi mahdollista, raakaveden ottamista joesta on voitava vähentää, muutoin vain uudelleen jakaminen vuoden aikana on mahdollista

Tässä yhteydessä tulee myös muistuttaa, että RJK:lle jätetyn aineiston mukainen altaan muotoilu ei olisi merkinnyt mahdollisuutta vähentää tai jakaa uudelleen veden ylijuoksutusta millään merkittävällä tavalla. Edelleen tulee muistuttaa että, yllä mainitun mukaisesti ylijuoksutus on ollut alle maksimaalisen volyymin, joka selvitettiin aineistossa RJK:lle.

Yhteenvetona yhtiö haluaa tässä osassa siten tähdentää

- että ”tekniisiin” toimenpiteisiin pitkälle viedyn prosessiveden kierrätyksen muodossa on sen mukaan, mitä selvitettiin aineistossa RJK:lle, ryhdytty veden ylijuoksutustarpeen minimoimiseksi,
- että tähän mennessä esiintynyt ylijuoksutus on ollut yhdenvertainen sen ylijuoksutuksen kanssa, joka selvitettiin aineistossa RJK:lle ja sitä paitsi sillä ei ole ollut merkittävää vaikutusta veden laatuun, tai virtaamaolosuhteisiin Muonionjoen purkuvesistössä,
- että sillä ei täten ole ollut merkittävää vaikutusta mahdollisuuksiin noudattaa voimassa olevaa ympäristölaatunormia (MKN),
- että veden ylijuoksutus jatkossa voimassa olevan luvan alaisesta toiminnasta (louhinta Tapulin kaivoksessa ja rikastus Kaunisvaaran rikastamossa) merkitse sinänsä tiettyä veden purkamisen lisäystä (koska valumien avolouhokseen lisääntyä kaivoksen louhintasyvyyden lisääntyessä) mutta ei sellaisessa määrin, että sillä on mitään ratkaisevaa merkitystä veden laadulle tai virtaamaolosuhteille purkuvesistössä,

- yhtiö, tästä huolimatta, aikoo hakea lupaa rakentaa selkeytysaltaan nykyisen selkeytysaltaan välittömään läheisyyteen mikä lisää "selkeytyskapasiteettia", mutta mahdollistaa myös tietyn lisääntyvän veden varastoinnin, sekä
- että tämä, joka tapauksessa laskennallisesti, antaa edellytykset tietyssä määrin ohjata veden ylijuuksutusta (ja raakaveden ottamista) vuoden aikana ja, mahdollisesti vähentää yhteenlaskettua vuosittaista veden ylijuuksutusta suhteessa nykytilanteeseen.

Mainittua taustaa vasten yhtiö kiistää, että esiintynyt veden ylijuuksutus on merkinnyt ehdon 4 rikkomista.

Vuodenaikaisvaihtelut

Luonnonsuojeluviraston käsitys/väittämät, että "vuodenaikaisvaihteluista tulee pystyä huolehtimaan" ja että "käynnissä olevat muut kaivokset hoitelevat vastaavat tilanteet" ovat niin epämääräisiä ja epätarkkoja, että niihin on vaikeata vastata asiallisesti. Muun muassa on epäselvää mitä virasto tarkoittaa sillä, että sellaisista vaihteluista tulee pystyä "huolehtimaan" ja vastaavasti muut käynnissä olevat kaivokset "hoitelevat" nämä tilanteet.

Tästä huolimatta yhtiö antaa seuraavat kommentit väitteisiin.

Yhtiössä olevan ammattitaidon ja kokemuksen ja käytettyjen asiantuntijoiden mukaan on tavallisinta, että vuodenaikaisvaihtelut "hoidellaan" juuri siten, että veden ylijuuksutuksen sallitaan vaihtelevan vuoden mittaan. Yhtiön tiedossa ei ole, että jotakin muuta "mallia" sovelletaan vuodenaikaisvaihtelujen "käsittelyyn".

Kuten jo yllä on korostettu, täytyy niin kauan kuin kaivostoiminnalla on positiivinen vesitase koko vuoden aikana katsottuna (tahtoo sanoa veden ylijäämää), ylimääräinen vesi on purettava järjestelmästä ja normaalisti ei ole parempaa tilaisuutta purkaa vettä kuin jaksoina, jolloin luonnolliset virtaamat ovat suuret. Näiden jaksojen aikana veden ylijuuksutuksella on normaalisti pienempi merkitys kuin sillä, joka mahdollisesti tapahtuu jaksoilla, jolloin luonnolliset virtaamat ovat pienempiä.

Tehoton louhintajäte?

Luonnonsuojeluviraston maininta, että "louhintajätelaitoksen muotoilu perustuu siihen, että sivukivi kuten rikastushiiekkakin ovat tehottomia" ja että laitokset

täytyy ”muotoilla louhintajätteen todellisten ominaisuuksien mukaan” on myös niin epäselvä, että siihen on vaikeata vastata. Tosin virasto mainitsee seuraavassa lauseessa, että ” tuomioistuin ei ole harkinnut menettelyä sulkea happoa muodostavaa materiaalia sivukivivaraston sisään” ja että on sen vuoksi epäselvää vastaako menettely parasta saatavilla olevaa tekniikkaa (BAT), mutta on kuitenkin epäselvää, onko kyseessä esitetty puute, jonka virasto näkee vai onko se käsitettävä vain esimerkiksi.

Riippumatta siitä yhtiö haluaa kommentoida väittämiä.

Jätteen luonnetta koskevassa kysymyksessä yhtiö haluaa viitata kohtiin 5.3.1 ja 5.4.2 yllä ja päivitettyyn AHP:n (ja siihen kuuluvaan karakterisointiraporttiin) liitteessä 1. Selvityksistä siellä käy ilmi, että sivukivi tai rikastushiekka eivät ole happoa muodostavia ja eikä ole mitään olosuhteita, jotka merkitsevät, että louhintajäte tarvitsee käsitellä muulla tavalla kuin on tehty aikaisemmin ja jota jatketaan vastedes. Jätteen luokittelua koskevasta yllä mainitusta ja suunnitelmasta käy ilmi, että sinänsä esiintyy yksittäisiä linsejä/osia, joissa rikkipitoisuudet ovat aina 3 paino-%:in asti, mikä merkitsee, että kaikkea sivukiveä ei voida luokitella tehottomaksi rikkipitoisuuden suhteen, mutta sellaista ei myöskään ole väitetty. NRAB:n hakemuksen aikana RJK:lle ei myöskään ollut mitään lakisääteistä määritelmää käsitteelle ”tehoton” louhintajäte.

Luonnonsuojeluviraston kuvausta, että tuomioistuin ei ole harkinnut ”menettelyä happoa muodostavan materiaalin sulkemisesta sivukivivaraston sisään” ja että sen vuoksi on epäselvää vastaako menettely BAT, on kommentoitu yllä kohdassa 5.4.2. Kysymys on siitä, että sivukiveä, joka pölynäytteiden perusteella sisältää hieman korkeampia rikkipitoisuuksia kuin sivukivi muuten, ei sijoiteta varaston ulkoreunoille ja eikä, kuten viraston teksti viittaa, ”suljeta” happoa muodostavaa materiaalia sellaisella tavalla, että sillä kierretään käytäntöä (tai ”sääntöjä”)siitä, kuinka sivukiveä muutoin tulee käsitellä. Tämä käy ilmi muun muassa SRK Consultingin raportista, joka on tämän vastineen päivitetyn AHP:n liitteen 1 alaliite C. Menetelmää/ menettelyä olla pitämättä erillään kahta sivukivilaata, vaan varastoida ne yhdessä ja huolehtia, että varasto on nettopuskuroiva, kuvattiin myös aineistossa RJK:lle. Mitään poikkeamaa RJK:lle toimitetusta läjitysmenetelmää koskevasta aineistosta siten ei myöskään ole.

5.5 Entisöinti

Tämän otsikon alla luonnonsuojeluvirasto siteeraa osia hakemuksesta Rajajokikomissiolle, jotka käsittelevät/kuvaavat alueen suunniteltua jälkikäsitelyä.

Sikäli kun yhtiö voi nähdä, sitaatit ovat oikeita, jonka vuoksi kohta ei aiheuta kommentteja yhtiön taholta.

5.5.1 Luonnonsuojeluviraston kanta

Tämän otsikon alla luonnonsuojeluvirasto mainitsee aluksi, kuten yhtiö käsittää hakemuksen, että käsite jälkikäsitely ei ole olennainen tässä yhteydessä, koska toiminta on ollut käynnissä 1 syyskuuta 2008 jälkeen, jolloin ensimmäinen louhintajäteasetus (2008:722) astui voimaan. Aluetta ei sen vuoksi pidä "jälkikäsitellä" vaan "entisöidä tyydyttävään kuntoon". Mitä se käytännössä tarkoittaa, on selvitettävä lupaprosessissa jätteenkäsitelysuunnitelma (AHP) sekä suunniteltu tuleva maankäyttö lähtökohtana, mutta nyt ajankohtaisessa asiassa luonnonsuojeluvirasto katsoo, että toimitettu suunnitelma sisältää "virheellisyyksiä" joiden vuoksi ei voida vahvistaa mikä "tyydyttävä kunto" on. Edelleen virasto esittää, että on "merkillistä" että RJK:n luvassa ei aseteta vaatimuksia edes sivukivivaraston ja hiekkavaraston vaatimatonta peittämisestä. Annettua suunnitelmaa voidaan viraston mielestä verrata lähinnä jälkikäsitelyihin, joita suoritettiin 1990-luvun alussa. Lopuksi tämän otsikon alla virasto ottaa uudelleen esille, että "louhintajäte" sisältää enemmän sulfideja kuin aikaisemmin on oletettu ja että tämä "aiheuttaa sen, että peittämiselle on asetettava suuremmat vaatimukset ja että vaativaa peittämistä voidaan vaatia."

Terminologian suhteen yhtiö toteaa yhtiö että, voimassa olevassa luvassa puhutaan "lopettamisesta ja jälkikäsitelystä" eikä entisöinnistä ja että käsite jälkikäsitely voidaan myös muutoin katsoa niin vakiintuneeksi (myös sen jälkeen, kun louhintajäteasetus astui voimaan 2008) että nyt käynnissä olevan harkinnan puitteissa ei ole syytä vaihtaa käsitettä. Yhtiö ei suoranaisesti näe mikä etu vaihtamisella olisi. Tärkeintä on yhtiön käsityksen mukaan asiallinen arviointi siitä merkitsevätkö luonnonsuojeluviraston esittämät olosuhteet sellaisia puutteita, jotka motivoivat voimassa olevan luvan peruuttamista ja eikä sitä tuleeko toteutettavia toimenpiteitä nimittää "jälkikäsitelyksi" vai "entisöinniksi".

Koskien jätteenkäsittelysuunnitelmaa (AHP) siihen kuuluvine jälkikäsittelysuunnitelmineen yhtiö myöntää, että aikaisemmin jätetty suunnitelma oli jonkin verran yleisluontoinen tietyiltä osin, jonka vuoksi yhtiö on päivittänyt ja täydentänyt suunnitelmaa. Uusi suunnitelma, kuten yllä on esitetty, on oheistettu liitteenä 1 tähän vastineeseen.

Suunnitelmasta käy ilmi muun muassa, että on tehty koostettu katsastus sekä sopivista ja tarpeellisista jälkikäsittelytoimenpiteistä lähtökohtana tämän päivän tiedot sekä louhintajätteen fysikaalisista ja kemiallisista ominaisuuksista, että toiminnasta ja laitoksista. Katsastus ei kuitenkaan ole tuonut ratkaisevia muutoksia suhteessa jälkikäsittelysuunnitelmaan, joka on voimassa olevan luvan perustana eikä myöskään suhteessa päivitettyyn jälkikäsittelysuunnitelmaan, jonka lääninhallitus hyväksyi niinkin myöhään kuin kesällä 2017. Jälkimmäinen suunnitelma on täysin luonnollisesti ollut lähtökohtana viimeisimmälle päivitykselle.

Koskien peittämisen tarvetta ja viraston väittämää, että sivukiven ja rikastushiekan sulfidien sisältö merkitsee suurempien peittämistä koskevien vaatimusten asettamista ja että voidaan jopa vaatia niin kutsuttua vaativaa peittämistä, yhtiö haluaa uudelleen viitata siihen mitä on esitetty yllä kohdassa 5.4.2 ja liitetyssä AHP:ssä (liite 1). Kuten sieltä käy ilmi, ei sivukivi eikä rikastushiekka ole happoa muodostavaa tai johda varsinaiseen metallien mobilisointiin toiminnan päätyttyä, mikä merkitsee sitä, että tehdyt tutkimukset eivät tue viraston olettamusta siitä, että tarvitaan vaativa peittäminen. Jos Luonnonsuojeluvirastolla on hallussaan jokin muu aineisto, joka osoittaa muita tuloksia kuin mikä käy ilmi tutkimuksista ja selvityksistä, joita yhtiö (ja aikaisempi NRAB) ovat antaneet tehdä ja jotka on selvitetty useaan kertaan (liitteenä olevassa AHP:ssa siihen kuuluvine kategorisointiraportteineen), yhtiö haluaa mielellään perehtyä siihen.

Tässä yhteydessä yhtiö haluaa myös tähdentää, että viraston lähes kategorisilta lausunnoilta hiekkavaraston peittämisestä moreenilla puuttuu täysin ajatus sen vaikutuksesta luonnonympäristöön ja muista ympäristöseurauksista, joita se aiheuttaisi. Jos koko varasto peitettäisiin 30 cm moreenilla (mikä on pienin mahdollinen kerros vaatimattomassa peitteessä) tähän tarvitaan noin 1 Mm³ moreenia, jota ei tänään ole saatavilla. Tarvitsisi siis avata moreeninottoalue vaikutuksineen luonnon ympäristöön ja lisääntyvine CO₂-päästöineen (moreenin kuljetuksista ottoalueelta varastoon) jne. Jos oletetaan, että ottoalueen syvyydeksi tulee 5 m niin kyseessä olisi 200 h pinta-ala. Yhtiön

käsityksen mukaan tämä vaikutus täytyy ottaa huomioon arvioitaessa sopivaa varaston jälkikäsitteilyä, tämä siksi, että koska hiekka on voimakkaasti nettopuskuroivaa ja peitettä ei tarvita happaman suotoveden syntymisen estämiseksi. Ei myöskään ole mitään, mikä indikoi, että moreenipeitettä tarvittaisiin varastopinnan kasvistamiseen. Päin vastoin, kokemukset osoittavat siltä ajalta, jolloin varastointi oli pysähdyksissä, että ruohon ja muun kasviston, jolla on luonnollisista syistä parhaat edellytykset saada aikaan pysyvä kasvistokerros, spontaani kylväminen tapahtuu suhteellisen nopeasti.

Sivukivivaraston osalta oheisesta AHP:sta käy ilmi, että se peitetään 30 cm moreenilla samalla tavalla kuin mainittiin alkuperäisessä jälkikäsitteilysuunnitelmassa. Luonnonsuojeluviraston tiedolle, että varastoa ei peitetä ei ole siten tukea asiakirjoissa.

5.6 Taloudellinen vakuus

Tämän otsikon alla luonnonsuojeluvirasto selvittää mitkä taloudellista vakuuta koskevat ehdot ovat voimassa RJK:n luvan mukaan ja mikä vakuus on tällä hetkellä asetettu. Viraston mukaan lääninhallituksen alustava arviointi on, että nyt asetettu taloudellinen vakuus ei riitä kaikkiin entisöimiskustannuksiin ja että täten on olemassa riski, että valtio voi joutua kustantamaan entisöimistoimenpiteitä. Siinä osassa virasto viittaa myös asetetun vakuuden tarkistukseen, jonka Ruotsin valtionalouden tarkastusvirasto on tehnyt ja jossa nyt ajankohtaisen toiminnan vakuus on listattu esimerkiksi "riittämättömästä vakuudesta".

Alla käsitellään kysymyksiä siitä, kuinka asetettu vakuus on suhteessa voimassa olevaan lupaan ja todellisiin tarpeisiin. Kysymykseen siitä mihin toimenpiteisiin voidaan ryhtyä siinä tapauksessa, että vakuus katsotaan voimassa olevan luvan mukaan liian pieneksi, yhtiö palaa alla kohdassa 7.

Tiedot määrätystä ja vastaavasti asetetusta vakuudesta sen mukaan mitä yhtiö voi nähdä, ovat asian mukaisesti korrekteja eivätkä ne sen vuoksi anna aihetta kommentteihin yhtiön taholta.

Koskien viraston arviointia/väittämää, että vakuus on riittämätön, viitataan alla olevaan kohtaan.

5.6.1 Luonnonsuojeluviraston kanta

Tämän otsikon alla luonnonsuojeluvirasto esittää aluksi, että taloudellinen vakuus, kuten yhtiö käsittää viraston kannaksi, on tarkistettava ja sopeutettava vähintään joka viides vuosi tai niin pian kuin siihen on aihetta, mitä viraston mukaan ei ole tehty Tapulin kohdalla. Siinä osassa virasto viittaa SGU:n ohjaukseen kaivostoiminnan harkinnasta sekä viraston ja SGU:s yhteiseen esitykseen kaivosjätteen käsittelystrategiaksi. Virasto esittää edelleen, että vakuuden on UtvavF:n mukaan perustuttava olettamukseen, että ”riippumaton kolmas osapuoli” arvioi tilanteen ja suorittaa jälkikäsittelyn sen tullessa ajankohtaiseksi. Vakuuteen on sisällyttävä myös lisäkustannukset, joita saattaa tulla suunnittelemattomasta tai aikaistetusta toiminnan sulkemisesta. Luonnonsuojeluvirasto esittää edelleen, että tänään asetettu noin 29 Mkr vakuus on aivan liian pieni ja vetoaa kahteen eri laskelmaan, jotka on esitetty uutta ja laajennettua lupaa koskevan, sittemmin peruutetun harkinnan yhteydessä, joiden mukaan jälkikäsittelykustannukset nousevat noin 126 Mkr ja vastaavasti noin 205 Mkr. Liian pieni vakuus johtuu muun muassa siitä, että laskelmien perustana olevan suunnitelman mukaan louhintajätteitä ei peitetä.

Kuten yllä on käynyt ilmi, toiminnan uudelleenkäynnistämisen yhteydessä on laadittu ”uusi” (päivitetty) AHP siihen kuuluvine jälkikäsittelysuunnitelmineen. Suunnitelma on, kuten on jo mainittu, toimitettu lääninhallitukselle ja liitetty liitteenä 1 tähän vasteeseen. Aikaisempi toiminta oli käynnissä vuosina 2012-2014 (myöhäissyksystä 2010, jos mukaan lasketaan työt, kuten maan poisto jne.) ja keskeytettiin lähes välittömästi konkurssin yhteydessä joulukuussa 2014. Siinä tapauksessa, että konkurssipesä ei ole päivittänyt suunnitelmaa sinä aikana, kun pesä oli vastuussa laitoksista, yhtiö edellyttää sen johtuneen siitä, että sinä aikana, jolloin konkurssipesä hallinnoi laitoksia, ei harjoitettu kaivos- tai rikastustoimintaa, jonka vuoksi ei myöskään syntynyt louhintajätettä. Sitä vastoin laadittiin, kuten yllä on esitetty, uusi AHP ja siihen kuuluva jälkikäsittelysuunnitelma, joka 2014 annettiin juttuun M 1666-11 (NRAB:n hakemus uudesta luvasta jatkuvaa ja laajennettua toimintaa varten) ja täten sen on kohtuudella pitänyt tulla lääninhallitukselle. Koska hakemus peruutettiin ja juttu jätettiin sillensä, suunnitelmaa ei harkittu lopullisesti maa- ja ympäristötuomioistuimessa.

Taloudellisen vakuuden korottamisesta yhtiö toteaa, että asetettava vakuus ja sen asettaminen säädellään nimenomaan RJK:n voimassa olevan luvan

ehdossa 23. Ehdon mukaan vakuutta voidaan tietyissä olosuhteissa laskea. Sitä vastoin lupa ei sisällä mitään mekanismia, joka sallii vakuuden nostamisen (paitsi automaattinen korotus, joka tapahtuu riippuen hiekkavaraston ja sivukivivaraston pinta-alojen lisääntymisestä ja jota käsitellään alla) muulla tavalla kuin muuttamalla ehtoja nykyisen ympäristökaaren 24 luvun mukaan. Sen vuoksi yhtiölle on epäselvää, kuinka luonnonsuojeluviraston mukaan vakuuden tarkistus ja korotus, joka viraston hakemuksen mukaan on tehtävä ”vähintään joka viides vuosi, tai niin pian kuin siihen on aihetta” (katso s. 23, viimeinen kappale f) olisi voinut tapahtua ilman voimassa olevien ehtojen uudelleen tarkistusta.

Vakuuden suuruuden osalta yhtiö haluaa aluksi tähdentää, että hakemuksessa jonkinlaisina vertailulukuina mainitut summat koskevat tilannetta lopetetun toiminnan/loppuun louhitun kaivoksen jälkeen, eikä sitä voida suorilta kädeltä verrata siihen 29 Mkr summaan, joka on asetettu tähän päivään mennessä luvassa olevan ehdon 23 mukaisesti. Katso myös alla vakuuden asteittaista kasvattamista, joka tapahtuu ehdon mukaisesti.

Summa 129 932 100 kruunua, joka on saatu SRK Consultin tekemästä ulkopuolisesta tarkistuksesta, koskee luvan alaisen toiminnan jälkikäsittelyn lähtötilannetta kokonaisuudessaan, toisin sanoen sekä täysin louhittua Tapulin ja Sahavaaran avolouhosta sekä Kaunisvaaran rikastamoja ja täysin rakennettua hiekkavarastoa. Bruttosummasta virasto on laskenut pois Sahavaaran kustannukset, mutta yhteenveto ei anna yhtiön käsityksen mukaan kuitenkaan oikeudenmukaista kuvaa vakuuden tarpeesta toiminnalle, jota harjoitetaan voimassa olevalla luvalla. Yhtiö haluaa tässä yhteydessä muistuttaa, että nykyinen lupa on käytännössä aikarajoitettu (toiminta vuoden 2025 jälkeen edellyttää, että uudelleen tarkistushakemus jätetään viimeistään 2023) sekä että täysin uuden luvan hakemus jätetään kesällä 2019.

Olenaisempi vertailu tähän päivään mennessä asetetun (ja osittain käytetyn) vakuuden ja jonkin muotoisen päivitetyn laskelman välillä voidaan tehdä käyttämällä lähtökohtana konkurssipesän laatimaa jälkikäsittelysuunnitelmaa, jonka lääninhallitus hyväksyi vuonna 2017. Tässä suunnitelmassa laskettiin jälkikäsittelyn kokonaiskustannusten voimassa olevan luvan alaisille laitoksille olevan noin 47 Mkr verrattuna noin 29 Mkr, jotka on tänään asetettu. Tässä yhteydessä tulee mahdollisesti muistuttaa, että konkurssipesä on lääninhallituksen hyväksymisen jälkeen käyttänyt noin 7 Mkr toimenpiteisiin, sillä

jaksolla, jolloin pesä vastasi laitoksista, summan, jonka nykyinen toiminnan harjoittaja on palauttanut ennen toiminnan käynnistämistä uudelleen. Tähän päivään mennessä asetettu ja osittain käytetty vakuus on siten yhteensä noin 36 Mkr.

Yhtiö haluaa tässä osassa myös muistuttaa että, mikä ikävä kyllä on jäänyt pois luonnonsuojeluviraston hakemuksesta, taloudellinen vakuus lisääntyy voimassa olevien ehtojen mukaan reilulla 6 kruunulla jokaiselta hiekkavaraston pinta-alan lisääntyvältä neliömetriltä m² ja yli 11 kruunulla jokaiselta sivukivivaraston pinta-alan lisääntyvältä neliömetriltä (m²) Näin vakuutta siis kasvatetaan vähittäin joka vuosi.

Summan 47 Mkr ja RJK:n lupaan perustuvan vakuussumman välisen erotuksen selittää se, että luvan ehto 23 ei sisällä mitään määräystä indeksikorotuksesta. Muuten se täsmää pääosin lääninhallituksen hyväksymän, RJK:lle jätettyyn aineistoon sisältyvän jälkikäsitteilysuunnitelman kanssa.

Yhteenvetona voidaan todeta, että asetettu taloudellinen vakuus täyttää voimassa olevat ehdot ja jatkaa vähittäistä kasvuaan luvassa mainittujen määräysten mukaisesti.

Uusi vakuuslaskelma on myös tehty sen AHP:n puitteissa, joka on laadittu ja joka aivan hiljattain on toimitettu lääninhallitukselle. Siinä yhteydessä, kun suunnitelma toimitettiin lääninhallitukselle, yhtiö kutsui viranomaisen keskusteluun asetetun vakuuden tasosta ja siitä, onko sitä aiheellista korottaa vapaaehtoisesti enemmän kuin mikä seuraa vuosittaisesta korotuksesta ehdon 23 mukaan. Lähtökohtana keskustelulle tulee yhtiön käsityksen mukaan olla jälkikäsitteilysuunnitelma siihen kuuluvine kustannuslaskelmineen, joka sisältyy päivitettyyn AHP:n ja täsmää toimenpiteiden suhteen lääninhallituksen 2017 hyväksymän suunnitelman kanssa.

Yhtiö on muuten tietoinen lääninhallituksella (ja luonnonsuojeluvirastolla) olevasta mahdollisuudesta hakea ympäristökaaren 24 luvun 5 § 12 p mukaan ehtojen muutosta siinä tapauksessa, että yhtiö ja lääninhallitus eivät pääse yhteisymmärrykseen taloudellisen vakuuden vapaaehtoisesta korotuksesta.

5.7 Vaikutus purkuvesistöihin

Tämän otsikon alla luonnonsuojeluvirasto toistaa osia RJK:n luvasta, yhtiön hakemuksesta sekä myöhemmistä ympäristöraporteista.

Sikäli kun yhtiö voi nähdä, selvitys on asiasisällöltään korrekti, jonka vuoksi se ei anna aihetta kommentteihin yhtiön taholta.

5.7.1 Todellinen vaikutus

Tämän otsikon alla luonnonsuojeluvirasto selvittelee aluksi lausuntoja aikaisemmin toimitetuista ympäristöraporteista, joiden mukaan "ei voitu sulkea pois", että typpipitoisuuksien lisääntyminen alavirtaan purkukohdasta, joka todettiin 2013 "johtui toiminnasta tulevista päästöistä." Edelleen virasto selvittää muita lausuntoja jätetyistä ympäristöraporteista, jotka luonnonsuojeluviraston mukaan mainitsevat, että "vuonna 2014 esiintyi laskettua suurempia todellisia kokonaisfosfori-, fosfaatti-, lyijy-, rauta-, happea kuluttavien aineiden ja kloridipäästöjä." Luonnonsuojeluvirasto vetoaa myös HaV:n lausuntoihin uutta lupaa koskevan, peruutetun ja sillensä jätetyn hakemuksen puitteissa, jota on kommentoitu aikaisemmin (M 1666-11), joiden mukaan "oli olemassa indikaatioita siitä, että toiminnasta oli jo aiheutunut/aiheutuu jonkin muotoisia päästöjä, jotka ovat johtaneet ajoittain tiettyjen aineiden kohonneisiin pitoisuuksiin Patojoessa ja Kaunisjoessa" sekä siteeraa HaV:n lausunnon osia jutussa, joka kuvaa veden kemian ja tiettyjen biologisten parametrien muutoksia lähistöllä olevissa vesistöissä ja järvissä. Sen jälkeen virasto toistaa otteen VISS:stä lähistöllä olevista vesistöistä ja järvistä, joiden otteiden mukaan Tapulin toiminnalla arvioidaan olleen "huomattava vaikutus" eri suhteissa.

Arvioitaessa toiminnan vaikutusta ympäristöön, keskeistä on aikaisemmalla toiminnalla ollut todellinen vaikutus ympäristöön yleensä ja erityisesti veden kemiaan ajankohtaisissa vesistöissä ja järvissä.

Asiaa on käsitelty Golderin raportissa, joka on mainittu yllä ja joka on liitetty tähän vastineeseen liitteenä 2. Raportista, joka perustuu näytteiden ottoon jo ennen toiminnan aloittamista ja purkuvirtaamien mittauksiin ja laskelmiin veden virtaamasta joessa (perustuvat SMHI:n mallinnustietoihin) käy ilmi yhteenvedona, että käynnissä oleva toiminta ei ole aiheuttanut voimassa olevan MKN:n ylityksiä, ei myöskään

yksittäisten laatutekijöiden tasolla. On ilmeistä, että veden ylijuokutus toiminnasta aiheuttaa tiettyjä *vaikutuksia* veden kemiaan, koska purkuvedellä on erilainen koostumus kuin joessa olevalla vedellä. Haitta-aineiden pitoisuudet purkuvedessä ja purkuveden osuus joen luonnollisessa virtaamassa ovat niin alhaisia, että vaikutukset veden laatuun ja virtaamaan ovat lähes merkityksettömiä ja reilusti alle rajojen, joissa jonkinlaisia negatiivisia vaikutuksia voidaan odottaa.

5.7.2 *Luonnonsuojeluviraston kanta*

Tämän otsikon alla luonnonsuojeluvirasto esittää, että "kaivostoiminnoissa esiintyy veden ympäristölaatunormien (MKN) ylityksiä." Tämän ilmoitetaan johtuvan muun muassa hajanaisista vuodoista ja että ajankohtaisia ehtoja ei aina ole päivitetty tämän päivän tietojen ja käytännön mukaan". Viraston mukaan voimassa oleva lupa ei sisällä "olennaisia raja-arvoja, jotka estävät ympäristölaatunormien MKN ylityksen purkuvesistöissä". Virasto esittää edelleen, että se "tekee johtopäätöksen" että ekologinen status "on huonontunut" joukossa mainittuja vesiesiintymiä "ja että tämä huonontuminen liittyy kaivostoimintaan ja siihen kuuluvaan toimintaan Tapulissa ja Kaunisvaarassa." Lopuksi Luonnonsuojeluvirasto mainitsee, "että ympäristölaatunormin (MKN) noudattamatta jättäminen on ristiriidassa Ruotsin EU-jäsenyysohjeiden kanssa".

Yhtiö näkee, että kyseisessä kappaleessa on ikävä sekoitus yleisiä lausuntoja kaivostoiminnan vaikutuksista ja käsityksiä/väitteitä, jotka liittyvät ajankohtaiseen toimintaan ja olosuhteisiin sen purkuvesistöissä, mikä on erittäin sekavaa. Yhtiö katsoo, että tämä sekoittaminen ja sen aiheuttama sekaannus on tahatonta, mutta ikävää.

Sitä taustaa vasten, että jutussa on kysymys käynnissä olevan toiminnan lain voiman saaneen luvan peruuttamisesta, yhtiön käsityksen mukaan, ainoa olennainen kysymys aikaisemmasta toiminnasta, jota voimassa oleva lupa koskee ja joka luonnonsuojeluviraston mielestä on peruutettava, on merkinnyt, että voimassa olevaa ympäristölaatunormia (MKN) on ylitetty ja /tai voidaanko luvan puitteissa tapahtuvan toiminnan jatkossa katsoa vaarantavan voimassa olevan ympäristölaatunormin (MKN) noudattamista. Yhtiön käsityksen mukaan ei ole olemassa mitään niin kutsuttua kumulatiivisten vaikutusten riskiä muissa käynnissä olevissa toiminnoissa, jonka vuoksi mahdollisesti muissa kaivostoiminnoissa esiintyneillä tai esiintyvillä ongelmilla, ei ole mitään merkitystä nyt käynnissä olevalle luvan peruuttamista koskevalle viraston hakemuksen harkinnalle.

Koskien sitä mitä virasto esittää toiminnan vaikutuksista ekologiseen statukseen ja Ruotsin EU-jäsenyyden mukaisiin velvoitteisiin, yhtiölle on epäselvää, katsooko virasto, että aikaisempi ja tuleva toiminta on merkinnyt ja tulee merkitsemään (tai, koskien tulevaisuuden toimintaa, riskiä luvattomaan huonontamiseen tai vaarantamiseen) voimassa olevan ympäristölaatunormin (MKN) ylittämistä tai ei. On kuitenkin vaikea ymmärtää viraston kuvausta tässä osassa muulla tavalla kuin että virasto haluaa väittää, että toiminta on todellisuudessa merkinnyt ja/tai tulee merkitsemään, että voimassa olevaa ympäristölaatunormia (MKN) ylitetään tai jota ainakin vaarannetaan ja tämä merkitsee, että Ruotsi laiminlyö EU-jäsenyyden mukaisia velvoitteitaan.

Riippumatta siitä yhtiö, kuten jo yllä on esitetty, on tämän vastineen laatimisen puitteissa antanut Golderille tehtäväksi käydä läpi olosuhteet kyseisissä vesiesiintymissä, sekä tämän läpikäynti lähtökohtana tehdä arvioinnin siitä, kuinka toiminta on todellisuudessa johtanut tai sen voidaan olettaa johtavan voimassa olevan ympäristölaatunormin (MKN) ylittämiseen (tai sen vaarantamiseen).

Golderin raportista (katso liite 2) käy ilmi että, mikä on todettu yllä, että ei arvioida tapahtuneen voimassa olevan ympäristölaatunormin (MKN) ylittämistä ekologisen ja kemiallisen statuksen osalta, eikä myöskään laatunormitasolla ja että ei myöskään arvioida olevan varsinaista riskiä ylitykseen tai vaarantamiseen tulevassa toiminnassa.

Saatavilla olevien tietojen taustaa vasten ja Golderin raportin johtopäätösten perusteella olisi paikallaan, että luonnonsuojeluvirasto kehittää millä tavalla ja missä määrin virasto katsoo, että aikaisempi ja vastaavasti tuleva toiminta on todellisuudessa merkinnyt tai voi merkitä ”Ruotsin EU-jäsenyyden mukaisten velvoitteiden laiminlyömistä.”

Raja-arvojen puuttuminen luvasta (paitsi kiintoaineet) on kiistatonta, mutta kysymys on siitä mikä merkitys tälle asetetaan kyseen ollessa luvan peruuttamisesta. Tässä yhteydessä yhtiö haluaa muistuttaa voimassa olevan luvan ehdosta 5, joka kuuluu seuraavasti.

”5. Jos päästöt purkuvesistöön seurannan mukaan poikkeavat siitä, mitä hakemuksessa on mainittu, yhtiön on tehostettava veden käsittelyä lääninhallituksen ohjeiden mukaan ja jos poikkeama on huomattava, haettava lupapäätöksen uudelleen tarkintaa.”

Mitään tällaisia ohjeita ei yhtiön tietämyksen mukaan ole jätetty lääninhallitukselle. Tästä huolimatta voidaan todeta, että voimassa oleva lupa siis sisältää mekanismin/säännösten, joka tekee mahdolliseksi kuluvan lupakauden aikana jatkuvasti sopeuttaa toiminnan ”ehtoja”. Tämä sääntely poikkeaa tosin siitä, kuinka ympäristökaaren mukaisia lupia on tapana käsitellä, mutta kaikesta huolimatta on olemassa lääninhallituksen ohjaama mahdollisuus ”toiminnan sopeuttamiselle”. Mikäli purkuvesistöön menevien päästöjen poikkeamat olisivat ”huomattavia”, yhtiöllä on velvollisuus hakea ”lupapäätöksen” uudelleen tarkintaa.

Yhteen vetona tässä osassa yhtiö siten vahvistaa, että voimassa oleva lupa ei sisällä sellaista laajaa luetteloita veteen tapahtuvia päästöjä koskevista raja-arvoista, joka on käytäntönä ympäristökaaren mukaisissa luvissa, mutta tämä ei yhtiön käsityksen mukaan ole aiheuttanut luvatonta ja/tai hyväksymätöntä vaikutusta purkuvesistöön. Tehdyt selvitykset osoittavat myös, että ei ole olemassa mitään indikaatioita siitä, että luvan puitteissa jatkuvalla toiminnalla olisi merkittävä vaikutus purkuvesistöön. Ja jos päästöt poikkeavat jollakin merkittävällä tavalla aikaisemmin mainituista, lääninhallituksella on mahdollisuus luvassa olevan ehdon 5 tuella vaatia, että ryhdytään toimenpiteisiin tai jos poikkeamat ovat ”huomattavia”, vaatia, että yhtiö hakee ”lupapäätöksen” uudelleen tarkintaa.

Mainittua taustaa vasten yhtiö ei katso, että sillä, mitä luonnonsuojeluvirasto esittää voimassa olevasta ympäristölaatu normista (MKN) ja Ruotsin EU-jäsenyyden asettamista velvoitteista tai sellaisen raja-arvoluettelon puuttumisesta, joka on normaalisti ympäristökaaren mukaisessa luvassa, ei ole mitään varsinaista merkitystä kysymykselle mahdollisesta voimassa olevan luvan peruuttamisesta.

5.7.3 Tyhjennyspumppaus, pohjavesiolosuhteet ja pohjavesiesiintymä

Tämän otsikon alla luonnonsuojeluvirasto selvittää aluksi lyhyesti niitä osia hakemuksen aineistosta, jotka koskevat suunnitellun avolouhoksen vaikutusta pohjavesiolosuhteisiin. Virasto selvittää myös tietyt tapahtumia ja toimenpiteitä sen jälkeen, kun aikaisempi toiminta asetettiin konkurssiin ja joka merkitsi muun muassa avolouhoksen tyhjennyspumppauksen lopettamista elokuun puolivälissä 2016. Viimeisessä lauseessa virasto ilmoittaa, että ”Niiden yli 2 vuoden aikana, jotka ovat kuluneet siitä, kun tyhjennyspumppaus keskeytettiin, veden syvyys ja tila ovat muuttuneet.”

Sikäli kun yhtiö voi arvioida ovat esitetyt sitaatit ja otteet oikeita, jonka vuoksi se ei anna aihetta kommentteihin yhtiön taholta. Yhtiö kysyisi kuitenkin mitä virasto haluaa sanoa lopussa olevalla (siteeratulla) lauseella. Ensinnäkin yhtiölle on epäselvää mihin veteen viitataan. Koskeeko väittämä pohjavettä kalliolla, pohjavettä maassa tai mahdollisesti veden pinnan tasoa avolouhoksessa? Riippumatta siitä voidaan mainita itsestään selvyytensä, että keskeytetty tyhjennyspumppaus merkitsee, että ”veden syvyys ja tilanne ” muuttuvat jossakin määrin, mutta kohtuuden nimessä kyseessä pitää olla joka tapauksessa mittauskelpoinen muutos, joka voisi vaikuttaa ympäristöön huomattavalla tavalla, jotta olosuhteilla katsotaan olevan jotakin merkitystä. Mitään tietoja tästä ei ole luonnonsuojeluviraston tekstissä, jonka vuoksi yhtiö jättää myös tämän toteamuksen ilman lisäkommentteja.

5.7.4 *Todellinen vaikutus*

Tämän otsikon alla luonnonsuojeluvirasto vetoaa ja siteeraa aluksi lausuntoja ensi kädessä lääninhallitukselta, jotka selvittävät vaikutusta pohjavesien korkeuteen Kokkovuomassa, jotka toiminnan katsotaan aiheuttaneen. Virasto esittää myös osia vuoden 2014 ympäristöraportista, jossa konkurssipesä selvitteli tiettyjä tutkimuksia ja selvityksiä, jotka NRAB on teettänyt tuolloin Kokkovuomassassa todetun pohjaveden laskun vuoksi, sekä osia konkurssipesän kirjelmästä vuodelta 2015, joka käsittelee yksityiskohtaisemmin kysymystä mahdollisista suojatoimista. Luonnonsuojeluvirasto siteeraa edelleen osia soidensuojelusuunnitelmasta vuodelta 2007, jossa mainitaan muun muassa, että Kokkovuomassa on erittäin suuret luontoarvot ja että ”Kosteikkoalue on valtakunnallisesti tärkeä poroelinkeinoille, joka on riippuvainen kasvistosta.” Lopuksi tämän otsikon alla virasto esittää otteen VISS:stä koskien pohjavesiesiintymää SE749567-181699, jossa mainitaan, että Tapulin ja Sahavaaran kaivostoiminnan seurauksena on riski että ”kvantitatiivista statusta ei saavuteta 2021”.

Sikäli kun yhtiö voi nähdä, sitaatti ja ote, joihin vedotaan, ovat oikeita, jonka vuoksi tämä ei anna aihetta kommentteihin yhtiön taholta.

5.7.5 *Luonnonsuojeluviraston kanta*

Tämän otsikon alla luonnonsuojeluvirasto vetoaa aluksi tuomioistuimen asiantuntijan, Sven Knutssonin, lausuntoon sittemmin peruutetussa ja sillensä jätetyssä jutussa M 1666-11 sen merkityksestä, että "suoalue on vaarassa kuivua, jos tehdyt olettamukset eivät ole oikeita tai rakenteita ja suoajajia ei tehdä oikein". Luonnonsuojeluvirasto tekee sen jälkeen johtopäätöksen, että koska lasku on paljon laskettua suurempi, "NRAB ei ole onnistunut toteuttamaan suunniteltuja rakenteita." Jatkossa virasto mainitsee, että tapahtunut lasku "merkitsee vahinkoa kosteikkoalueelle ja pinnan laskua lähialueella noin 16 metrillä ja täten maa- ja ympäristötuomioistuimen tarvitsee harkita avolouhoksen tyhjentäminen ja tyhjennyspumppaus sekä mihin varotoimenpiteisiin pitää ryhtyä." Edelleen virasto väittää, että NRAB oli aikaisemmassa harkinnassa maininnut, että "kaivostoiminta ei vaikuttaisi alueeseen" ja että mikään instanssi ei sen vuoksi ole suorittanut mitään kansallisten etujen harkintaa ympäristökaaren 3-4 luvun mukaan tai muuta tämän vaikutuksen arviointia. Luonnonsuojeluvirasto toteaa edelleen, että luvasta puuttuu ehto pohjaveden määrästä, jotka saadaan johtaa pois sekä pohjaveden korkeudesta. Jatkossa luonnonsuojeluvirasto esittää, kuten yhtiö käsittää viraston kuvauksista, että todellinen tapahtunut lasku on ristiriidassa yleisen ehdon p 1 kanssa ja mainitsee lopuksi, että "ympäristökaaren järjestelmä rakentuu siihen, että toiminnan harjoittaja on realistinen ja totuudenmukainen lupaprosessissa ja ilmoittaa viranomaiselle välittömästi, mikäli jotakin odottamatonta tapahtuu." Lopuksi tässä osassa virasto "toteaa", "että negatiivinen vaikutus pohjavesiesiintymään SE749567-181699 toisin sanoen sen kvantitatiiviseen statukseen on tapahtunut avolouhoksen tyhjennyspumppauksen yhteydessä", mikä vaatisi poikkeuslupan. Poikkeuslupa puuttuu ja virasto esittää että, "Pohjavesiesiintymän kvantitatiivisen statuksen huonontaminen on ristiriidassa Ruotsin EU-jäsenyyden asettamien velvoitteiden kanssa".

Nykyisen tietoaineiston mukaan on kiistatonta, että pohjaveden pintojen laskusta Kokkovuoman suolla lounaaseen ja länsilounaaseen avolouhoksesta on tullut laajempi kuin mitä RJK:lle toimitetussa ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa mainittiin, tämä käy ilmi myös meneillään olevasta pohjavesiolosuhteiden selvityksestä ympäristössä, joka mainitaan alla, indikoi, että lasku (ja sen vaikutukset) saattavat olla rajoitetumpia kuin mitä on ymmärretty aikaisemman toimintakauden aikana esitetyistä mittauksista. Erot eivät kuitenkaan johdu, kuten luonnonsuojeluvirasto näyttää väittävän edellisessä kohdassa, siitä, että yhtiö "ei ole onnistunut toteuttamaan suunniteltua rakennetta" vaan onnettomampia tulkintoja kaikkein aikaisimmista

hydrogeologisista aineistoista (jotka muuten myös sisältyivät aineistoon RJK:lle). Avolouhos siihen kuuluvine moreenipenkereineen ja suojaojineen on rakennettu ja toteutettu ”pääasiassa vastaten” hakemusasiakirjoissa mainittua. Ne erot, joita rakenteessa saattaa esiintyä, eivät ole sen luonteisia, että niillä olisi varsinaista merkitystä pohjaveden valumiselle suolta ja siitä johtuvalle pohjaveden pinnan laskulle. Esimerkkinä voidaan mainita niin kutsuttu vastapenger, joka käy ilmi kuvasta 26 teknisessä kuvauksessa (TB), joka toimitettiin RJK:lle (katso liite 4 luonnonsuojeluviraston hakemuksessa). Vastapenger ei ole missään yhteydessä pohjaveden laskuun, vaan se suunniteltiin stabiloimaan maan poistossa syntyntä moreenireunusta ja estämään sortumia. Moreeni osoittautui kuitenkin tarpeeksi stabiiliksi ilman vastapengertä, jonka vuoksi tätä ei koskaan rakennettu, mutta penkereen puuttumisella ei siis ole ollut merkitystä pohjaveden laskulle suossa.

Laskusta todellisuudessa ja kuinka se on vaikuttanut suohon, yhtiö haluaa viitata liitteeseen 5, josta käy ilmi muun muassa, että on edelleen hyvin epävarmaa ja että laaja selvitystyö on käynnissä laskun suuruuden ja laajuuden selvittämiseksi. Yhtiön omavalvonnan puitteissa ja täysin uuden kesällä 2019 jätettävän lupahakemuksen laatimistyön yhteydessä selvitetään myös laskun vaikutusta ympäristöön sen koko laajuudelta.

Koskien luonnonsuojeluviraston ”toteamusta” että voimassa oleva lupa ei sisällä erityisiä ehtoja pohjavesimääristä tai -korkeuksista, yhtiö haluaa tähdentää, että tämä lienee normaalia kaivostoiminnassa, muun muassa avolouhinnassa. Rajoitukset, joita saattaa olla, koskevat ensinnäkin *tyhjennyspumppausveden volyyymia*, Toisin sanoen pinta- ja pohjaveden sekoitusta mistä on aina kysymys avolouhinnassa, eikä ainoastaan pohjavettä. Edelleen kysymys on normaalisti epäsuorasta rajoituksesta veden ylijuuksituksen raja-arvojen muodossa, mikä puolestaan rajoittaa sitä, kuinka paljon vettä voidaan/saadaan purkaa eri virtaamaolosuhteissa. Tällaisen rajoituksen merkitys sille kuinka paljon pohjavettä saadaan johtaa pois, riippuu vedenkäsittelyjärjestelmän kokonaisrakenteesta, eikä sitä voida ratkaista yleisesti.

Yhtiö ei tunne yhtään avolouhostoimintaa (tai muuta kaivostoimintaa) Ruotsissa, jonka ehdoissa mainitaan suoranaiset *rajoitukset sille kuinka paljon pohjavettä tai kaivosvettä /tyhjennyspumpattua vettä (toisin sanoen pohja- ja pintaveden sekoitusta, jota pumpataan kaivoksesta) saadaan johtaa pois*. Perussyö tähän on se, että pohjaveden virtaamaa ja täten vaikutusta pohjaveden korkeuteen

ympäristössä ei koskaan pystytä laskemaan sellaisella tarkkuudella, että tietoja voitaisiin kohtuudella käyttää perustana ehdoille. Toinen syy ovat pelkät turvallisuussyt, koska kaivosten on oltava turvallisia työpaikkoja, jonka vuoksi virtaava vesi on saatava johtaa pois. Turvallisuussyistä myös avolouhoksen seinämien on oltava hyvin vettä läpäiseviä, jotta minimoidaan vyörymien riski ja muut hallitsemattomat tapahtumat, jotka puolestaan merkitsevät, että valuva vesi on voitava johtaa/pumpata pois.

Yhtiön tiedossa ei myöskään ole sellaista toimintaa, jonka ehdossa on mainittu kuinka paljon pohjavesi ympäristössä saa laskea.

Yhteenvedona yllä mainittu merkitsee, että kaivoslouhinnassa on väistämätöntä vaikutus ympäristössä olevan pohjaveden korkeuteen. Tämän vaikutuksen suuruus vaihtelee normaalisti eri pohjavesijohteiden/pohjavesivarastojen (maa, turve, moreeni, kallio jne.) välillä ja riippuu joukosta eri tekijöitä, kuten pohjaveden muodostuksesta alueella, eri kerrosten/pohjavesijohteiden paksuudesta, vettä johtavista rakenteista (voi olla joko lisääviä tai rajoittavia) louhintasyvyydestä jne. Yhteydet ovat monesti mutkikkaita ja vaikutukset vaikeita ennakoida ennen kuin toimintaa on ylipäätään aloitettu.

Tehdyt mittaukset osoittavat, että on saattanut tapahtua huomattavasti suurempi pohjaveden lasku Kokkovuomassa kuin mitä ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa RJK:lle mainittiin, mikä on jo kiistatta todettu, mutta on edelleen epäselvää, kuinka suuri lasku todellisuudessa on eri kerroksissa/pohjavesijohteissa, joilla on siis osoittautunut olevan mutkikkaampi yhteys toisiinsa, kuin mitä aikaisemmin on oletettu. Tämä epävarmuus koskee myös tietoa 16 m laskusta, joka esiintyy useissa asiakirjoissa, myös sellaisissa, jotka NRAB:n konkurssipesä ja yhtiö ovat antaneet. Joissakin yhteyksissä luvun on oletettu koskevan laskua Kokkovuoman maakerroksissa. Itse asiassa pohjaveden korkeus suon tässä osassa on lähemminkin 3-4 m maan alla maan kokonaissyvyyden ollessa 10 m. Tieto, että lasku suolla olisi 16 m *maakerroksissa on siten ilmeisen kohtuuton.*

Samoin on edelleen erittäin epävarmaa mikä vaikutus laskulla on ollut ja tulee olemaan ympäristöön yleensä ja suojeltuihin lajeihin sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä. Täysin selvää on kuitenkin, että mahdolliset poikkeamat laskun suuruudesta eivät johdu siitä, että kaivoksen ajankohtainen osa olisi rakennettu ristiriidassa yleisten ehtojen kanssa, vaan aivan muista tekijöistä.

Koskien ympäristökaaren 3 ja 4 luvun mukaista harkintaa, tämä on tapahtunut vuoriviraston tekemässä toimilupahakemuksen harkinnassa mineraalilain mukaan. Oheisesta päätöksestä (katso liite 5) käy ilmi, että vuorivirasto on päätöksessään harkinnut yhtiön hakemuksen ympäristökaaren 3 ja 4 luvun mukaan. Kuten tunnettua vuoriviraston päätöksestä valitettiin helmikuussa 2009 hallitukselle, joka päätti hylätä kaikki valitukset. Yhtiön toimilupahakemuksen harkinnassa oli tunnettua, että toiminnan osat (näiden joukossa avolouhokset) sijaitsivat Kokkovuoman suolla. Oli myös tunnettua, että louhinnan suunniteltiin tapahtuvan avolouhoksessa ja täten myös, että pohjaveden pinta ympäristössä laskisi. Kuten yllä on esitetty, kaivoslouhinnan väistämätön seuraus on vaikutus pohjaveden korkeuteen kaivoksen ympäristöalueella. Yhtiön käsityksen mukaan tämä olosuhde ei merkitse, että laskusta on tullut suurempi kuin mitä oletettiin ensimmäisissä selvityksissä (mutta edelleen siinä määrin, jota voidaan pitää täysin normaalina toiminnassa, jota hakemus koski ja toiminnassa, jota todellisuudessa harjoitetaan) että voidaan väittää, ettei vuoriviraston harkinta käsittänyt ympäristökaaren 3 ja 4 luvun mukaista suhteuttamista.

Yhtiö kiistää myös luonnonsuojeluviraston väittämän, että todellisuudessa tapahtunut lasku merkitsee yleisten ehtojen ylittämistä. Jo ehtojen sanamuodosta ("Kaivosteollisuutta ja rikastamoa ja toimintaan kuuluvia laitteita on käytettävä ja vastaavasti rakennettava (meidän alleviivauksemme) pääasiassa sillä tavalla kuin yhtiö on ilmoittanut tai sitoutunut jutussa") käy ilmi selvästi, että ehdossa ei tähdätä toiminnan vaikutuksiin. Mikäli odottamattoman suuri lasku olisi aiheutunut siitä, että aikaisempi NRAB ja yhtiö eivät ole rakentaneet kyseisiä laitoksen osia ja/tai eivät ole harjoittaneet kaivostoimintaa "pääasiassa" sillä tavalla, joka on mainittu aineistossa RJK:lle, olisi myös yleinen ehto tullut ajankohtaiseksi, mutta myös kysymys poikkeamista rakentamisessa tai toiminnan harjoittamisessa eikä tapahtuneesta laskusta sinänsä. Jälkimmäinen ei kuitenkaan ole, mikä käy ilmi yllä, aiheutunut laitosten tai toiminnan poikkeamista, vaan muista syistä.

Luonnonsuojeluvirasto näyttää yllä siteeratulla lauseella, että ympäristökaaren järjestelmä perustuu siihen, että toiminnan harjoittaja on realistinen ja totuudenmukainen jne. haluavan väittää, että NRAB on tietoisesti johtanut RJK:ta harhaan haetun toiminnan ennakoitavista vaikutuksista pohjaveden korkeuteen Kokkovuomassa ja sen jälkeen myös jättänyt informoimatta valvontaviranomaista/ lääninhallitusta siitä kuinka lasku on todellisuudessa

kehittynyt. Kaunis Iron otti tosiaan toiminnan haltuunsa kauan sen jälkeen, kun aikaisempi toiminnan *harkinta* oli saatettu päätökseen ja kaksi vuotta sen jälkeen, kun silloinen *toiminta* oli päättynyt NRAB:n konkurssiin, mutta sillä on kuitenkin riittävä tuntemus edellisestä harkinnasta ja harjoitetusta toiminnasta, jotta tällaiset vihjailut voidaan torjua. Yhtiö toteaa, että pohjaveden laskun arviointi annetussa ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa on osoittautunut vääräksi ja pohjaveden lasku on aliarvioitu, mutta haluaa tähdentää, että NRAB informoi viivyttämättä valvontaviranomaista heti kun ensimmäiset indikaatiot poikkeamista saatiin ja viranomaista on tämän jälkeen informoitu kehityksestä.

Tässä yhteydessä yhtiö haluaa myös tähdentää sen tärkeyttä, että myös tästä kysymyksestä ja tässä vaiheessa tehdään koostettu arviointi tapahtuneen laskun merkityksestä ja että täten otetaan huomioon muun muassa se, kuinka ainutlaatuinen vaikutuksen alainen suoma on ja vaikutusalueen laajuus suhteessa koko Kokkovoumaan, mutta myös muihin suomaihin lähialueella. Luonnonsuojeluviraston hakemuksesta saa sen vaikutelman, että ainoastaan se olosuhde, että pohjaveden lasku on laajentunut enemmän kuin mitä aikaisemmin annetussa ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa on mainittu, olisi riittävä syy voimassa olevan luvan peruuttamiselle, mikä on ilmeisen kohtuutonta. Kuten alla kohdassa 7 on kehitetty, voimassa olevan luvan peruuttamiseen vaaditaan viitaten 2 luvun 3 § 3 kohtaan, että kysymyksessä on tapahtunut haitta, jonka täytyy sitä paitsi olla ”huomattava”.

Tässä yhteydessä yhtiö haluaa muistuttaa, että alueen pohjaveden korkeudella ei sinänsä ole suojeluarvoa (osoitettu pohjavesiesiintymä, joka mainitaan luonnonsuojeluviraston hakemuksessa, on selvästi vaikutusalueen ulkopuolella, (katso edelleen alla ja kohta 5.12 ja luonnonsuojeluviraston hakemuksen liite 2). Kysymys koskee sen sijaan sitä mikä vaikutus tason laskulla on ympäristöön yleensä ja suojattuihin lajeihin erityisesti, ja tässä ei ole mitään suoraviivaista yhteyttä korkeuden ja vaikutuksen välillä. Ei myöskään ole itsestään selvää kuinka muuttanutta eläimistöä avolouhusta lähimpänä olevilla suon alueilla tulee arvioida. Kuten yllä on tähdennetty, kaivostoiminnan väistämätön seuraus on vaikutus alueen pohjaveden korkeuksiin, eikä ole olemassa mitään mikä indikoi, että syntynyt vaikutus olisi merkittävän suuri suhteessa toimintaan ja ympäristöön, näin myös siis vaikka nykytilanteessa ei voida arvioida lähemmin kuinka suuri vaikutus todellisuudessa on.

Vaikka vaikutusalueen suuruudesta ollaan jatkuvasti epävarmoja, yhtiö haluaa muistuttaa, että Kokkovuoman suon pinta-ala on noin 4 080 ha. Jos tarkastellaan suoalueen kokonaispinta-alaa Pajalan kunnassa, joka on sijoitettu luokkaan 1 suomaiden inventoinnissa, ala on noin 126 180 ha.

Yllä mainittuja tietoja suomaista ei mainita siksi, että väheksyttäisiin kaivostoiminnan vaikutusta Kokkovuomaan tai että suomaata suojellaan niin pitkälle kuin se on teknisesti mahdollista ja taloudellisesti kohtuullista, vaan kysymys halutaan asettaa suurempaan yhteyteen, mikä on välttämätöntä, kun kysymys koskee voimassa olevan luvan peruuttamista.

Lopuksi yhtiö haluaa tässä osassa jälleen tähdentää, että on käynnistetty laajempi ja syvempi selvitystyö, joka käsittää koko avolouhokseen liittyvän pohjavesitilanteen (virtaamaolosuhteet ja korkeustasot jne.) ja vaikutuksen luonnonympäristöön (sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä) sekä mahdollisuudet ryhtyä suojatoimenpiteisiin tai viime kädessä toimenpiteisiin jäljellä olevien vaikutusten kompensoimiseksi. Kysymyksiä on tietyiltä osin selvitetty jo aikaisemmin, mutta yhtiön käsityksen mukaan aikaisempaa aineistoa rasittavat sellaiset virhelähteet ja aukot, että sitä ei nykyisessä kunnossa voida ottaa perusteeksi millekään päätöksille ”tiukoista” toimenpiteistä. Työ jatkuu osittain mittausten menetelmien laatuvarmistamiseksi ja tilittämiseksi jne. ja osittain tietoaineiston täydentämiseksi tiedoilla uusista pohjavesiputkista, jotka on sijoitettu siten, että ne lisäävät ymmärtämystä siitä, miltä pohjaveden lasku eri kerroksissa todellisuudessa näyttää.

Ensimmäinen askel tässä työssä on saatu valmiiksi ja se koskee aikaisemmin tehtyjen mittausten ja tilitysten tarkistusta ja laatuvarmistusta. Tulokset on koostettu Golderin laatimaan raporttiin, joka on oheistettu tähän vastineeseen liitteenä 4. Raportista, joka muun muassa sisältää tiedot, joita luonnonsuojeluvirasto on perännyt kirjelmässään 11.10.2018 ja 19.11.2018, käy ilmi yhteenvedona, että mittaukset ja tiedot, jotka on saatu sen jälkeen, kun yhtiö otti toiminnan haltuunsa helmikuussa 2018 on voitu laatuvarmistaa ja ne noudattavat nyt vakiintunutta käytäntöä. Sitä vastoin on osoittautunut, että tietoihin aikaisemmin tehdyistä mittauksista liittyy suurta epävarmuutta, jota ei ole pystytty poistamaan nyt jälkikäteen. Aikaisemmista mittauksista tilitetään sen vuoksi raakatiedot käsittelemättä niitä nyt tehtyjen mittausten pohjalta jne.

Pohjavesiesiintymään SE749567-181699 kohdistuvan vaikutuksen suhteen yhtiö asennoituu epäilevästi luonnonsuojeluviraston väittämään. Kysymystä on käsitelty kohdissa 5.12 ja 5.13 sekä liitteessä 2 joihin selvityksiin viitataan. Aineistosta käy ilmi, että ei ole mitään indikaatioita siitä, että toiminta on vaikuttanut tai tulee vaikuttamaan pohjavesiesiintymän kvantitatiiviseen statukseen.

5.8 Natura 2000-alueen Tornion ja Kalixin jokijärjestelmä

Tämän otsikon alla luonnonsuojeluvirasto on siteerannut osia RJK:lle vuonna 2009 toimitetusta ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta (MKB).

Sikäli kun yhtiö voi arvioida, mainitut sitaatit ovat korrekteja, jonka vuoksi niitä ei ole yhtiön taholta aihetta kommentoida.

5.8.1 Luonnonsuojeluviraston kanta

Tämän otsikon alla luonnonsuojeluvirasto esittää, että, kuten yhtiö käsittää viraston hakemuksen, huomioon ottaen toiminnan vesipäätöt Muonionjokeen ja että kaivostoiminta "todellisuudessa ottaa käyttöönsä osia Natura 2000-alueesta", on "kiistatonta", että olisi pitänyt suorittaa harkinta ympäristökaaren 7 luvun 28 a ja b §§ mukaan (Natura 2000-lupa) ja että se olosuhde, että näin ei ole tehty, on ristiriidassa Ruotsin EU-jäsenyyden mukaisten velvoitteiden kanssa.

On kiistatonta, että toiminta merkitsee ylijäämäveden purkua Muonionjokeen ja että mainittu joki kuuluu Natura 2000-alueen Tornion ja Kalixin jokijärjestelmään. Sitä vastoin yhtiön on vaikeata nähdä millä tavoin toiminta "ottaa käyttöönsä osia Natura 2000-alueesta". Tosin tiettyyn osaan Muonionjoen rantatörmästä on kaivettu purku- ja ottovesiputki ja pieni osa Rässiojan purosta on jäänyt sivukivivaraston ja prosessivesialtaan alle, mutta yhtiö ei voi nähdä, että nämä kajoamiset/tämä laitos on sinänsä niin laaja tai merkittävä, että toiminnan näin katsottaisiin ottaneen "käyttöön" osia Natura 2000-alueesta. Poikkeuksena mainittu purkuputki ja Rässiojan osa, kaikki toiminta-alueen osat sijaitsevat Natura 2000-alueen Tornion ja Kalixin jokijärjestelmän ulkopuolella.

Kysymykseen siitä, vaatiiko toiminta Natura 2000-lupaa vai ei, yhtiö haluaa viitata yllä mainittuun aluksi tähdentää, että yhtiön käsityksen mukaan ainoa merkittävä vaikutus, joka toiminnalla voisi olla Tornion ja Kalixin jokijärjestelmään, ovat ylijäämäveden purkamiset Muonionjokeen. Muuten yhtiö ei voi nähdä edes teoreettista riskiä tällaiselle huomattavalle vaikutukselle, joka laukaisee lupavaatimuksen ympäristökaaren 7 luvun 28 a § mukaan.

Toiminnan vaikutusta veden laatuun ja virtaamaolosuhteisiin Muonionjoessa on käsitelty yllä kohdissa 5.7.1 ja 5.7.2 ja Golderin raportissa, liitteessä 2, johon selvitykseen viitataan. Näistä käy ilmi, että toiminnasta tapahtuvan veden ylijuoksutuksen vaikutus veden laatuun aikaisemman toiminnan aikana oli lähes merkityksetön, eikä sillä ollut mitään varsinaista merkitystä ekologiseen tai kemialliseen statukseen Muonionjoessa. Edelleen käy ilmi, että myös veden ylijuoksutuksen vaikutus veden virtaamaan joessa (0,08 – 0,5 % lasketusta luonnollisesta virtaamasta vuodenajan mukaan) on merkityksetön.

Tätä taustaa vasten yhtiö ei voi pitää itsestään selvänä (tai kiistattomana), että voimassa olevan luvan mukaisella toiminnalla olisi sellainen merkittävä vaikutus ympäristöön Tornion ja Kalixin jokijärjestelmässä, että se laukaisee ympäristökaaren 7 luvun 28 a § mukaisen vaatimuksen Natura 2000-luvasta. Nähtynä sen käytännön valossa, joka oli voimassa RJK:n harkinnan aikoihin, yhtiö ei voi nähdä, että se olosuhde, että mikään instanssi ei esittänyt vaatimusta Natura 2000-luvasta (ei lääninhallitus eikä myöskään luonnonsuojeluvirasto), olisi jollakin tavalla merkillinen. Se on paremminkin linjassa silloin vallinneen käytännön kanssa olla asettamatta mitään vaatimuksia Natura 2000-luvasta.

Tässä yhteydessä yhtiö haluaa myös muistuttaa korkeimman oikeuden lausunnosta niin kutsutussa Bungetuomiossa (NJA 2013 s. 613), josta käy ilmi muun muassa että, myös siinä tapauksessa, että ei vaadita varmuutta merkittävästä ympäristövaikutuksesta, vaaditaan kuitenkin, että edelleen on oltava "todennäköistä", että ajankohtaisella toiminnalla on merkittävä vaikutus ympäristöön Natura 2000-alueella jotta lupavelvoite laukeaa.

Lopuksi tässä osassa yhtiö haluaa vastata luonnonsuojeluviraston esittämään, että Natura 2000-luvan puuttuminen olisi *ristiriidassa Ruotsin EU-jäsenyyden mukaisten velvoitteiden kanssa* ja että tämä, kuten yhtiö käsittää luonnonsuojeluviraston kanteen, olisi perusteena voimassa olevan luvan peruuttamiselle. Yhtiön kokemuksen mukaan tilanne ei ole ainutlaatuinen, jossa

toiminnalta, jonka *lähtökohtana on tämän päivän käytäntö* ja sen katsotaan tarvitsevan Natura 2000-luvan, puuttuu sellainen lupa siitä huolimatta, että toiminnan harkinta (jossakin muodossa) on tapahtunut vuoden 2001 jälkeen, jolloin määräykset liitettiin ympäristökaareen. Tämä koskee muun muassa ainakin toista merkittävää kaivostoimintaa, eikä se ole mikään peruste voimassa olevan luvan peruuttamiselle viittaamalla Ruotsin EU-jäsenyyden mukaisiin velvoitteisiin. Kuten alla kohdassa 7 kehitetään, ympäristökaaren 24 luvun 3 § 7 p määräys peruuttamisesta sillä perusteella, että se on tarpeen *Ruotsin EU-jäsenyyden mukaisten velvoitteiden takia*, koskee aivan muita tilanteita, kuin kysymyksessä olevaa.

Yhtiö haluaa myös muistuttaa, että NRAB haki jo edellisen käyttöjakson aikana Natura 2000-lupaa koko toiminnalle Sahavaara mukaan lukien, mutta myös ainoastaan toiminnoille, joita voimassa oleva lupa koskee. Hakemukset kuitenkin peruutettiin konkurssin jälkeen, minkä vuoksi Natura 2000-lupaa ei tällä hetkellä ole. Yhtiö haluaa myös tähdentää, että Natura 2000-lupahakemus myös sisältyy täysin uuteen hakemukseen Tapulin, Kaunisvaaran ja Sahavaaraan toimintoja varten, ja joka jätetään kesällä 2019. Tähän asti tehdyistä selvityksistä (sekä aikaisempien hakemusten että tulevan hakemuksen laatimisen puitteissa) käy ilmi, että ei ole mitään indikaatioita siitä, että toiminta (kokonaisuudessaan) merkitsee vahinkoja suojeltuihin elinympäristöihin tai sellaisia luvattomia häiriöitä suojelluille lajeille, jotka estäisivät Natura 2000-luvan myöntämisen toiminnalle.

5.9 Malmirikasteen kuljetukset

Tämän otsikon alla luonnonsuojeluvirasto siteeraa osia yhtiön hakemuksesta Rajajokikomissiolle, josta käy ilmi lyhyesti, että yhtiö suunnitteli alun perin kuljettaa valmiin tuotteen (rautamalmirikasteen) Suomen kautta. Edelleen virasto siteeraa osia lääninhallituksen PM:sta, josta käy ilmi, että kuljetukset sittemmin tehtiin kuorma-autoilla uudelleenlastausasemalle Svappavaaraan ja sieltä edelleen junalla Narvikiin. Sitaatissa mainitaan myös, että lääninhallitus on saanut useita valituksia kuljetusten aiheuttamista erilaisista häiriöistä.

Sikäli kun yhtiö voi nähdä, sitaatit ovat korrektisti toistettuja, jonka vuoksi se ei anna aihetta kommentteihin yhtiön taholta kuin, että aineistossa RJK:lle mainitaan rikasteen kuljetusten tapahtuvan alkuvaiheessa kuorma-autoilla, vaikkakin toiseen määränpähän.

5.9.1 Luonnonsuojeluviraston kanta

Tämän otsikon alla luonnonsuojeluvirasto vetoaa NJA 2004 s. 421 sekä MÖD 2005:10 ja 2009:46 ja esittää, että "muutettujen kuljetusten olisi pitänyt merkitä (meidän alleviivauksemme) toiminnan harjoittajalta hakemusta luvan muuttamisesta." Virasto esittää edelleen että "Poikkeama luvasta on sen vuoksi tapahtunut" ja että "Ympäristökaaren 24 luvun 3 § 2 p mukaan voidaan todeta, että poikkeamat luvasta on tehnyt aikaisempi toiminnan harjoittaja" sekä että "Peruuttaminen on sen vuoksi aiheellista."

Tämä on yksi niistä kysymyksistä, joista keskusteltiin paljon aikaisemman toimintakauden aikana, varsinkin valvontaviranomaisena toimivan lääninhallituksen ja NRAB:n välillä. Lääninhallitus veti, lyhyesti mainittuna sitä linjaa, että muuttunut kuljetusratkaisu oli laiton ja "rangaistava" ja teki tuolloisesta toiminnan harjoittajasta ilmoituksen poliisille. Asian harkitsi syyttäjä, joka päätöksessään 24.3.2016 lopetti esitutkinnan jätti asian sillensä (katso liite 6) sillä perusteella, että "Kuljetuksilla ei voida katsoa olevan sellainen yhteys kaivosteollisuuteen, että yhtiö valitsemalla muun kuljetusvaihtoehdon kuin mitä on mainittu hakemusmenettelyssä, on täten rikkonut ehtoa 1, katso NJA 2004 s. 421." Sitä, että syyttäviranomaisen arviota ja päätöstä ei ole mainittu luonnonsuojeluviraston luvan peruuttamista koskevassa hakemuksessa yhtiö pitää merkittävänä, erityisesti sitä taustaa vasten, että lääninhallituksen ilmoitukselle on annettu niin suuri tila.

Tässä yhteydessä yhtiö haluaa tähdentää, lääninhallituksen/valvontaviranomaisen kanssa käydyn dialogin aikana, joka edelsi kaivoksen uudelleen käynnistämistä, tilitettiin selvästi, että kuljetukset joka tapauksessa alkuvaiheessa on ajateltu hoitaa samalla tavalla kuin aikaisemman käytön aikana. Tämä lähtökohtana yhtiö ei voi ymmärtää asiaa muulla tavalla kuin että lääninhallitus on hyväksynyt syyttäviranomaisen arvioinnin kuljetusten suhteesta voimassa olevaan lupaan. Kuinka kuljetuskysymys ratkaistaan pitkällä aikavälillä, edellyttäen

että toimintaa saadaan jatkaa, ei ole ratkaistu. Ainoa mikä on selvää tässä vaiheessa, on se, että kuorma-autokuljetukset Pitkäjärven uudelleenlastausasemalle jatkuvat ja jatkuvat kuljetukset junalla Narvikiin on ainoa realistinen vaihtoehto lyhyellä ja keskipitkällä aikavälillä. Muut kuljetusratkaisut (pumppausputki tai juna) vaativat lisäselvityksiä ja, jos ne katsotaan kestäviksi ja realistisiksi, huomattavia rakennusaikoja.

Yhteenvedona vahvistetaan, että valittu kuljetusratkaisu poikkeaa ratkaisuista pitkällä aikavälillä, jotka kuvattiin aineistossa RJK:n harkintaa ja päätöstä varten. Kuljetukset eivät kuitenkaan sinänsä vaadi lupaa ja kuorma-autokuljetukset eivät merkitse, mikä vahvistettiin syyttäjäviranomaisen yllä mainitussa päätöksessä, mitään voimassa olevan luvan yleisen ehdon rikkomista ja eikä se myöskään ole ympäristökaaren 24 luvun 3 § 2 p mukaan peruuttamisen peruste.

5.10 Luvan haltuun ottaminen

Tämän otsikon alla luonnonsuojeluvirasto toistaa osia lainsäädännöstä, joka tuli voimaan vuonna 2010 kun RJK:n tehtävää muutettiin ja esittää muun muassa että "jos lupaa ohjaa kansallinen lainsäädäntö, sellaisen määräyksen tarkoitus on, että lupa on voimassa aina tulevaisuudessa, ellei sille ole asetettu aikarajoitusta, mutta myös, että lupa voidaan kansallisen lainsäädännön mainitsemilla perusteilla peruuttaa." Edelleen virasto esittää, että "Nykyiset toiminta-alueelle rakennetut padot eivät täytä luvan ehtoja" ja että patojen korjaaminen on sellainen muutos ja patojen korjaus on luvanalaista vesitoimintaa ja jonka suorittamiseen yhtiön on siis haettava lupa.

Yhtiö vahvistaa, että vuoden 2010 lainsäädäntö merkitsee, että RJK:n myöntämä lupa voidaan harkita uudelleen ja peruuttaa kuin jos se olisi ympäristökaaren mukaan annettu lupa. Tämän merkitykseen yhtiö palaa alla kohdassa 7.

Koskien nykyisten "patojen" tai pengerten statusta ja tarvetta ja edellytyksiä näiden korjaamiseen, viitataan ensi kädessä kohtaan 5.4.3 josta käy ilmi muun muassa, että yksinkertainen pengeri/ajotie varaston hiekkaosan ympärillä ei yhtiön käsityksen mukaan ole pato ympäristökaaren määritelmän mukaan. Selvityksestä käy myös ilmi, että yhtiö on valmis tiivistämään sen rakennetta (moreenilla ja mahdollisesti geotekstiilillä) ensikädessä rajoittaakseen lisää veden

virtaamaa hiekkavarastoon (valumisen ulos estävät kaivetut keräysojat) heti kun yhtiö on saanut luvan suorittaa tämän toimenpiteen ilman edeltävää lupaharkintaa. Yhtiön käsityksen mukaan sellaista harkintaa ei tarvita, jos ei muuten niin sillä perusteella, että on ilmeistä, että se ei voi aiheuttaa vahinkoa yksityiselle tai yleiselle edulle sen vaikutuksella vesiolosuhteisiin, mikä merkitsee, että ympäristökaaren 11 luvun 12 § poikkeus on sovellettavissa.

Yhtiö tekee periaatteessa saman arvioinnin (rakenteen "statuksesta") ja sitoumuksen (tiivistyksestä) koskien tukipengertä, joka erottaa selkeytsaltaan sen ulkopuolella olevasta suosta (idässä). Yhtiö ei näe varsinaista tarvetta tällaiselle tiivistämiselle (ympäristösyistä tai muusta syystä) mutta on kuitenkin valmis toteuttamaan toimenpiteen, mikäli valvontaviranomainen katsoo sen tarpeelliseksi. Tämä toimenpide voidaan yhtiön käsityksen mukaan suorittaa ilman erillistä lupaharkintaa, ellei muuten, niin ympäristökaaren 11 luvun 12 § tuella.

5.11 Huomattavat haitat

Tämän otsikon alla luonnonsuojeluvirasto esittää, että huomattavia haittoja on esiintynyt/tulee esiintymään sillä perusteella, että, kuten yhtiö käsittää viraston hakemuksen, 1) puuttuu erillinen Natura 2000-lupa, 2) purettulle vedelle ei ole raja-arvoja, 3) on olemassa ympäristölaatu normien ylityksen riski vedelle, jos toiminta jatkuu aikaisemmalla tavalla, 4) vaikutusta on VISS mukaan tapahtunut pohjavesiesiintymän SE749567-181699 kvantitatiiviseen statukseen, sekä 5) vaikutusta on tapahtunut Kokkovoومان suohon, jossa on pohjavedestä riippuvainen ekojärjestelmä. Sen jälkeen luonnonsuojeluvirasto esittää, "että on olemassa syyt peruuttaa lupa, koska siitä puuttuvat sellaiset ehdot, jotka vaaditaan veden päästöihin, lisävarotoimiin sekä pohjaveden poisjohtamisen sääntelyyn ja kosteikon suojeluun. Toimintaa ei voida sallia harjoitettavan edes, mikäli se tapahtuisi annetun luvan mukaisesti, koska nämä kysymykset ovat täysin sääntelemättömiä. Aiheutuu huomattavia haittoja, joita ei voitu ennakoita, kun toiminta tai toimenpiteet sallittiin ja peruuttaminen on täten perusteltua."

Kohta sisältää niiden olosuhteiden toistoa, joita käsiteltiin aikaisemmin omien otsikoiden alla, mutta nyt sillä lisäyksellä, että nämä olosuhteet ovat "merkittävä haitta". Myös, vaikka sitä ei sanota selkeästi, yhtiö käsittää, että lisä liittyy vaatimukseen peruuttamisesta 24 luvun 3 § 3 p mukaan ja että

luonnonsuojeluvirasto väittää siten, että mainitut olosuhteet olivat ja ovat sellainen "huomattava haitta", joka tekee voimassa olevan luvan peruuttamisen perustelluksi ympäristökaaren 24 luvun 3 § 3 p mukaan.

Tässä yhtiö haluaa aluksi tähdentää, että peruuttaminen mainitun määräyksen mukaan edellyttää, että todellinen haitta on tapahtunut. Ei siten riitä, että on olemassa haittojen riski tulevaisuudessa. Tämä seuraa jo lakitekstin sanamuodosta ("on esiintynyt") ja käy ilmi myös esivalmistelusta ja oppilauselmasta (katso prop. 1997/98:45, osa 2 s. 255 ja Ympäristökaaren kommentit, Bengtsson jne., Norstedts blå bibliotek, s. 24:12).

Yhtiö haluaa edelleen tähdentää, että sana "haitta" viittaa todelliseen vaikutukseen ympäristön olosuhteisiin (joskin laajassa merkityksessä). Tämä käy ilmi muun muassa maa- ja ympäristöylioikeuden tuomiosta MÖD 2015:51. jossa tuomioistuin esittää "Se, että ympäristöolosuhteet huomioidaan nykyisin eri tavalla lupaharkinnassa, ei tarkoita ennakoimatonta haittaa, joka on perustana ympäristökaaren 24 luvun 3 § 3 p mukaiselle peruuttamiselle. Se mitä tarkoitetaan, on huomattavat todelliset haitat, joita ei ennakoitu lupaharkinnassa"

Yhteenvedona tämä merkitsee, että kysymyksellä "huomattavasta haitasta" voimassa olevan luvan peruuttamiselle on merkitystä vain sikäli, kun kysymyksessä ovat olosuhteet, jotka on mainittu kohdissa p 4 ja 5 yllä, toisin sanoen väitetty vaikutus pohjavesiesiintymään SE749567-181699 ja tapahtunut pohjaveden lasku Kokkovuomassa.

Muut olosuhteet ja olosuhteet, jotka luonnonsuojeluvirasto on luetellut tämän otsikon alla, koskevat joko (näennäisiä) voimassa olevan luvan muodollisia puutteita (kuten raja-arvojen "puutetta" ja Natura 2000-luvan puutetta) tai riskiä tulevaisuuden vaikutuksille (riski, että voimassa olevaa ympäristölaatumormia (MKN) ei voida noudattaa tulevaisuudessa), jota ei voida panna ympäristökaaren 24 luvun 3 § 3 p mukaan peruuttamisen perusteeksi.

Koskien niitä olosuhteita, jotka ainakin muodollisesti näytetään voitavan liittää 24 luvun 3 § 3 p kohtaan, on kommentoitu yllä kohdassa 5.8.2, josta käy ilmi muun muassa, että mitään kvantitatiivista (tai kvalitatiivista) vaikutusta mainittuun pohjavesiesiintymään ei ole tapahtunut eikä myöskään arvioida voivan tapahtua tulevaisuudessa. Pohjavesiesiintymä sijaitsee selvästi sen alueen

ulkopuolella, johon katsotaan voitavan vaikuttaa jollakin huomattavalla tavalla, myös ottaen huomioon tämä päivän tiedot maan läpäisykyvystä Kokkovuoman suon kyseisen osan alla.

Täten jäljelle jää pohjaveden lasku avolouhoksen yhteydessä, jota on myös käsitelty kohdassa 5.8.2.

Kuten selvityksestä käy ilmi, on edelleen epäselvää, kuinka suuri todellinen lasku on ja kuinka se voi kehittyä, mitä vaikutuksia sillä on ollut tai voi olla ympäristöön suossa/suolla sekä mihin suojatoimiin voidaan mahdollisesti ryhtyä laskun ja/tai sen vaikutusten rajoittamiseksi (mukaan lukien kysymys mahdollisista kompensatiotoimenpiteistä). Ainoa seikka, joka voidaan tänään todeta jonkin asteisella varmuudella, on se, että lasku kaivoksen läheisellä alueella on suurempi kuin mitä kävi ilmi RJK:lle toimitetusta ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta ja joka oli RJK:n harkinnan perustana. Sitä vastoin ei ole mitään varsinaisia indikaatioita siitä, että lasku on huomattavan suuri (ei leviämisen tai syvyyden suhteen) suhteessa siihen mitä voidaan odottaa esiintyvän sen syvyisen avolouhoskaivoksen yhteydessä kuin Tapuli on tänään.

Työ jäljellä olevien kysymysten selvittämiseksi on käynnissä ja yhtiö laskee, että se voi ympäristökaaren mukaisessa täysin uuden luvan hakemuksessa (jätetään kesällä 2019) esittää näistä kysymyksistä huomattavasti paremman aineiston.

Koskien tarkempaa määrittystä ”huomattava merkitys”, sekä valmistelutyöt että käytäntö ovat vähäsanaisia. Kriteereitä/edellytyksiä ei siis ole tarkemmin määritelty, mutta olemassa olevista lausunnoista käy kuitenkin ilmi yhtiön käsityksen mukaan, että kynnyks on tarkoitettu asetettavaksi korkealle ja että mahdollisuus uudelleenharkintaan 24 luvun 5 § mukaan (johon riittää, että ennakoimaton ”huomattava” haitta ”on syntynyt) pitää olla loppuun käytetty ennen kuin harkitaan voimassa olevan luvan peruuttamista.

Myös jos siis on olemassa merkittävä epävarmuus pohjaveden laskusta Kokkovuomassa, yhtiön käsityksen mukaan on selvää, että lasku ei ole aiheuttanut sellaista ” huomattavaa haittaa”, joka voidaan katsoa peruuttamisen perusteeksi ympäristökaaren 24 luvun 3 § 3 p mukaan.

5.12 Ristiriidassa Ruotsin EU-jäsenyyden mukaisten velvoitteiden kanssa

Tämän otsikon alla luonnonsuojeluvirasto vetoaa Natura 2000-luvan puuttumiseen, sekä siihen, että olisi olemassa voimassa olevan ympäristölaatonormin (MKN) ylitysriski Muonionjoessa ja muissa mainituissa vesiesiintymissä. Virasto esittää edelleen, että toiminta on ristiriidassa EU-oikeuden kanssa ”koska pohjaveden ottamisesta ei saa aiheutua negatiivisia vaikutuksia kyseiseen ekojärjestelmään.” Mainitaan myös, että toiminta ei täytä louhintajäteasetuksen vaatimuksia. Luonnonsuojeluvirasto ”toteaa” yhteenvetona, että peruuttaminen ”on aiheellista myös sillä perusteella, että luvan mukainen toiminta on ristiriidassa Ruotsin EU-jäsenyyden mukaisten velvoitteiden kanssa.”

Myös tämä kohta sisältää omien otsikoiden alla aikaisemmin käsiteltyjen olosuhteiden toistamista.

Ennen kuin luonnonsuojeluviraston tämän otsikon alla esiin nostamia asiaolosuhteita kommentoidaan tarkemmin, yhtiö haluaa tähdentää, että määräys 24 luvun 3 § 7 p:ssä viittaa, yhtiön käsityksen mukaan tilanteisiin ja olosuhteisiin, jolloin Ruotsilla on EU-oikeuden mukainen yksiselitteinen ja nimenomainen velvollisuus toimia tietyllä tavalla, joka estäisi annetun luvan lainvoiman jatkumisen. Tämä käy ilmi yhtiön käsityksen mukaan niistä esimerkeistä, joita mainitaan prop. 1997/98:45, osassa 2, s. 255. Käytäntö on niukka, mutta voidaan joka tapauksessa todeta, että ei näytä olevan mitään ratkaisevaa, joka tukisi määräyksen laajentavaa tulkintaa. Päin vastoin hallinto-oikeudellisesta käytännöstä seuraa, että tätä määräystä on, samalla tavalla kuin muita määräyksiä, jotka merkitsevät niin pitkälle yksilön oikeuteen kajoamista kuin lain voiman saaneen luvan peruuttamista, on tulkittava suppeasti ja sovellettava rajoittavasti.

Toiminnalta puuttuvan Natura 2000-luvan merkitystä on käsitelty yllä kohdassa 5.9.1, johon viitataan. Kuten siellä olevasta selvityksestä käy ilmi, olosuhde, että toiminnalta puuttuu Natura 2000-lupa, ei yhtiön käsityksen mukaan ole yleensääkään Ruotsin EU-jäsenyyden asettamien velvoitteiden rikkomus. Mikäli maa- ja ympäristötuomioistuin päätyisi siihen, että Natura 2000-luvan puuttuminen, esitetystä huolimatta olisi ” Ruotsin EU-jäsenyyden asettamien velvoitteiden rikkomista”, yhtiö haluaa viitata siihen mitä esitetään alla kohdassa 7 suhteellisuudesta. Näin korkea-asteisen yhteiskunnallisesti hyödyllisen toiminnan lainvoiman saaneen luvan peruuttaminen, ennen kuin viranomaisen on edes

harkinnut mahdollisuutta saada asioihin oikaisu, olisi ilmeisen kohtuutonta ja se olisi ristiriidassa suhteellisuusperiaatteen kanssa.

Koskien väittämää, että toiminta riskeeraa tulvaisuudessa johtaa voimassa olevan ympäristölaatunormin (MKN) ylitykseen, yhtiö haluaa viitata siihen mitä on esitetty yllä kohdassa 5.7.1 ja 5.7.2 sekä liitteessä 2. Kuten selvityksestä siellä käy ilmi, toiminta ei ole johtanut ympäristölaatunormin (MKN) ylitykseen ja sama koskee myös laatutekijätasoa. Yhtiön käsityksen mukaan ei myöskään ole olemassa varsinaista riskiä, että voimassa olevaa laatunormia vaarannetaan voimassa olevan luvan mukaisessa toiminnassa jatkossa. Tässä yhteydessä tulee myös muistuttaa, että uudelleenarviointia ympäristökaaren 24 luvun 5 § 2 p mukaan on ensimmäinen askel siinä tapauksessa, että toiminta ”vaikuttaa merkittävästi siihen, että ympäristölaatunormia ei noudateta” ja että peruuttaminen ei tule kysymykseen ennen kuin mahdollisuudet mahdollisten ongelmien korjauksesta uudelleenarvioinnin kautta on käytetty loppuun. Tässä yhteydessä on myös aihetta muistuttaa siitä erittäin laajasta delegoinnista, joka on RJK:n luvan ehdossa 5 ja joka merkitsee, että lääninhallitus voi jatkossa velvoittaa yhtiön hakemaan ”lupapäätöksen” uudelleenarviointia.

Viraston kuvaus pohjaveden poisjohtamisesta koskee vaikutuksia pohjavesiesiintymän SE749567-181699 kvantitatiiviseen statukseen. Kuten yllä kohdasta 5.8.2 ja 5.12 sekä liitteestä 2 on käynyt ilmi, sellaista vaikutusta ei ole esiintynyt eikä myöskään ole olemassa indikaatioita, että sellaista voisi tapahtua tulevaisuudessa.

Koskien AHP:n ja muita UtvavF:n vaatimuksia, yhtiö haluaa viitata siihen mitä on esitetty yllä kohdassa 5.3.1 ja liitteenä olevassa AHP:ssa (katso liite 1). Selvityksestä ja suunnitelmasta käy ilmi, että yhtiön (kaiken) louhintajätteen karakterisointi täyttää hyvin asetuksen mukaiset vaatimukset ja että myöhempien tutkimusten tulokset täyttävät kaikilta osin ja vahvistavat tutkimusten ja analyysien tulokset, jotka selvitettiin aineistossa RJK:lle ja toiminnasta otettujen näytteiden todellisten tulosten kanssa. Aineistosta käy ilmi edelleen että, yhtiön käsityksen mukaan, se tapa, jolla louhintajätettä (käytännössä sivukiveä ja rikastushiekkaa) käsitellään, täyttää sekä ympäristökaaren että UtvavF:n vaatimukset ja että nyt päivitetty ja jätetty AHP täyttää myös muuten asetuksen vaatimukset.

Yhteenvedona mitkään olosuhteet, joihin luonnonsuojeluvirasto vetoaa, eivät ole sellaisia, että ne merkitsevät, että lupa voidaan peruuttaa viittaamalla siihen,

että se on välttämätöntä ”jotta Ruotsi täyttää EU-jäsenyyden sille asettamat velvoitteet”. Määräys viittaa yhtiön käsityksen mukaan tilanteeseen ja olosuhteisiin, joissa Ruotsilla on yksiselitteinen ja nimenomainen velvollisuus toimia tietyllä tavalla, joka kuitenkin estetään, mikäli annetun luvan lainvoima säilyy. Mitään sellaisia olosuhteita ei ole yhtiön toiminnassa. Siinä määrin kuin yleensä voidaan katsoa, että on olemassa ”puutteita” ja jännitteitä suhteessa Ruotsin EU-jäsenyyden mukaisiin velvoitteisiin ne voidaan siinä tapauksessa korjata vähemmän kajoavin toimenpitein kuin peruuttamalla voimassa oleva lupa.

6. Velvoitusmääräykset 12.11.2018 ja 20.11.2018

6.1 **Velvoitusmääräys 12.11.2018**

Kyseisessä velvoitusmääräyksessä yhtiö on velvoitettu jättämään luonnonsuojeluviraston vaatimuksessa 8.11.2018 perämaat tiedot muun muassa malmin, sivukiven, rikastushiekan ja ulos tulevan rikasteen sisältämästä rikistä.

Luonnonsuojeluvirasto on kyseisessä vaatimuksessa kuudessa kohdassa tarkentanut mitä tietoja virasto haluaa yhtiön pitävän saatavilla. Perätyt tiedot on koostettu liitteessä 7, johon viitataan. Kuten tästä käy ilmi, suuri osa perätyistä tiedoista on karakterisointiraportissa, joka sisältyy lääninhallitukselle toimitettuun päivitettyyn AP:hen. Muuten voidaan todeta, että on olemassa vakiintuneet rutiinit, joiden mukaan sivukiveä ja rikastushiekkaa käsitellään voimassa olevien varastointisuunnitelmien mukaan.

Koskien rikastamoon tulevaa raaka-aineen sekoitusta, luonnonsuojeluviraston kirjelmästä saa sen käsityksen, että virasto, samalla tavalla kuin näyttää koskevan yhtiön sivukiven varastointia, katsoo, että yhtiön soveltamat rutiinit ja strategiat kiertävät jollakin sopimattomalla tavalla vaatimuksia, joiden muuten tulisi olla voimassa, koska sekä malmiossa että sivukivessä on osia, joissa on korkeampia rikkipitoisuuksia. Yhtiö haluaa sen vuoksi painottaa, että kyseessä ei suinkaan ole joku ”kiertäminen” (sopimaton tai muun tyyppinen), vaan täysin normaalit rutiinit ja strategiat, joita sovelletaan useimmissa kaivostoiminnoissa muodossa tai toisessa. Laatusyistä toiminnan harjoittaja pyrkii aivan luonnollisesti saamaan sisään tulevaan raaka-aineeseen mahdollisimman tasaisen koostumuksen ja tämä ei koske vain rikkiä, vaan myös rautapitoisuutta ja muita elementtejä, joilla

on merkitystä lopputuotteena olevan rikasteen laadulle. Koskien sivukiveä on yhtiön käsityksen mukaan vakiintunut käytäntö olla pitämättä erillään eri "laatuja", jos voidaan todeta, että yhtenäinen varasto on voimakkaasti nettopuskuroiva (karbonaattien suuren ylijäämän vuoksi).

6.2 Velvoitusmääräys 20.11.2018

Kyseisessä velvoitusmääräyksessä yhtiö on velvoitettu toimittamaan luonnonsuojeluviraston vaatimuksesta 11.10.2018 ja 19.11.2018 perätyt tiedot pohjavesimittauksista ja vesinäytteistä.

Tehtyjen pohjavesimittausten osalta yhtiö viittaa liitteeseen 4, joka sisältää luonnonsuojeluviraston perätyt tiedot.

Vesinäytteistä tehtyjen analyysien suhteen yhtiö valittaa, että se ymmärsi väärin viraston vaatimuksen 11.10.2018 ja toivoo, että oheisesta koosteesta (katso liite 8) löytyvät tiedot vastaavat viraston pyyntöä. Kuten käy ilmi, kysymys on suuresta määrästä tietoja ja yhtiö on harkinnut rajoittaa aineistoa, mutta on käsittänyt, että luonnonsuojeluvirasto haluaa perehtyä aineistoon kokonaisuudessaan. Sen vuoksi aineistoa ei ole työstetty eikä koostettu.

7. Suhteellisuus jne.

Aluksi yhtiö haluaa tässä osassa viitata kronologiaan luonnonsuojeluviraston hakemuksen kohdassa 3. Kuten siitä käy ilmi, luonnonsuojeluvirastolla on ollut reilusti aikaa (ennen konkurssia) ensisijaisesti osallistua itse harkintaan ja/tai saadun luvan jälkeen nostaa kanteita uudelleenharkinnasta tai luvan peruuttamisesta siinä tapauksessa, että virasto katsoi sen olevan niin kelpaamaton, että toimintaa ei voitaisi sallia jatkettavan. Ne poikkeukset ja olosuhteet, joihin luonnonsuojeluvirasto vetoaa tueksi nyt ajankohtaiselle hakemukselleen, liittyvät niihin olosuhteisiin, jotka kuvattiin jo hakemuksen yhteydessä ja/tai tulivat tunnetuiksi jo aikaisemman toimintajakson aikana.

Sikäli kun yhtiö tietää, mitään sellaista esitystä ei tehty ja luonnonsuojeluvirasto lienee osoittanut muutenkin rajoitettua kiinnostusta sekä RJK:n harkintaa, että uutta koostettua lupahakemusta kohtaan, jonka yhtiö teki jo 2011 (M 1666-11) ja johon virasto on nyt vedonnut tueksi peruuttamista koskevan hakemuksensa

osille. Jo tämän olosuhteen perusteella viraston nyt ajankohtainen hakemus luvan peruuttamisesta vaikuttaa vaikeasti selitettävältä.

Vielä yksi tähän vaikuttava olosuhde ja jonka merkitystä luonnonsuojeluvirasto ei yleensä ole kosketellut on se, että voimassa oleva lupa on käytännössä aikarajoitettu. Ehdossa 19 määrätään, sikäli kun se nyt kiinnostaa, seuraavaa.

”19. Lupa kaivostoiminnan ja rikastuslaitoksen ja siihen kuuluvien laitteistojen käyttöön on voimassa vuoteen 2025. Jos toimintaa on tarkoitus tämän jälkeen jatkaa, yhtiön on viimeistään 31. joulukuuta 2023 jätettävä hakemus lupaehtojen uudelleenarkinnasta.”

Sääntely on ilmeisesti niin kiinnostavaa arvioitaessa, onko olemassa riittävät syyt luvan peruuttamiselle ennen aikaisesti, että voidaan pitää merkittävänä, että luonnonsuojeluvirasto ei yleensä ole kosketellut tätä RJK:n rajajokilain mukaista luvan rajoitusta. Tämä erityisesti siksi, että rajoitus on huomattavasti ankarampi kuin mitä lupaan on tapana normaalisti suhtautua ympäristökaaren mukaan.

Sama koskee osia muun muassa ehdoissa 4 ja 5, jotka antavat lääninhallitukselle pitkälle menevät valtuudet, ei ainoastaan laatia uusia ehtoja, vaan myös asettaa konkreettisia muutosvaatimuksia toiminnalle. Ehto 5 sisältää jopa kuvauksen, että toiminnan harjoittaja on velvollinen hakemaan ”lupapäätöksen” uudelleenarkintaa siinä tapauksessa, että ”huomattavia” poikkeamia toiminnan päästöissä esiintyy suhteessa ”siihen mitä hakemuksessa mainittiin”. Yhtiön tietämän mukaan NRAB:tä ei kehoitettu tekemään tällaista hakemusta ”lupapäätöksen” uudelleenarkinnasta.

Yhtiö on tietoinen, että tällaisen laajan oikeudellisen delegoinnin perusteet saattavat olla ongelmallisia, mutta siitä huolimatta RJK:n lupa sisältää laajat mahdollisuudet asettaa vaatimuksia toimenpiteistä erilaisten koettujen puutteiden korjaamiseksi koskien rakennetta ja/tai suorituskykyä ympäristön suhteen.

Yhteenvedona yllä esitetystä, luonnonsuojeluviraston hakemus toimiluvan peruuttamisesta koskee lupaa, joka on aikarajoitettu vuoteen 20125 (pakollisella hakemuksella ehtomuutoksesta viimeistään vuonna 2023, jos toimintaa on

ajateltu jatkettava vuoden 2025 jälkeen) ja joka sitä paitsi sisältää laajoja delegointeja lääninhallitukselle, joka voi valvontaviranomaisen ominaisuudessaan asettaa laajoja vaatimuksia toimenpiteistä siinä tapauksessa, että toiminta aiheuttaa ennakoimattomia vaikutuksia ympäristöön. Mitään hakemusta tästä tai luvan peruuttamisesta ei kuitenkaan tehty luonnonsuojeluviraston mukaisen virheitä tekevän osapuolen toiminnan aikana, vaan hakemus tehtiin vasta, kun toiminnan (ja luvan) on ottanut haltuunsa aivan uusi toiminnan harjoittaja, joka on valmisteleval prosessinsa aikana ollut erittäin halukas laatimaan ja ankkuroimaan valvontaviranomaisen luona toimenpideohjelman, jonka tarkoituksena on mahdollisimman pitkälle parantaa toiminnan ympäristösuorituskykyä ja varmistaa, että toiminnan ehtoja noudatetaan myös pitemmällä aikavälillä. Toiminnan harjoittaja työskentelee sitä paitsi tarmokkaasti laatiakseen täysin uuden ympäristökaaren mukaisen lupahakemuksen jätettäväksi kesällä 2019.

Tämän yleisen, mutta asiasisällöltään merkittävän johdannon jälkeen yhtiö haluaa palata tarkemmin luonnonsuojeluviraston hakemukseen.

Kuten jo aikaisemmin todettiin, hakemus sisältää sekalaisen joukon väitetyjä puutetyyppejä itse RJK:n luvassa ja puutteita/poikkeamia suhteessa tähän lupaan sekä ennakoimattomia toiminnan vaikutuksia. Sitä paitsi on lisäksi ryhmä, joka koskee ”puutteita”, joita ei voida luonnollisesti liittää mihinkään aikaisemmista kategorioista, mutta joiden luonnonsuojeluvirasto kuitenkin, yhtiön käsityksen mukaan, katsoo motivoivan voimassa olevan luvan peruttamista.

Yllä yhtiö on käynyt läpi ja kommentoinut yhtiön käsittämät kaikki esitetyt puutteet tyypistä riippumatta. Yhtiö on myös kommentoinut ja vastannut oikeudellisiin perusteisiin, joihin luonnonsuojeluvirasto on vedonnut. Yhtiö näkee kuitenkin myös aiheelliseksi tässä osassa kommentoida lyhyesti asialuetteloa hakemuksen kohdassa 2.1, jossa luonnonsuojeluvirasto on, kuten yhtiö käsittää, tehnyt yhteenvedon perusteistaan luvan peruuttamishakemukselle.

- ”Valittu varastointitekniikka ja patojen rakenne asetetaan kyseenalaiseksi.”

Yhtiö edellyttää, että tässä kohdassa on kysymys rikastushiekan läjityksestä ja ”padoista/penkereistä”, jotka ympäröivät hiekka- ja selkeytysalasta. Se osa, joka koskee ”patojen rakennetta” näyttää sijoitetun kategoriaan ”puutteet suhteessa

voimassa olevaan lupaan” kun yhtiölle on epäselvää mihin kategoriaan kyseenalaiseksi asetettu läjitystekniikka, voidaan liittää.

Riippumatta siitä, aineistosta RJK:lle käy ilmi, että koko ajan on suunniteltu niin kutsuttua sakeutettua läjitystä, toisin sanoen läjitystä, jossa on suurempi kiintoaineen osuus ja sen mukaan sovitettu varaston muotoilu. Yhtiö vahvistaa, että hiekan leviäminen tapahtui alkuvaiheessa loivemmin kuin mitä oli suunniteltuajan mittaan, mutta että vaadittaisiin tietty aika järjestelmän säätöön ennen kuin se toimisi ja antaisi optimaalisen luiskan kallistuman, mistä NRAB oli täysin tietoinen, kun toiminta käynnistettiin. Oletetusta mahdollisesti poikkeaa se, että säätö vei pitemmän aikaa kuin oli odotettu ja että nyt, kuten alla on kuvattu, on osoittanut, että vaaditaan laajempia toimenpiteitä, jotta järjestelmä toimii tarkoitetulla tavalla ainoastaan yhden rikastamolinjan ollessa käynnissä (mikä tuottaa karkeasti laskettuna vain puolta vastaavan määrän rikastushiekkaa). On kuitenkin tähdennettävä, että hiekka, alkuongelmista huolimatta pysyy edelleen merkittävällä marginaalilla luvan alaisella varastoalueella. Yhtiö on myös tehnyt laajan selvityksen miksi haluttua hiekan kiintoainepitoisuutta ja hiekkaluiskan kaltevuutta ei ole saavutettu alkuperäistä suunnitelmaa toteuttamalla. Yhtiön hallitus on jo päättänyt investoida 50 Mkr uuteen pumppausputkeen, joka on sovitettu uusiin käyttöolosuhteisiin (vai yksi linja rikastamossa) jotka suunnitellaan otettavaksi käyttöön viimeistään syksyllä 2019 edellyttäen, että toimintaa saadaan jatkaa. Yhtiön käsityksen mukaan ei ole mitään, mikä puhuu sitä vastaan, että tämän avulla saavutetaan kiintoainepitoisuus ja hiekkaluiskan kaltevuus, joita ennustettiin NRAB:n aineistossa RJK:lle.

Myös, vaikka yhtiölle on epäselvää mitä luonnonsuojeluvirasto tarkoittaa esittäessään, että valittu läjitystekniikka ”asetetaan kyseenalaiseksi”, valittu tekniikka toimenpiteineen, joihin on ryhdytty ja suunniteltu toteuttaa, on voimassa olevan luvan mukainen, eikä se ole peruuttamisen peruste.

Kun taas on kysymys varastoa ympäröivistä hiekka- ja selkeytysaltaan rakenteista/penkereistä, yhtiö haluaa ensi kädessä viitata siihen mitä on esitetty yllä kohdassa 5.4.3. Kuten sieltä käy ilmi, yhtiö vahvistaa, että on olemassa tiettyjä poikkeamia tähän asti rakennettujen ja RJK:lle toimitetussa materiaalissa esitettyjen rakenteiden (tietyiltä osin patoja ympäristökaaren määritelmän mukaan) välillä. Kysymys ei siis ole siitä, onko poikkeamia olemassa, vaan siitä

ovatko ne sen luonteisia ja niin vakavia, että ne ovat peruste voimassa olevan luvan peruuttamiselle.

Tässä asiassa yhtiö haluaa aluksi muistuttaa ensinnäkin, että pengeri, joka ympäröi hiekkaa sisältävän osan varastosta, täsmää olennaisesti sen penkereen kanssa, joka selvitettiin aineistossa RJK:lle. Aineistossa RJK:lle ei ole mitään, missä sanotaan, että ne varaston osat, jotka sisältävät vain hiekkaa, on ympäröitävä ”padoilla”, joiden lupaehdon 2 mukaan on täytettävä RIDAS- ja GruvRIDAS-määräykset. Kuvaa 31 aineistossa RJK:lle, johon on vedottu useissa yhteyksissä, ei voida tulkita siten, että rajauksen varaston itäosassa täytyy olla ”pato”, joka voi sisältää vettä, kun ei ole mitään vettä, jota se pitää sisällään (koska nykyinen selkeytysallas sijaitsee kauempana etelässä ja sitä paitsi sillä on erilainen tekninen rakenne kuin aineistossa RJK:lle). Yhtiö väittää siten että, yllä kehitellyin perustein yksinkertainen pengeri pääasiassa louheesta/sivukivistä, joka erottaa varaston hiekkaosan ympäröivästä suomaasta, täsmää pääasiassa sen kanssa mitä mainittiin aineistossa RJK:lle. Se ei ole, eikä sitä ole koskaan tarkoitettu ”padoksi” jonka ehdon 2 mukaan on täytettävä RIDAS ja GruvRIDAS vaatimukset. Penkereen muotoilu ei siten ole mikään peruste voimassa olevan luvan peruuttamiselle.

Poikkeamat ovat suuremmat varaston selkeytysosassa, jossa tähän asti rakennetut laitokset poikkeavat rakenteellisesti aineistosta RJK:lle. Arvioitaessa näiden poikkeamien merkitystä, on kuitenkin otettava huomioon rakennetun laitoksen toiminta verrattuna sen laitoksen toimintaan, joka esiteltiin aineistossa RJK:lle. Ainoastaan se olosuhde, laitos näyttää erilaiselta kuin aineistossa, ei voi kohtuudella olla riittävä peruste voimassa olevan luvan peruuttamiselle varsinkaan sen vuoksi, että voimassa oleva lupa on aikarajoitettu yllä olevan mukaisesti, samalla kun nykyisen laitoksen täydentäminen ja parantaminen on käynnissä (erillinen hakemus tietyistä alkuvaiheen toimenpiteistä jätetään lähiaikoina) kuten myös hakemus aivan uudesta toimintaluvasta.

Varaston selkeytysosalla on primaarinen tehtävä, nimittäin huolehtia siitä, että kiintoaine sedimentoituu ennen kuin vesi käytetään uudelleen prosessissa tai puretaan purkuvesistöön niin, että kiintoainepitoisuudet ulos menevässä vedessä eivät aiheuta ongelmia prosessissa eivätkä myöskään ylitä voimassa olevan luvan ehdon 4 mukaista ohjearvoa vettä ylijuoksutettaessa/purettaessa.

Tämän lisäksi selkeytysalalla ei ole muuta varsinaista tarkoitusta.

Varaston ja koko vesijärjestelmän sääntelykapasiteettia ja kykyä säilöä vettä, joka muuten tarvitsisi päästää purkuvesistöön, ei ole lähemmin tarkennettu aineistossa RJK:lle, mutta kuvauksessa ensi kädessä suunnitellusta tulva-aukosta (mitään portteja tai muita laitoksia ei suunniteltu, jotka sallisivat varaston tason laskemisen tai nostamisen korkeiden virtaamakausien yhteydessä) ja veden rajoitetusta syvyydestä käy ilmi, että altaaseen ei suunniteltu varsinaista sääntelykapasiteettia.

Kysymys on siitä, kuinka käytetty rakenne täyttää *toimintavaatimukset, jotka* käyvät ilmi aineistosta RJK:lle ja/tai voidaan lukea muulla tavalla voimassa olevasta luvasta?

Tässä osassa viitataan kohtaan 5.4.3 yllä, josta yhteenvedona käy ilmi, että kiintoainepitoisuuden *ohjearvoa* (ei raja-arvo) vedessä, jota ylijuoksetetaan/puretaan Muonionjokeen, on voitu noudattaa aikaisemman toimintakauden aikana muutamia yksittäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta.

Altaan varastointi- ja sääntelykapasiteetti on rajoitettu, mutta kuten yllä todettiin, kysymys on myös altaan (lopullista) rakenteesta, mikä käy ilmi RJK:lle toimitetusta aineistosta. Se olosuhde, että allas on RJK:lle menneen aineiston mukaan tilavuudeltaan suurempi, ei merkitse, että yhteenlaskettu ylijuoksetuksen tarve vuoden aikana olisi pienentynyt tai että ylijuoksetus olisi voitu jakaa uudelleen vuoden aikana. Jotta tämä olisi ollut mahdollista olisi vaadittu kehittyneempi sääntelytoiminto (portit tai muu sääntelylaitteisto), mutta mitään sellaista toimintoa ei ollut mukana aineistossa RJK:lle.

Yhteenvedona ei siis ole olemassa mitään, mikä yhtiön käsityksen mukaan indikoi, että rakennettu allas ei ole ollut täysin riittävä täyttämään kaikki ne toimintavaatimukset, jotka voidaan lukea aineistosta RJK:lle ja voimassa olevasta luvasta.

Täten on arvioitava miten varastoa ympäröivät penkereet täyttävät olennaiset patoturvallisuusvaatimukset ja vaatimukset, että ”selkeyttämätöntä vettä” ei vuoda ympäröivälle suolle sellaisessa määrin, että se aiheuttaa vahinkoa (yllä ”rakennevaatimukset”).

Sweco kommentoi näitä molempia kysymyksiä liitteessä 3, josta käy ilmi, että toteutettu rakenne (kaivettu allas, jossa on rajoitettu kapasiteetti ja tukipenkereet) merkitsee itse asiassa pienempää patomurtuman tai muun hallitsemattoman virtaaman riskiä kuin esitetty ratkaisu (suurempi vapaan veden tilavuus ja patopenkereet). Edelleen käy ilmi, että myös vuotojen altaasta ympäristöön voidaan luonnollisista syistä hydraulisen gradientin puuttuessa odottaa olevan pienempiä nykyisessä rakenteessa kuin siinä tapauksessa, että allas ja pato olisi muotoiltu RJK:lle menneen aineiston mukaan (suurempi vapaan veden tilavuus ja korkeammat padot ja selvä patoaminen hakemuksen tyyppileikkauksen mukaisesti).

Yhteenvetona ei yhtiön käsityksen mukaan mikään ei indikoi, että rakennettu selkeytysallas pinta-aloineen ja volyymeineen sekä allasta ympäröivine penkereineen ei täyttäisi toimintaa koskevia vaatimuksia (ensi kädessä selkeytys) ja rakennetta (turvallisuutta petomurtumien ja vuotojen suhteen), tai että sen ei voitaisi katsoa noudattavan RJK:n lupaa. Koskien tilavuutta ja sääntelykapasiteettia yhtiö haluaa myös muistuttaa, että se jättää lähiaikoina lupahakemuksen lisätä muun muassa allasvolyyymia ja sääntelymahdollisuutta rakentamalla täydentävän selkeytysaltaan.

Mainittua taustaa vasten yhtiö ei voi nähdä, että selkeytysaltaan poikkeamat ovat niin laajoja ja/tai luonteeltaan sellaisia, että ne voivat kohtuudella olla perustana voimassa olevan luvan peruuttamiselle.

- ” Louhintajätteen karakterisointi on puutteellista”

Myös tätä koettua puutetta on vaikeata luonnehtia, mutta yhtiö käsittää, että luonnonsuojeluvirasto katsoo kysymyksessä olevan puute/poikkeama suhteessa voimassa olevaan lupaan.

Riippumatta siitä yhtiö kiistää päättäväisesti, että louhintajätteen ominaisuuksia koskeva aineisto (koskee sekä sivukiveä että rikastushiekkää) olisi puutteellinen. Luonnonsuojeluviraston väittämältä tässä osassa puuttuvat perusteet. Päivitetystä AHP:sta, joka on toimitettu lääninhallitukselle ja joka on tämän vastineen liitteenä 1, käy ilmi, että aineisto suoritetusta karakterisoinnista jne. on itse asiassa laajempi kuin mikä on tavallista ruotsalaisessa kaivoselinkeinossa. AHP:sta ja erityisesti karakterisointiraportista suunnitelman liitteessä B käy ilmi myös, että tiedot täsmäävät hyvin sen kanssa mitä tuli esille aineistosta RJK:lle.

Täten louhintajätteen karakterisoinnin RJK:lle jätetyssä aineistossa ei ole puutteita tai poikkeamia, jotka voisivat motivoida voimassa olevan luvan peruuttamisen.

- ” Louhintajätelaitosten kohdalla on tapahtunut poikkeamia luvallisesta rakenteesta”

Yhtiö käsittää, että tämä koskee pohjimmiltaan samaa kysymystä, jota on käsitelty yllä ensimmäisessä kohdassa. Sikäli kun yhtiö on ymmärtänyt, väitetään, että jokin muu osa louhintajätelaitoksista poikkeaa luvasta kuin ne, joita on käsitelty siellä.

- ”Jätteenkäsittelysuunnitelmassa asetetut vaatimukset eivät täytä louhinta-asetuksen vaatimuksia entisöinnistä toiminnan päätyttyä”

Tämän mainitun puutteen yhtiö ei näe kuuluvan mihinkään kolmesta pääkategoriasta, jotka on määritelty yllä, vaan se näyttää kuuluvan neljänteen kategoriaan, toisin sanoen ”puutteisiin” ilman mainittua selkeää lupaa, ja jotka eivät ole aiheuttaneet mitään haittaa ihmisille tai ympäristölle.

Kysymystä on käsitelty yllä kohdassa 5.3.1, johon viitataan. Kuten sieltä käy ilmi uudelleenkäynnistystyön puitteissa on laadittu päivitetty AHP siihen kuuluvine jälkikäsittelysuunnitelmineen (katso liitteen 1 alaliite E). Mahdollisesti aikaisemmassa suunnitelmassa olleet puutteet on yhtiön käsityksen mukaan korjattu uudessa suunnitelmassa, joka on toimitettu lääninhallitukselle sen valvontaviranomaisen ominaisuudessa.

UtvavF:n mukaan lääninhallituksen tehtävänä on nyt harkita täyttääkö suunnitelma asetuksen mukaiset vaatimukset ja siinä tapauksessa, että suunnitelman ei katsota täyttävän vaatimuksia, asetuksessa on mainittu järjestys siitä, kuinka tällaiset poikkeamat käsitellään ja korjataan.

Koska AHP on esitetyn mukaan käsitelty asianmukaisessa järjestyksessä yhtiö ei voi nähdä millä tavalla käsitetyt puutteet aikaisemmassa suunnitelmassa voisivat nyt olla perusteena voimassa olevan luvan peruttamiselle. Tässä yhteydessä yhtiö haluaa muistuttaa mitä luonnonsuojeluvirasto on esittänyt vaatimuksesta jätteenkäsittelysuunnitelmien toistuvasta tarkistamisesta ja päivittämisestä, josta näkyy, että yksi perusajatuksista järjestelmän takana on se, että suunnitelmat

ovat suuressa määrin eläviä dokumentteja, joita kehitetään toiminnan tahdissa. Tähän ja järjestelmään muuten kuuluu, että asianomaisten viranomaisten havaitsemista puutteista huomautetaan ja ne korjataan eikä niitä oteta tueksi voimassa olevan luvan peruuttamishakemukselle.

- ”Luvan määräämä taloudellinen vakuus on liian pieni ja se täytyy tarkistaa. Jo asetettu vakuus tulee pitää edelleen lääninhallituksella”

Tätä kysymystä on käsitelty yllä kohdassa 5.6.1, johon viitataan.

Luonnonsuojeluvirasto ei väitä, kuten yhtiö käsittää viraston kanteen, että asetettu vakuus olisi liian pieni suhteessa vaatimukseen ehdossa 23 RJK:n luvassa, vaan vaatimus ehdossa 23 on asetettu liian alhaiseksi, Tässä on siten luonnonsuojeluviraston mukaan kysymys puutteesta voimassa olevassa luvassa, eikä puute/poikkeama suhteessa voimassa olevaan lupaan. Ilmoitettu puute voimassa olevassa luvassa, joka luonnonsuojeluviraston mukaan käsitellään parhaiten peruuttamalla lupa ja lopettamalla toiminta.

Kuten yllä todettiin, yhtiö on tarkistanut ja päivittänyt AHP:n ja siihen kuuluvan jälkikäsitelysuunnitelman. Päivitetystä suunnitelmasta käy ilmi muun muassa, että ei ehdoteta mitään varsinaista muunlaista jälkikäsitelyä kuin mitä on esitetty kokonaisvaltaisessa suunnitelmassa, joka on RJK:n luvan perustana. Päivitetty suunnitelma täsmää myös pääasiassa sen suunnitelman kanssa, jonka lääninhallitus hyväksyi kesällä 2017.

Tässä yhteydessä yhtiö haluaa tähdentää, ettei ole ainutlaatuista, että vanhan luvan mukaan asetettua taloudellista vakuutta tarvitsee nostaa ei ainoastaan toiminnan lisääntymisen/muutosten takia vaan myös muuttuneiden edellytysten, kuten uuden tekniikan, nousseiden yksikkökustannusten jne. vuoksi. Normaalissa menettelyssä kuitenkin vakuus harkitaan uuden lupaharkinnan yhteydessä toiminnan osille tai sille kokonaisuudessaan. Jos katsotaan, että vakuuden nostaminen olisi niin tärkeää, että uutta lupaharkintaa ei voida odottaa, on mahdollista tehdä aloite uudelleenharkinnasta ympäristökaaren 24 luvun 5 § mukaan, jonka 12 kohdassa on määräykset, jotka kohdistuvat nimenomaan tilanteeseen, jossa asetettu vakuus on liian pieni (tai liian suuri). Mitään vastaavaa määräystä ei ole ympäristökaaren 24 luvun 3 §:ssä, joka sääntelee tyhjentyvästi voimassa olevan luvan peruuttamisen mahdollisuuksia. Sen 24 luvun 3 §:ssä ei myöskään ole muuta peruuttamisen

perustetta, jonka voidaan katsoa koskevan tilannetta, jossa asetettu vakuus katsotaan liian pieneksi.

Yhtiö ei voi esitettyä taustaa vasten katsoa, että on olemassa edes muodollisia edellytyksiä peruuttaa voimassa oleva lupa sillä perusteella, että asetettu vakuus, joka täyttää ehdon 23 vaatimukset, olisi riittämätön. Muuten yhtiö ei voi nähdä, että olisi olemassa muodollisia edellytyksiä, kuten luonnonsuojeluvirasto on hakenut, peruuttaa lupa kokonaisuudessaan (toiminnan minkään osan ei ole ajateltu saavan jatkaa) samalla kun yksi ainoa ehto (ehto 23) on edelleen voimassa. Kuvaus ympäristökaaren 24 luvun 3 §:ssä, että lupa voidaan peruuttaa "kokonaan tai osittain", viittaa yhtiön käsityksen mukaan siihen, että itse lupa peruutetaan ainoastaan osittain (toisin sanoen, että yhden tai useamman osan luvan mukaisesta toiminnasta sallitaan jatkaa) eikä siihen rakenteeseen johon luonnonsuojeluvirasto näyttää pyrkivän, nimittäin pitää jäljellä olevat "ehdot" ilman mitään ankkurointia voimassa olevaan lupaan.

Tässä yhteydessä yhtiö haluaa myös muistuttaa, että asetetun vakuuden vuosittainen tarkistus lähtökohtana hiekkavaraston ja sivukivivaraston käyttöön otetun pinta-alan muutos vuoden aikana, mikä käy ilmi ehdosta 23, toteutetaan lähiaikoina. Yhtiö on ennen tätä tarkistusta tehnyt aloitteen dialogista lääninhallituksen kanssa taloudellisesta vakuudesta ja tässä yhteydessä ilmoittanut olevansa halukas tekemään vapaaehtoisesti laajemman tarkistuksen ja tarvittaessa, säätämään vakuutta.

Lopuksi yhtiö haluaa myös tässä muistuttaa, että hakemus uutta lupaa varten jätetään kesällä 2019 ja että kysymys taloudellisesta vakuudesta on luonnollisesti keskeinen tulevassa harkinnassa, mutta tuolloin ensi kädessä liitettynä Sahavaaran löydöksestä tulevan malmin louhinnan/rikastamisen tuottaman louhintajätteen käsittelyyn sen sisältäessä suurempia rikki- ja kuparipitoisuuksia kuin voimassa olevan luvan käsittämät. Yhtiö ei näe ratkaisevia muutoksia niissä osissa, jotka koskevat Tapulin avolouhusta ja/tai teollisuusalutusta (mukaan lukien Kaunisvaaran rikastamo ja ne osat hiekkavarastosta, jotka eivät tule sisältämään potentiaalisesti happoa muodostavaa materiaalia).

- "Puuttuu olennaiset rajoitusarvot, jotta estetään ympäristölaatu- ja ilmastunormin (MKN) ylitys purkuvesistöissä"

Myös tässä on, luonnonsuojeluviraston hakemuksen mukaan puute voimassa olevassa luvassa eikä puute/poikkeama suhteessa voimassa olevaan lupaan.

Kysymystä siitä kuinka toiminta on tähän mennessä vaikuttanut ympäristölaatunormiin (MKN) on käsitelty yllä kohdassa 5.7.2, johon viitataan.

Kuten sieltä ja Golderin raportista liitteessä 2 käy ilmi, ei ole olemassa mitään indikaatiota siitä, että toiminta olisi merkinnyt voimassa olevan ympäristölaatunormin (MKN) ylityksiä, ei myöskään laatutekijätasolla. Raportista käy ilmi myös, ettei ole myöskään mitään indikaatioita siitä, että voimassa olevan luvan alainen toiminta tulevaisuudessa vaarantaisi voimassa olevan ympäristölaatunormin (MKN) noudattamisen.

Tätä taustaa vasten yhtiö ei voi nähdä, että mitkään ympäristökaaren 24 luvun 3 § peruuttamisen perusteet ovat soveltuvia. Peruste, jonka mahdollisesti voidaan sanoa olevan lähimpänä kyseistä tilannetta, on 3 p, jonka mukaan peruuttaminen voi tapahtua ”jos toiminnan seurauksena on aiheutunut jokin huomattava haitta, jota ei ennakoitu, kun toiminta tai toimenpide sallittiin”, mutta ei ole mitään indikaatioita siitä, että sellainen ” huomattava haitta” olisi tapahtunut. Määräys koskee jo tapahtuneita haittoja, mikä käy ilmi selvityksestä yllä kohdassa 5.12.

Luonnonsuojeluvirasto on aikaisemmin hakemuksessaan kytkenyt ympäristölaatunormin noudattamisen kysymykseen Ruotsin EU-jäsenyyden mukaisista velvoitteista. Tämä kysymys on käsitelty yllä kohdassa 5.13, johon viitataan.

- ”Pohjaveden lasku Kokkovuomassa merkitsee riskiä poiketa luvasta.”

Tässä kohdassa Luonnonsuojeluvirasto käsittelee, erona lähinnä yllä olevaan kohtaan, (potentiaalista) puutetta/poikkeamaa suhteessa voimassa olevaan lupaan.

Kysymys on käsitelty yllä kohdassa 5.8.2, johon viitataan.

Selvityksestä käy ilmi yhtiön vahvistavan, että tapahtuneesta pohjaveden laskusta rajoitetussa osassa Kokkovuomaa on tullut laajempi kuin mitä mainittiin ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa, joka sisältyi aineistoon RJK:lle.

Syynä tähän ei kuitenkaan ole se, mitä luonnonsuojeluviraston näyttää haluavan väittää, nimittäin että kaivos/avolouhos tai ympärillä oleva penger on rakennettu tavalla, joka poikkeaa RJK:lle toimitetusta aineistosta, vaan siihen on muut syyt.

Kuinka suuri lasku todellisuudessa on ja mitä vaikutuksia se on aiheuttanut ja/tai voi aiheuttaa, on kuitenkin toistaiseksi epävarmaa aikaisemmista selvityksistä huolimatta. Yhtiön aloitteesta tehdyn koostetun tarkistuksen puitteissa on muun muassa käynyt ilmi, että pohjaveden korkeuden mittauksissa on sellaisia virhelähteitä/epävarmuuksia, että tuloksia (ja aikaisempia tulkintoja niistä) ei voida käyttää perustana varmoille johtopäätöksille nykytilanteesta ja vielä vähemmän kehityksestä tulevaisuudessa

Ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa mainitun ja todellisen pohjaveden laskun välisen poikkeaman merkityksen suhteen on aluksi tähdennettävä, että lupaehdoissa ei ole mitään rajoitusta tai muuta mainintaa siitä, mikä pohjaveden lasku on sallittua eikä myöskään mitään sääntelyä, joka rajoittaa epäsuorasti pohjaveden laskua.

Yleinen ehto tarkoittaa yllä esitetyn mukaan sanamuotonsa mukaan laitosten rakentamista ja toiminnan harjoittamista. Ei ole mitään ehdon sanamuotoa, joka edes viittaa siihen, että se koskee sellaisen laitoksen ja toiminnan ennakoimatonta vaikutusta, joka on rakennettu tai jota on käytetty ”pääasiassa sillä tavalla, jonka yhtiö on maininnut tai johon se on sitoutunut jutussa”.

Ei myöskään lakitekstissä, esitöissä tai oppilauselmassa ole mitään tukea käsitykselle, että yleisen säännön ajankohtaisen sanamuodon on katsottava käsittävän toiminnan vaikutukset ympäristöön.

Yllä esitettyä taustaa vasten yhtiö pysyy kannassaan, että poikkeama ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa mainitun pohjaveden laskun Kokkovuomassa ja todellisen laskun välillä, jonka laajuus on toistaiseksi tuntematon, ei ole yleisen ehdon tai luvan ylitys muutoin. Tällä hetkellä ei myöskään ole aineistoa, joka osoittaa, että lasku merkitsee RJK:n harkinnassa ennakoimatonta 24 luvun 3 § 3 p mukaista ”huomattavaa haittaa”. Pohjavesitasojen tapahtunut lasku Kokkovuomassa ei siten ole mikään peruste voimassa olevan luvan peruuttamiselle.

- ”On ilmeistä, että vaaditaan Natura 2000-lupa ja sellainen puuttuu”

Yhtiö ei voi nähdä, että mainittu puute, samalla tavalla kuin mainittu AHP:ta koskeva puute, kuuluu johonkin kolmesta pääkategoriasta, vaan se näyttää kuuluvan neljänteen kategoriaan, toisin sanoen mainittuihin muodollisiin ”puutteisiin” joiden ei väitetä, sikäli kun yhtiö ymmärtää viraston hakemusta, tähän mennessä johtaneen mihinkään todelliseen haittaan ympäristössä.

On kiistatonta, ettei ole tehty mitään harkintaa ympäristökaaren 7 luvun 28 a ja b §§ mukaan. Samoin on kiistatonta, että toiminta vaikuttaa selkeytetyn prosessiveden purkamisella Muonionjokeen jossakin määrin veden kemiaan ja virtaamaolosuhteisiin. Tämä on kuitenkin yhtiön käsityksen mukaan ainoa varsinainen toiminnan aiheuttama potentiaalinen vaikutus, jolla on jokin merkitys Natura 2000-alueella.

Kuten yllä kohdassa 5.9.1 todettiin, kysymys siitä, onko toiminnan vaikutus Natura 2000-alueella Tornion ja Kalixin jokijärjestelmään todellisuudessa niin merkittävä, että vaaditaan Natura 2000-lupa, ei ole niin itsestään selvä kuin mitä luonnonsuojeluvirasto väittää. Yhtiön käsityksen mukaan, kuten äsken mainittiin, ainoa seikka, joka yleensäkin voisi laukaista lupavelvoitteen, on selkeytetyn prosessiveden ylijuoksutuksen vaikutus Muonionjokeen. Aikaisemmista tutkimuksista ja tarkastuksista käy kuitenkin ilmi, että tämä vaikutus on lähes merkityksetön sekä veden kemian että virtaaman suhteen. Mitään vaatimusta Natura 2000-harkinnasta ei myöskään esitetty RJK:n tekemän harkinnan yhteydessä, minkä voidaan sanoa olevan linjassa silloisen käytännön kanssa.

Käytännön myöhempi tiukennus sellaisella tavalla, että kaikkiin toimintoihin katsotaan nykyisin vaadittavan Natura 2000-lupa, ei merkitse, että se on ympäristökaaren 24 luvun 3 § 7 p mukainen peruuttamisen peruste. Tämän määräyksen mukaan voi peruuttaminen tapahtua ”jos se on tarpeen Ruotsin EU-jäsenyyden aiheuttamien velvoitteiden täyttämiseksi”. Määräyksen erityisperustelu (katso prop. 1997/98:45, del 2, s 255) on erittäin lyhyt ja siinä mainitaan ainoastaan, että ”Kohta 7 on välttämätön seuraus EU-jäsenyydestä. Jos EU esim. kieltää torjunta-aineen käytön, on Ruotsin voitava peruuttaa ruotsalaisten viranomaisten aikaisempi hyväksyntä.” Ei myöskään oppilauselmassa (katso muun muassa Ympäristökaarikommentti, Bengtsson m.fl., Norstedts blå bibliotek, s. 24:13) tai käytännössä ole määräyksen soveltamisaluetta kehitetty lähemmin.

Lähtökohtana on siten, että ympäristökaaren 24 luvun 3 § 7 p määräys tarkoittaa ensi kädessä, että lain voiman saaneen luvan ei saa sallia estää EU-tasolla päätetyn kiellon tai toiminnan kiellon toteutusta Ruotsissa, minkä voidaan sanoa olevan täysin kohtuullista. Olisi varsin kohtuutonta, että määräykseen sitä paitsi voitaisiin vedota, jotta voitaisiin peruuttaa jälkikäteen lain voiman saanut toimintaan myönnetty ja käyttöön otettu lupa esimerkiksi sillä perusteella, että harkintaa ympäristökaaren 7 luvun 28 a ja b § perusteella, jota kukaan ei ensimmäisen harkinnan ajankohtana vaatinut, katsotaan tarvittavan myöhemmän käytännön mukaan. Tällaiselle soveltamiselle ei myöskään ole mitään tukea esitöissä, oppilauselmassa tai käytännössä.

Yhtiö haluaa myös muistuttaa mitä on esitetty kohdassa 5.9.1 siitä, että nyt ajankohtainen tilanne ei ole ainutlaatuinen. Yhtiön käsityksen mukaan on olemassa useita muita toimintoja, joiden katsotaan tämän päivän käytäntö lähtökohtana, ainakin joidenkin sidosryhmien mielestä, tarvitsevan Natura 2000-luvan, mutta joilta puuttuu sellainen lupa huolimatta siitä, että toiminnan harkinta (jossakin muodossa) on tapahtunut vuoden 2001 jälkeen, jolloin säännökset otettiin mukaan ympäristökaaren. Luonnonsuojeluvirasto tai mikään muukaan viranomainen ei yhtiön tiedon mukaan ole hakenut näiden lupien peruuttamista viittaamalla Ruotsin EU-jäsenyyden asettamiin velvoitteisiin.

Lopuksi yhtiö haluaa tähdentää, että sitä olosuhdetta, että uuden luvan harkinnan aikana, joka käynnistyi 2011 ja joka keskeytettiin konkurssin jälkeen, haettiin Natura 2000-lupaa tai että sellainen hakemus tulee sisältymään uuteen ympäristökaariluvan hakemukseen, jonka yhtiö tekee kesällä 2019, ei ole käsitettävä siten, että yhtiö täten myöntäisi, että sellainen muodollinen puute olisi voimassa olevassa luvassa ja mikä voidaan ottaa peruuttamisen perusteeksi ympäristökaaren 24 luvun 3 § 7 p mukaan. Kyseessä on sopeuttaminen tämän päivän käytäntöön, jolle ei suinkaan voida antaa taannehtivaa merkitystä nyt käynnissä olevassa harkinnassa.

- ”Kuorma-autojen muuttuneet kuljetustiet ja juna Narvikiin ovat poikkeama luvasta”

Kysymystä on kommentoitu yllä kohdassa 5.10.1, johon viitataan. Kuten sieltä käy ilmi, kuorma-autokuljetukset ja niiden suhde voimassa olevaan lupaan ovat olleet valvontaviranomaisen ilmoituksen jälkeen syyttäjän harkinnassa, jonka tuloksena viranomainen on erityisessä päätöksessään jättänyt esitutkinnan

sillensä sillä perusteella, että kuljetukset eivät ole mikään rikkomus niin kutsuttua yleistä ehtoa vastaan. Yhtiön käsityksen mukaan luvassa ei ole mitään muuta sääntelyä, jota kuljetukset rikkoisivat edes teoriassa. Sitä taustaa vasten, että kuljetukset tapahtuvat uuden käyttöjakson alussa myös sillä tavalla, jonka syyttäväviranomainen on kerran harkinnut ja täten todennut noudattavan voimassa olevaa lupaa, ei anna aihetta kyseenalaistaa laillisuutta.

Yhteenvedona sovellettu kuljetusratkaisu ei riko yleistä ehtoa vastaan (tai mitään muuta luvan osaa vastaan) eikä sitä voida täten käyttää perusteena voimassa olevan luvan peruuttamiseen 24 luvun 3 § 2 p mukaan. Se, että kuljetukset jossakin mieliessä ”poikkeavat” aineistossa RJK:lle ei ole sama asia kuin että ne ”poikkeaisivat luvasta”.

Suhteellisuus

Lopuksi yhtiö haluaa palata käsityksensä mukaan periaatteellisesti tärkeimpään (lähinnä ratkaisevaan) kysymykseen suhteellisuudesta.

Suhteellisuusperiaate on vakiintunut ruotsalaisessa lainsäädännössä ja käytännössä, jotka kumpikin perustuvat suuressa määrin EU-oikeuteen, jossa periaate on ollut vakiintuneena jo pitkään. EU-tasolla periaatetta on kehittänyt EU-tuomioistuin, jonka lähtökohtana on kansallinen oikeus (lähinnä saksalainen oikeus) ja Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimus. (ECHR).

Voimakkaasti yksinkertaistettuna voidaan sanoa, että suhteellisuusperiaate EU-tasolla merkitsee, että kajoavan toimenpiteen (yksilöön suunnattu) tarkoituksena on oltava huolehtia aiotusta tarkoituksesta, olla välttämätön, jotta tämä tarkoitus saavutetaan ja tuoda etuja, jotka ovat kohtuullisessa suhteessa vahinkoon, jonka toimenpide aiheuttaa. On siis oltava tasapaino tavoitteiden ja keinojen välillä. Lähempi kuvaus periaatteesta ja EU-tuomioistuimen käytännöstä on prop. 2016/17:180 s. 60 f ja SOU 2010:29 s. 157-160.

Myös ihmisoikeussopimusta ECHR leimaa suhteellisuusperiaate ja se on yksi niistä EU-oikeuden oikeudellisista lähteistä, jotka ovat olleet perustana periaatteen kehittämiseksi EU-oikeudessa. Vastaavalla tavalla kuin EU-oikeudessa, sopimusoikeudellinen suhteellisuusperiaate vaatii, että kajoavan toimenpiteen on oltava sopiva, tarpeellinen ja suhteellinen täsmällisessä merkityksessä, jotta se voidaan hyväksyä.

Ruotsalaisissa olosuhteissa suhteellisuusperiaate tulee esiin muun muassa hallintomuodon 2 luvun 15 § ensimmäisessä kappaleessa. Määräyksessä mainitaan, että jokaisen kansalaisen omaisuus on turvattu muun muassa siten, että ketään yksityistä ei voida pakottaa sietämään, että yhteiskunta rajoittaa maan tai rakennuksen käyttöä paitsi, kun yleisten tärkeiden etujen huolehtiminen sitä vaatii. Määräyksessä esille tuleva suhteellisuusperiaate liittyy artiklaan 1 ensimmäisessä ihmisoikeussopimuksen (ECHR) lisäpöytäkirjassa. (prop. 2016/17:180 ja prop. 1993/94:117 s. 39 f).

Korkein hallinto-oikeus edelleen on kehittänyt yleistä suhteellisuusperiaatetta käytännössään. Sen jälkeen, kun Ruotsista tuli EU:n jäsen, tämän periaatteen kehittäminen liittyy suoraan EU-oikeuteen ja ihmisoikeussopimukseen (ECHR).

Lopuksi periaate on 1. heinäkuuta 2017 liitetty hallintolain (2017:900) 5 § kolmanteen kappaleeseen ja kuulostaa seuraavalta. Tässä yhteydessä tulisi toistaa myös 5 § ensimmäinen ja toinen kappale.

”Viranomaisen saa ainoastaan ryhtyä toimenpiteisiin, joita oikeusjärjestys tukee.

Toiminnassaan viranomaisen on oltava asiallinen ja puolueeton.

Viranomaisen saa kajoa yksityiseen etuun ainoastaan, jos toimenpiteen voidaan olettaa johtavan haluttuun tulokseen. Toimenpide ei saa mennä pitemmälle kuin tarvitaan ja siihen saadaan ryhtyä ainoastaan, jos tarkoitettu tulos on kohtuullinen suhteessa haittoihin, joita voidaan olettaa aiheutuvan sille, johon toimenpide kohdistuu.”

Periaatteen sisältöä on kehitetty asetuskommenteissa (katso prop. 2016/17:180 s. 290 f) määräykseen, josta voidaan lukea muun muassa, että kaikessa toiminnassa, jota viranomaisen harjoittaa, tahtoo sanoa sekä yksittäisten asioiden päätöksenteossa kuten nk. käytännön toimissa (katso muun muassa hallintolain 1 §) viranomaisen on valittava se tarjolla oleva vaihtoehto/toimenpide joka on tarjolla olevista vaihtoehdoista vähiten kajoava halutun tavoitteen saavuttamiseksi (katso tästä lisää alla).

Määräyksistä ja asetuskommenteista käy aluksi ilmi, että viranomaisen saa kajoa yksityiseen etuun ainoastaan, jos toimenpiteen ”voidaan olettaa” johtavan haluttuun tulokseen. Todennäköisyysasteen on siten oltava suhteellisen korkea,

jotta se johtaa viranomaisen haluamaan tulokseen, jotta kajoaminen yleensäkin saa tapahtua. Tämä merkitsee yhtiön käsityksen mukaan muun muassa, että toimenpiteisiin, joiden tarkoitus on ensi kädessä ”testata tietyn lainsäädännön rajoja” ei saa ryhtyä, ellei objektiivisin perustein ”voida olettaa”, että toimenpide johtaa erityiseen tarkoitukseen.

Sitä paitsi toimenpide ei saa, kuten edellä käy ilmi, koskaan olla kajoavampi kuin mikä on tarpeen, jotta haluttuun tulokseen päästään.

Myös ympäristökaari sisältää 26 luvun 9 §:n toisessa kappaleessa kuvauksen, joka muistuttaa yleisistä hallinto-oikeudellisesta periaatteesta, että yksittäisessä tapauksessa ei saa käyttää kajoavampia toimenpiteitä kuin on tarpeen ja jonka voidaan sanoa ilmaisevan yllä käsiteltyä suhteellisuusperiaatetta. Määräys merkitsee muun muassa, että kieltoa ei normaalisti saa antaa, joka tapauksessa ei ennen kuin on selvitetty, että velvoitusmääräys riittää tiettyihin suoja toimiin ryhtymiseksi.

Siirrettynä tämä nyt ajankohtaiseen juttuun voidaan aluksi todeta, että hallintolain 5 § asetuskommentista käy ilmi, että määräystä on sovellettava kaikkeen viranomaisen harjoittamaan toimintaan, toisin sanoen sekä käsittelyyn ja päätöksentekoon yksittäisissä asioissa kuin niin kutsutussa todellisessa toiminnassa. Luonnonsuojeluvirasto on siten velvollinen noudattamaan suhteellisuusperiaatetta nyt ajankohtaisessa asiassa, mikä muun muassa merkitsee, että virasto on ollut velvollinen punnitsemaan, voidaanko tarkoitettu tulos saavuttaa vähemmän kajoavilla toimenpiteillä kuin peruuttamalla voimassa oleva lupa. Luonnonsuojeluviraston hakemuksesta ei kuitenkaan käy ilmi, että virasto yleensäkin olisi harkinnut kysymystä vaihtoehtoisista toimenpiteistä. Ei käy ilmi edes mikä varsinainen tavoite, tarkoitettu tulos on viraston hakemukselle. Käynnissä olevan toiminnan lain voiman saaneen voimassa olevan luvan peruuttaminen ei voi kohtuudella olla laillinen tavoite sinänsä, vaan ainoastaan keino.

Jo luonnonsuojeluviraston hakemus on merkinnyt erittäin hankalia seurauksia yhtiölle koskien muun muassa mahdollisuutta rekrytoida henkilöstöä ja rahoittaa tulevat tärkeät investoinnit ja hakemuksella on myös ollut (epäsuoria) seurauksia Pajalan kunnalle ja yhteiskunnalle muuten. Voitaneen olettaa, että luonnonsuojeluvirasto on ennakoanut nämä seuraukset, kun virasto päätti hakea luvan peruuttamista suoraan yrittämättä edes saada aikaan korjausta

luonnonsuojeluviraston lähtökohtaisesti kokemiin puutteisiin. Luonnonsuojeluviraston on sen vuoksi oletettu analysoineen yksityiskohtaisesti kaikki saatavilla olevat vaihtoehdot ja hyvin perustein päätyneen johtopäätökseen, että mitään muita keinoja ei ollut saatavilla oikaisujen saamiseksi aikaan jatkuvan toiminnan puitteissa. Näiden harkintojen on kohtuudella, taas asian yhtä ennakoitavaa taustaa kuin sen erittäin suurta merkitystä vasten, ei vain yhtiölle vaan koko alueelle sekä voimassa oleville hallinto-oikeudellisille periaatteille, perustuttava laajaan ja hyvin dokumentoituun selvitykseen. Luonnonsuojeluviraston hakemuksessa ei kuitenkaan ole havaittavissa mitään jälkiä tällaisesta, minkä yhtiö katsoo varsin merkilliseksi.

Olosuhde on erittäin kummallinen sitä taustaa vasten, että yhtiön selvityksen mukaan yllä, näyttää ilmeiseltä, että useiden puutteiden korjaukseen oli selviä tutkittavia vaihtoehtoja ennen kuin viraston olisi edes harkittava hakea peruuttamista.

Esimerkkinä voidaan ottaa kysymys taloudellisesta vakuudesta, josta on nimenomainen määräys 24 luvun 5 § 12 p, jonka mukaan voidaan hakea uudelleenharkintaa (ei peruuttamista) siinä tapauksessa, että asetettu taloudellisen vakuuden katsotaan olevan riittämättömän. Edelleen luvassa, jota on kehitelty yllä, on delegointeja, jotka antavat lääninhallitukselle pitkälle menevät valtuudet asettaa vaatimuksia toimenpiteistä siinä tapauksessa, että toiminta ja sen vaikutukset ympäristöön eivät kehity sillä tavalla, kuin oletettiin aineistossa RJK:lle. Luvan ehdon 5 mukaisen toimeksiannon saadaan myös katsoa sisältävän sen, että toiminnan harjoittaja määrätään "hakemaan lupapäätöksen uudelleenharkintaa". Ja koskien niitä laitoksen osia, joiden luonnonsuojeluvirasto katsoo poikkeavan luvasta ja joita ei mahdollisesti voitaisi korjata päätöksen ehtojen 4 ja 5 valtuuksilla, voi valvontaviranomainen ympäristökaaren 26 luvun 9 § mukaan vaatia oikaisua. Että operatiivisessa vastuussa oleva valvontaviranomainen, eli lääninhallitus on katsonut itsellään olevan laajat valtuudet vaatia toimenpiteitä siltä osin koettujen puutteiden poistamiseksi laitoksista ja toiminnasta, käy ilmi velvoitusmääräyksistä, jotka annettiin aikaisemman toimintajakson aikana ja konkurssipesälle.

Tässä yhteydessä on aihetta muistuttaa maa- ja ympäristöyhtymätoimintajärjestelmän (MÖD) käytännöstä koskien ilman "modernia" lupaa tapahtuvan vesivoimatoiminnan kieltämisessä. MÖD on useassa tuomiossa päätenyt siihen,

että jatkuvan toiminnan kieltäminen on liian ankara toimenpide ja mahdollisuudet saada aikaan toivottavat oikaisut ja parannukset velvoitusmääräyksin, on harkittava ensin.

Mitään perustelua sille, että luonnonsuojeluvirasto katsoo, että koostettu ”työkalulaatikko” johon kuuluvat delegoinnit lääninhallitukselle RJK:n luvan mukaan ja valvontaviranomaisen ympäristökaaren 26 luvun mukaiset valtuudet yhdessä ympäristökaaren 24 luvun 5 § mukaisten uudelleenarkintamahdollisuuksien kanssa, olisi ilmeisen riittämätön kokonaisvaltaisesta viranomaisperspektiivistä katsoen, jonka vuoksi virasto on katsonut olevansa pakotettu hakemaan peruuttamista ilman, että se on edes yrittänyt saada aikaan oikaisun (viraston kokemuksiin ”puutteisiin”) vähemmän kajoavien toimenpiteiden ja operatiivisesti vastaavan valvontaviranomaisen, lääninhallituksen kautta, ei voida kuitenkaan lukea viraston hakemuksesta. Yhtiö ei myöskään muualta ole saanut tietää, että jotakin sellaista yritystä olisi käynnistetty tai edes harkittu luonnonsuojeluviraston toimesta.

On ilmiselvää, että maa- ja ympäristötuomioistuimella on velvollisuus soveltaa suhteellisuusperiaatetta tulevassa tuomiossaan, mutta kuten selvityksestä yllä käy ilmi, tämä velvollisuus on myös ollut luonnonsuojeluvirastolla ja arviointien vaihtoehtoisista toimenpiteistä ja suhteellisuudesta, joiden olisi oikeudenmukaisuuden nimessä pitänyt edeltää viraston hakemusta peruuttamisesta, ja johtaa siihen, että virasto olisi harkinnut muut vaihtoehdot ennen kuin kysymystä peruuttamisesta olisi edes harkittu. Tämä erityisesti siksi, että lupa on käytännössä aikarajoitettu samalla kun yhtiöllä on tarkoitus viimeistään kesällä 2019 jättää aivan uuden, ympäristökaaren mukaisen luvan hakemus.

8. Loppumieli

Yllä yhtiö on yksityiskohtaisesti analysoinut ja kommentoinut seikkoja ja olosuhteita, jotka luonnonsuojeluvirasto on esittänyt peruuttamista koskevassa hakemuksessaan. Yhtiön läpikäynnistä ja selvityksestä käy ilmi ensinnäkin, että useat viraston mielipiteet näyttävät perustuvan puutteelliseen analyysiin vallitsevista olosuhteista. Virasto on esittänyt merkittävän määrän näennäisiä puutteita ja erittäin laajan aineiston aikaisemmista hakemuksista ja velvoitusmääräykistä otettujen otteiden jne. muodossa. Sitä vastoin, yhtiön käsityksen mukaan näyttää analyysi siitä, millaisia näennäiset viat oikeasti ovat,

jos ne todella ovat olemassa, antavan aihetta niin vakavaan toimenpiteeseen kuin voimassa olevan luvan peruuttamiseen ilman syvällisempää harkintaa.

Virasto on jo sinällään aiheuttanut huomattavia vaikutuksia yhtiölle, muun muassa vaikeuksia rekrytoida henkilöstöä ja rahoittaa suunniteltuja toimenpiteitä. Edelleen on sidottu merkittäviä resursseja, ennen kaikkea henkilöstöä, joka ennen viraston hakemusta oli laatimassa täysin uutta ympäristökaaren mukaista lupahakemusta. Epävarmuus tulevaisuudesta, jonka viraston hakemus on aiheuttanut, on myös vaikuttanut kuntaan ja alueeseen. Tätä taustaa vasten ja lakisääteistä velvollisuutta soveltaa suhteellisuus- ja puolueettomuusperiaatetta ajatellen olisi voinut odottaa, että luonnonsuojeluvirasto selvittäisi seikkaperäisesti perusteet arvioinnilleen, jonka mukaan mitkään muut toimenpiteet, kuin voimassa olevan luvan peruuttaminen eivät ole mahdollisia. Tällaista selvitystä ei kuitenkaan ole ja yhtiön käsityksen mukaan käy ilmi, kun se käy läpi olosuhteet, joihin on vedottu ja että luvan peruuttaminen on ilmeisen kohtuuton ja täysin suhteeton toimenpide.

Siinä tapauksessa, että maa- ja ympäristötuomioistuimien katsoisi, että huolimatta siitä mitä yhtiön niiden olosuhteiden läpikäynnissä, jotka luonnonsuojeluvirasto on nostanut esiin hakemuksessaan, voimassa olevassa luvassa ja/tai nyt käynnissä olevassa toiminnassa (ei siinä, jota NRAB harjoitti ja joka päättyi konkurssiin neljä vuotta sitten) on sellaisia puutteita, jotka eivät voi odottaa uuden ympäristökaaren mukaisen luvan harkintaa, jonka yhtiö käynnistää kesällä 2019, muu toimenpide kuin voimassa olevan luvan/ehtojen harkinta ei voi kohtuudella tulla kysymykseen.

Kaunis Iron AB

puolesta

Jan Eriksson